www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ديــوانِ راشــــد

راشد مورائي

سچل پبليڪيشنز

دڪان نمبر 2 ممتاز مارڪيٽ حيدرچوڪ
موبائيل نمبر: 0300-3031253
حيدرآباد 2005ع

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

(مصنف جا سڀ حق ۽ واسطا محفوظ)

ڪتاب جو نالو	:	ديوانِ راشد
موضوع	:	شاعري
شاعر جو نالو	:	راشد مورائي
اهتمام	:	غلام نبي
پروڊڪشن	:	محمد اڪبر
ڇاپو پهريون	:	جنوري 2005ع
ڇپائيندڙ	:	سچل پبليڪيشنز، حيدرآباد
ڪمپوزنگ	:	انٽيل ڪميونيڪيشنز، حيدرآباد
قيمت	:	250 روپيا

اسٽاڪسٽ

سچل بڪ سينٽر

ممتاز مارڪيٽ حيدرچوڪ حيدرآباد

شاهه لطيف ڪتاب گهر گاڏي کاتو حيدرآباد

ٿر ڪتاب گهر، مٺي

سنڌ بُڪ ڪلب، لائين پار، نوابشاهه

رابيل ڪتاب گهر، لاڙڪاڻو

نيشنل بڪ اسٽال، پنج گلو چوڪ، خيرپور ميرس

لعل بخش نيوز پيپر ايجنسي، ٺٽو

الفتح نيوز ايجنسي، سکر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

منسوب ڪريان ٿو،

پنهنجي ٻن وڏن، شاعر ڀائرن:

سيد معصوم علي شاهه ’نماڻي‘

۽

سيد روشن علي شاهه ’روشن‘

ڪي

- راشد مورائي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

فهرست

• پنهنجي پاران	راشد مورائي	8
• منصور جي گفتار	اصغر ڀٽي پرياڻي	10
– رديف: الف		31
– رديف: آ		40
– رديف: ب		48
– رديف: ٻ		52
– رديف: پہ		53
– رديف: ڀ		55
– رديف: ت		57
– رديف: تہ		64
– رديف: ٿ		66
– رديف: ٽ		69
– رديف: ٺ		73
– رديف: ث		77
– رديف: پ		80
– رديف: ج		84
– رديف: ڄ		86
– رديف: جھ		88
– رديف: ڃ		90
– رديف: چ		95
– رديف: ڇ		98
– رديف: ح		101
– رديف: خ		103
– رديف: د		105
– رديف: ڌ		109
– رديف: ڏ		111
– رديف: ڊ		116
– رديف: ڍ		118
– رديف: ذ		120

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

– رديف: ر	122
– رديف: ڙ	136
– رديف: ڙھ	141
– رديف: ز	142
– رديف: س	144
– رديف: ش	150
– رديف: ص	153
– رديف: ض	155
– رديف: ط	158
– رديف: ظ	160
– رديف: ع	162
– رديف: غ	164
– رديف: ف	166
– رديف: ڦ	169
– رديف: ق	171
– رديف: ڪ	175
– رديف: ک	178
– رديف: گ	183
– رديف: ڳ	186
– رديف: گھ	189
– رديف: ڱ	191
– رديف: ل	193
– رديف: لھ	202
– رديف: م	204
– رديف: مھ	210
– رديف: ن	222
– رديف: ن غنون	230
– رديف: نھ	241
– رديف: ڻ	244
– رديف: و	250
– رديف: ھ	266
– رديف: ء	270
– رديف: ي	280

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جيئي سنڌ ڊجيٽل ڪتاب گهر

پنهنجي پاران

پنهنجي شاعريءَ جي ابتدائي دَور ۾ ٻين شاعرن جا ’ديوان‘ پڙهڻ ڪري، مون ۾ به شوق جاڳيو ته، مان به پنهنجو ديوان تيار ڪريان ۽ انهيءَ شوق ۾ تُرت ئي الف - بي وار ڪجهه غزل تڪڙ ۾ لکي ورتم.

پر، منهنجو موڊ جڏهن به شاعريءَ تي ٿيندو آهي ۽ شاعري شروع ڪندو آهيان ته ڪنهن نه ڪنهن دوست ڪان ڪو مطالعي لاءِ سنو ڪتاب ملي ويندو آهي، ۽ مان شاعريءَ کي اڌ ۾ ڇڏي، مطالعي ۾ مصروف ٿي ويندو آهيان. پوءِ اها اڌ ۾ ڇڏيل شاعري ڪجهه وقت گذرڻ بعد گم ٿيو وڃي ۽ وري جڏهن شوق جاڳي ته نئين سر شاعري ڪريان ۽ وري به اها مطالعي جي نذر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٽيو وڃي ۽ وچ وچ تي سالن جي وٿي بہ اچيو وڃي. اٺين سالن پڄاڻان نيٺ هاٿي ڪجھہ پُراڻا غزل ڳولي، ڪجھہ نوان ڳاهي، **"ديوان راشد"** کي مڪمل ڪيو اٿم. اڄ مان خوش آهيان جو منهنجي ٻاروتڻ جي هڪ ننڍڙي آس پوري ٿي رهي آهي ۽ مان هن خوشيءَ جي حاصلات لاءِ ساٿي محمد مريد لنڊ جو ٿورائتو آهيان، جنهن ديوان ڇپائڻ جي حامي ڀري، مختيار علي شاھ جو احسان مند آهيان، جنهن پنهنجي پلوڙ اکرن ۾ فيئر ڪاپي، پريس لاءِ تيار ڪئي، ۽ ٿورائتو آهيان پنهنجي نوجوان دوست اصغر پرياڻيءَ جو، جنهن ڪتاب لاءِ پيش لفظ لکيا.

هر شاعر چاهيندو آهي تہ سندس ڪتاب تي ڪو سينيئر اديب/ شاعر پيش لفظ لکي، ليڪن مون سدائين ماضيءَ کان وڌيڪ مستقبل کي اهميت پئي ڏني آهي. منهنجي اڳ ڇپيل ڪتاب تي منهنجي هممعصرن مون لاءِ گهڻو ۽ سٺو لکيو آهي، مان انهن سڀني دوستن جو ٿورائتو آهيان، جن منهنجي ڪتابن تي پنهنجا رايا وقت بوقت پئي ڏنا آهن.

جيئن تہ مون کان ڪن انٽرويوز ۾ هڪڙو سوال پُڇيو ويندو آهي تہ، سينيئر اديبن/ شاعرن جو جونيئر اديبن/ شاعرن سان ڪهڙو رويو آهي؟ مان، هن ڪتاب تي مهاڳ، هڪ جونيئر دوست کان لکائي، انهيءَ سوال جو جواب ڏيڻ چاهيان ٿو تہ سينيئر اديبن/ شاعرن جو جونيئر ليکڪن سان اجهو هيءُ رويو آهي.

– راشد مورائي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

منصور جي گُفتار

جيتوڻيڪ هن وقت سنڌ ۾ شاعرن جو تعداد تمام گهڻو آهي، پر جيڪڏهن هِن ڪافي وڏي ڳاڻيٽي کي ادب ۽ زندگيءَ سان لاڳو ڪن اهم اُصولن، قاعدن ۽ ضابطن جي تاڃي پيٽي تي پرکي ڏسبو ته اسان وٽ اهڙا ڪيترا شاعر ٿيندا، جن سچ پچ دل جي پُر خلوص جذبن، اندر جي اُونهاين، پيار جي پويتر پهلوئن، آزاديءَ جي انمول احساسن، سماج سڌارڪ قدرن، اخلاقي اوچاين، مجازي مامرن سان گڏوگڏ حقيقي فڪري نظرين کي ٻوليءَ جي مناسب خوبصورتيءَ سان نڀايو هُجي ته اُهو شمار ڪافي گهٽجي ويندو!

پرک جي ڪسوٽين کي اڃا به جي نجو يا کرو کبو ۽ متي پيش ڪيل سيني پهلوئن سان گڏوگڏ اهو به ڏسڻ جي ڪوشش ڪبي ته اسان جي شاعرن فقط شاعريءَ جي مروج موضوعن سان خوبصورت نڀايو آهي يا اُنهن اُن ۾ نواڻ به پيدا ڪئي آهي، ۽ مُروج خيالن تي هڪ قسم جو پائيدار بحث ڪري مُدي خارج ۽ غير حقيقي خيالن تان هَٿ به کنيو آهي يا پاڻ کي به اُن راهه رسم جو پابند بڻايو آهي!

ان طرح روايتي ادب ۾ ڪيترو سُڌارو آندو ويو آهي؛ ڪيترا وڻندڙ تخليقي تجربا ڪيا آهن، شاعرانه خيالن ۾ ڪيترو اعليٰ اتساهه، همت ۽ حوصلو ڏنو ويو آهي، جو انساني احساسن کي به اظهار مليو هُجي ۽ ٻوليءَ جي خوبصورتي به وڌي هُجي ته اسان جو هي شمار گهٽوگهٽجي ويندو. ويتر جو هن ڳالهه کي به سامهون رکبو ته سنڌن متاثر ڪندڙ خيالن ۽ خوبصورت اظهار کي تخليقي عمل تائين محدود نه ڪجي، بلڪ ڪين عملي زندگيءَ جي آئيني ۾ به ڏسجي ته سنڌ ۾ هن وقت ايترا ڪيترا سُريلا سرجڻهار آهن، جيڪي پنهنجي سموري ادبي ڄمارَ، قول ۽ فعل ۾ هڪجهڙا رهيا هجن ته اُنهن حقيقي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

املھ مائڪن جو تعداد ويتر تمام ٿورڙو ٿي پوندو، جن کي سولائيءَ سان آڳرين تي ڳڻي سگهبو.

اهڙن چند سگهارن ۽ سيبتي سرجڻهارن مان اهڙو قابلِ فخر شاعر، جنهن کي مٽي پيش ڪيل ادبي قدرن جي تمهيد سان حتمي حد تائين نيائيندو ڏسجي، اُهو سنڌ جو سچو، بي باڪ، باأصول، ڏاڻ ۽ ڏات تي دسترس رکندڙ، روشن خيال، ترقي پسند، عوامي، انقلابي، مزاحمتي، باغي ۽ قومي شاعر محترم سائين سيد راشد علي شاهه 'راشد' موراڻي آهي، جنهن 'سنڌڙيءَ جو سوداءُ'، 'ميندي سندا ڪيت' ۽ 'دل جو شهر' بعد پنهنجن هزارين غزلن مان چند سؤ غزلن تي مُبني ڪتاب "ديوان راشد" مرتب ڪيو آهي؛ جنهن ۾ "ديوان" جي اُصول تحت رديفن کي الف – ب وار ترتيب ۾ رکيو ويو آهي.

سنڌي شاعريءَ جا جيڪي ڪي ٿورا ديوان شايع ٿيل آهن، اُنهن مان گهڻا شاعريءَ جي روايتي موضوعن تي مُبني آهن، ۽ جن شاعرن شاعريءَ جا ديوان تنصيف ڪيا آهن، اُنهن مان گهڻن تي پراڻ پٺو غالب آهي، ڪجهه اخلاقي ۽ اصلاحي موضوع ڇڏي، باقي سندن طرزِ فڪر ۽ اسلوب قديم نوعيت جو حامل آهي.

رديفن جي الائي نوعيت جي ڪري 'ديوان' ۾ آيل شاعري گهڻي ڀاڱي خُشڪ ٿيندي آهي، اُنهن ۾ ڪُجهه صاحب ديوان شاعرن وٽ تہ آمد گهٽ، آورد زياده هوندي آهي. تخليق تي هُنري پهلو غالب پيل هوندو آهي ۽ خيال بہ جڻ ذهني ڪوشش جو نتيجو لڳندو آهي. اُن ڪري اسان جي وڏن ترقي پسند شاعرن مان گهڻن هِن شعر جي ڪتابي صنف تي طبع آزمائي ڪانہ ڪئي، جيڪو ڪنهن حد تائين رجعت پرست طبقي طرفان هڪ قسم جي سُهمي، سهائي ۽ لوئجڻ جو ڪارڻ بہ پٽي بنيو رهيو آهي، تہ ترقي پسند شاعر آزاد خيال آهن ۽ اُهي پابند شاعريءَ ۾ پاڻ ملهائي سگهڻ جو سَتُ نہ ٿا سارين؛ حالانڪ اسان جي قابل ترقي پسند شاعرن عُروضي گهاڙيٽن تي ڀرپور غزل لکيا آهن، جن ۾ سنڌ جي مٽيءَ جي سُرهاڻ نمايان آهي. پر اهو سچ آهي تہ روشن خيال ادبي لڏي 'ديوان' جي ترتيب تي ڌيان نہ ڏنو آهي. ممڪن آهي تہ رديفن جي مڙني مقرر اکرن واري پابندي سندن خيال کي سوڙهاڻ ڪندي هُجي، پر تخليق جي ميدان ۾ فن ۽ فڪر جي سرچشمن مان سيراب ٿيل

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪنهن معا ڪويءَ لاءِ اهو مشڪل ناهي، جنهن جو ثبوت دليل يا شاهدي ڏيندي، آءٌ فخر سان واضح ڪريان ٿو تہ سنڌي شاعريءَ جي اهم نانءَ، جديد شاعريءَ جون بي انداز تقاضائون پوريون رکندڙ شاعر، سائين راشد مورائي صاحب، اُن چئلينج کي نہ صرف للڪاريو آهي، بلڪ عبرت جي حد تائين ديوان ۾ اڻانگن رديفن ۽ اوکن وزنن تي مُبني اهڙا تہ خوبصورت غزل تخليق ڪيا آهن، جن ۾ احساسن جا لطيف اظهار، دل جي ڀرپور اُڇل سان مُتحرڪ وُجود رکن ٿا.

ديوان ۾ موجود غزلن ۾ احساسن جُون چُڀندڙ ۽ دل لڀائيندڙ ڪتڪتايون، لهجن جون نغمگيون، ٿڌڙن ساهن جو ساءُ، خوبرو ٺهڪن جو پڙاڏو، سُور وند سُڏڪا، قومي ايڪي ۽ اتحاد لئہ واڪا ۽ روح مان بي ساختہ نڪتل رڙيون شامل آهن.

"ديوان راشد" ۾ سچ ۽ سائيءَ، سونهن ۽ سنسار جي صداقتن جي اُپٽار، سُور مان سُرور ماڻيندڙ پيار جي پرچار آهي، جيڪا هڪ طرف تہ محبت جي اڻ مٺي امرت سان سرشار آهي تہ ٻئي طرف آزاديءَ جي املهہ وٿ سان ٽمٽار آهي.

فڪر جو اهڙو ڳنڍيل حسين امتزاج "**ديوان راشد**" جي حُسن کي وڌائڻ جو ڪارڻ آهي.

پرواز ۾ بُلندي، اعليٰ آدرشي فڪر جي اُڏام، پورهيت سان پيار، آزاديءَ جي جدوجهد سان لاڳاپو، انسان جي عظمت ۾ ايمان، اخلاقي پابنديون، سياسي ۽ سماجي شعور، ڪردار جي سچائي، سونهن مان اُتساهہ وٺڻ وارن پاڪ جذبن، راشد موارئيءَ جي شاعري کي جيڪا امرت بخشي آهي، اُها لازوال آهي. سچ تہ "**ديوان راشد**" جو مُطالعو زندگيءَ جي ڀرپور ڪتاب جو اڀياس آهي. جيترا انيڪ رنگ، رُخ ۽ اظهار ڪا حياتي پنهنجو پاڻ ۾ سمائي سگهي ٿي، اوترا اثرائتا اظهار هن "ديوان" ۾ دائمي قدرن جي حيثيت رکن ٿا، ۽ اُنهن جي هڪ لاجواب مُستقل حيثيت آهي، جيڪا وقت جي وهُڪرن کان بالاتر آهي ۽ منجهس هميشگي آهي.

عام طور گهڻي ڀاڱي قومي شاعري ڪنهن خاص واقعي، حادثي هاڃي يا دؤر جي نشاندهي وڌيڪ چٽيءَ طور ڪندي آهي، ۽ پوءِ اُن جي حيثيت

صرف تاريخي هوندي آهي، پر ”ديوان راشد“ ۾ موجود قومي نوعيت جا اشعار، حُسن ۽ مُحبت جي رنگينيءَ ۾ اهڙا تہ رڱيل آهن، جو نہ صرف پنهنجي اظهار ۾ خوبصورت آهن، پر هر دؤر ۾ پنهنجي معنيٰ جو معراج بہ ماڻي سگهڻ جي سگهہ رکن ٿا.

هيءَ ڪا عام ڳالهہ ناهي، نہ ئي ڪو عام شاعر پنهنجي شاعريءَ ۾ اهڙو شعور پلٽي سگهي ٿو، جنهن جي حيثيت هر دؤر ۾ دائمي هُجي. هي مُستقل بيني، انساني تاريخ جي گهڻ ڄاڻو شاعر ۾ ئي ٿي سگهي ٿي. جيڪو ماڻهوءَ جي مزاج، طبقاتي ڪيفيت، ارتقا جي رنڊڪن ۽ هر نوعيت جي انساني احساسن ۽ احساسن جي پروان چڙهڻ کان بخوبي واقف هُجي؛ ورنہ وقت جون ويريون ڪوڙ سارن شاعرانہ سفينن جون منزلون موڙي ۽ تختا لوڙهي ڇُڪيون آهن. هاڻ انهن جا ونجهہ ۽ وِيٺا، سِڙهہ ۽ سوبر صرف اڻ لکي نشانيءَ طور ڪٿي سانڍيل، تہ ڪٿي سانڍيل بہ نہ آهن.

ان لحاظ کان بہ فڪري طور راشد پنهنجي شعور جون پاڙون ڌرتيءَ جي پاتال ۾ پُختيون پڪڙيون آهن ۽ پنهنجي احساسن جون ڏاراڻون دل جي ڌرتيءَ تي حسن جي جلون سان روشن ڪيون آهن. تڏهن تہ سندس روح جون رمزون ۽ راز، هر دل ۽ درد واري انسان لاءِ آٿت ۽ اُتساهہ جو ڪارڻ بنيا آهن ۽ سندس شاعريءَ جا نشان سندس ظاهري حال حياتيءَ ۾ ئي تمام پڪا ۽ اڻ مٽ ٿي چڪا آهن، جو وڏي ۾ وڏو متبدل يونچال بہ سندس سونهن، سنڌ ۽ سنسار بابت مثبت ويچارن کي لوڏي يا لنوائي نٿو سگهي.

فڪر جي وسعت ۽ فن جي همہ گير نوعيت ۾ **”ديوان راشد“** سنڌي عروضي شاعريءَ جو هڪ جامع نصاب آهي، جنهن ۾ شاعريءَ جا انيڪ لوازمات موجود آهن، جيڪي عام پڙهندڙن کان علاوه نون لکندڙن لاءِ بہ بهترين فني ۽ فڪري مُحرڪ ثابت ٿي سگهن ٿا. ان لاءِ هي ديوان عروضي شاعريءَ جو هڪ جامع نمونو آهي، جنهن کي ڪنهن حد تائين سَند طور وٺي سگهجي ٿو؛ جو تہ عروضي شاعريءَ جي لحاظ کان بہ راشد موراثيءَ جو شمار سنڌ جي تمام وڏن ڄاڻو شاعرن ۾ ٿئي ٿو، هتي منهنجو مقصد فني لحاظ کان شاعرن جو تقابلي جائزو وٺڻ ناهي، ورنہ اهو ثابت ڪري سگهجي ٿو تہ عروض تي ايڏو وڏو عَبور ڪوڙ سارن ناميارن شاعرن کي بہ ناهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

"ديوان راشد" ۾ ڪوڙ سارا بحر شامل آهن ۽ اهي پنهنجي تسلسل ۾ ڪنهن طرح به يڪسانيت جو شڪار ناهن. ڪجهه جُدا جدا بحر ته جدا جدا رُڪن ملائي ناهيا ويا آهن، جيڪو هڪ قسم جو ڪامياب تجربو آهي، ۽ ڪامل شاعر جو ئي ڪم آهي.

تمام وزنن جا سبب، وتد ۽ خفيف رڪن پنهنجي مضبوط ساڪن ۽ متحرڪ آوازن ۾ سالم، غير سالم، مقصور ۽ محدوف ڪيفيتن سان اهڙا ته خوبصورت نيايل آهن، جو وزن ۽ خيال ۾ مڪمل هم آهنگي پيدا ٿي پئي آهي. جنهنڪري راشد موررائيءَ جي شاعري، سنڌي ادب ۾ شاهڪار حيثيت رکي ٿي.

"**ديوان راشد**" ۾ موجود گهڻ رُخا موضوع، پنهنجي بي پناهه حُسن ۾ وڻندڙ وجود جا حامل آهن. انهن جو حقدار ۽ معيار به انيڪ قدرن تي مشتمل آهي. مان هتي صرف چند موضوع، موضوعن سان مربوط ڪيفيت ۾ شعرن سميت نمايان ڪرڻ جي ڪوشش ڪريان ٿو.

"ديوان راشد" ۾ خيال جي تشڪيل لاءِ ٻوليءَ جي عام مروج ۽ سادي استعمال، ديوان جي خوبصورتيءَ ۽ دائميت ۾ اضافو ڪيو آهي. مروج چوڻيون اصطلاح ۽ محاورا به جا بجا ڏنا ويا آهن، جيڪو هڪ عوامي شاعر جو پنهنجي ٻوليءَ، سان گهري ناتي جو ثبوت آهي. ديوان منجهان ڪي چند ٻڻ محاورن جو مُطالعو ڪيو ۽ ڏسو ته منجهن فڪر ڪيڏو نه جامع حق ادا ڪري ٿو:

هينئر "ڪل پوي ٿي"، "گهٽي ويهين سؤ آ"
اڳي عشق جي هُئي نه آزار جي سُڌ!

"لَئين ساڻ پاڻي جَدا ڪيئن ٿيندو"؟
جڻين شال جاني، نه ليکو وڇان ڪَڏُ!

"بار مُڇ جا وار" وَرندا هن وَرائڻ سان پيا،
جي سُتارڻ ٿو گهرين، تون ٻار جو پيچو نه ڇڏ!

"پنهنجو پيٽ ڪُتا به ته پالي، سگهندا آهن يارَ"! .
جيڪي جيئڻ ٻين جي ڪارڻ سيئي سڄڻ نيڪ!

Scanned with CamScanner

چؤ تہ ”گڏهن ڪي ابو ڪونڻ“ تي دل ڪنهن جي چوي
شل نہ ڪو ماڻهو پوي يارو ”ڳتيءَ جي قيد ۾“!

”ڏُهل پرائي احمق نچندو“، ”ڊينگهر تي نہ اٺو اُڇلاءِ“!
تون ڏارين جي ڏلبي تي آن، مون وٽ آ پنهنجن جي ڳالهہ!

راشد يار! ”اڪيلو وڻ بہ ڪونہ ٺهي تو ڪڙم سواءِ“،
مان وڃڻ تو چاهيان پيهر گوشن ساڻ ڦٽڻ جي ڪاڻ!

جيتوڻيڪ مٿي پيش ڪيل شعرن جا رديف خشڪ آهن، پنهنجي اکري ساخت ۾ سلاست بجاءِ اُگرائپ جي قريب آهن، پر راشد جو شاعراڻو ڪمال آهي، جو هن انهن ۾ معنيٰ جي امرت اوتي کين وڻندڙ بنايو آهي. ڪٿي ڪٿي تہ اهڙن ڏکين رديفن ۾ شاعر جي جمالياتي حُسن جو ڇهاءُ، خوبصورت خيال سمائڻ ۾ اهڙو تہ ڪامياب ويو آهي، جو ڪيس ڪوڙ سارن صاحب ديوان شاعرن ۾ نمايان ڪري ٿو.

مثال طور: ”بہ“ جي اوکي رديف ۾ هي جمالياتي شعر ڏسو.

پرن جا پالا، دوناليون ديد جون دلبرُ ڏسو
ڪيئن ڪنيون ڦرندو وتي همراهہ هڪ هٿيار بہ!
يا
هاڻ تا هڪ ٿي وڃون سڏبا هُئاسون ڌار بہ،
هڪ ٻئي جي ڳل ۾ ٻانهون جن تہ آهن هار بہ!

سچ تہ هنن خوبصورت شعرن تي راشد سائينءَ کي داد بہ سندس ئي شعر ۾ هن ئي غزل جي مقطع جو ڏيون ٿا:

واه جا آهي رواني شعر جي اي راشدا!
طرز هن تي ترت ئي ورتئي لکي اشعار بہ!

مٿي آيل جمالياتي شعرن ۾ تشبيهہ جي نواڻ بہ راشد جي شاعراڻي سگهہ کي ظاهر ڪري ٿي، جا ديوان ۾ موجود هنن شعرن ۾ بہ پرکيو تہ ڪيڏي نہ جديد آهي!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سُهڻا لڳن ٿا نيڻ سنڌ ۾ نيم خواب سُرخ
اکڙين ۾ جڻ سجائي رکيو ٿئي گلاب سُرخ!

اٿين آ يار جو رُخ جيئن ڪليل ڪتاب هُجي،
ڪليل ڪتاب تي لب جڻ رکيل گلاب هُجي!

آ چُني چمڪندڙ تر جي ناريءَ مٿان،
چنڊ جي روشني جڻ تہ واريءَ مٿان!

اوچي اوچي قد تي ڳاڙها لب ۽ ڳل جا ڳل
آهي جڻ محبوب ۾ منهنجو بيم باڪس جو وڻ

سُونهن وارن کي اٿين ٿي عاشقن جي گهُرج آ
جيئن سخي مالڪن کي هوندي آ غريبن جي تلاش

جيئن رهي مظلوم کي ٿو حق رسيءَ جو انتظار
تيئن مون کي تنهنجي سدائين واپسيءَ جو انتظار

تشبيهہ کان وڌي ڪري هن استعاري ۾ هڪ خوبصورت شعر ڏسو،
جيڪو نہ صرف روايتي خيال جي اُبتڙ آهي، پر خيال جي گهرائيءَ ۾ پنهنجي
مضبوط اجمالي ڪيفيت کي واضح ڪري ٿو؛

نہ ماري ها مون کي اهڙي طرح ڪافر تہ بهتر هو
هُجي ها ڪين سُهڻي جي ڳِچي تي تر تہ بهتر هو

سونهن پرستي شاعر کي اعليٰ ۽ ارفع بنائي ٿي، جيڪا نہ صرف اظهار
کي خوبصورت ڪري ٿي بلڪ فڪر جي ڏارائن لاءِ بہ ڪشش جي مصداق
آهي ۽ شاعر ان مان علم ۽ عمل جو ڪم بہ وٺي ٿو؛

سونهن سيکاريو آ علم ۽ عمل
عشق اُن جي منجهان روح آهي رتل

منهنجي ڪم جهڙو هي آهي تنهنجو قد چهرو
خيال جي گهوڙي کي هڪلڻ لئہ گهر جي يار لڪڻ!

Scanned with CamScanner

اي سونهن ور سراپا، راشد سان ساٿ ۾ رهہ!
هلندو هلان ٿو تنهنجي صورت جي سوجهري ۾

دراصل سونهن جي سهاري سان ڪابہ مشڪل نہ ٿي رهي، شاعر اونده جي المناڪ ڪيفيتن ۾ پڪاري ٿو تہ:

سارا سونهن حضور ۾ راشد!
گيت غزل نذرانا آهن.

پنهنجي شاعري، حسن جي حضور ۾ نذرانو ڏيڻ دراصل شاعر جي اعليٰ جمالياتي ذوق کي واضح ڪري ٿي. خيال کي اجا بہ وسعت ڏئي سيرت جي پاڪدامني، ڪردار جي بلنديءَ جو مقصود هُجڻ بلڪ خوبصورت شڪل تي خوبصورت عمل کي پسند ڪرڻ جي سلسلي ۾ هي معنيٰ خيز شعر پڙهو!

سيرت جي ڪر ڳالهہ سياڻا
صورت آهہ نظر جو ڌوڪو!

تشبيهون هُجن يا تمثيلون، ”ديوان راشد“ ۾ آيل غزلن جا اشعار پنهنجي بُلنديءَ ۾ بهتريءَ جا علمدار آهن. جيڪي نہ صرف جديد شاعريءَ جا بهترين نمونا آهن، پر سنڌي شاعريءَ ۾ موضوع جي اعتبار کان بہ هڪ سُٺو اضافو آهن.

اٿين هُنَدَ جا ڳُهنجِ چُغلي هڻن ٿا،
منهنجي لاءِ ترسي هو ڪڪ ٿي هلي وئي!

مجازي نوعيت ۾ هن حقيقت شناسيءَ کان محظوظ ٿيو:

هُن وڏي قيمت ڳهري آ، شال پورڻ پئي سگهان!
مُون ڳهريو بوسو چيئين سگريٽ نوشي ڇڏ تہ پو!

محبت جي تسلسل ۾ هيئان حادثاتي اُهڃاڻ ڏسو:

هو بہ دشمن جو جڏهن پاسو وٺي بيهي رهيو،
حوصلو مُنهنجو صفا اڄ پڙ ڪڍي بيهي رهيو.

مون کي تون ڇڏي وڃ نہ جو وَرڻو وري پوندءِ،
ڪو هٿ جهليندءُ چوندين تہ راشد تو مَري ڇڏ!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دل جو آئينو پچين ٿو پاڻ کي ڏسندين به ڪيئن،
مان به ٿي بيچين ويندس، تون به ٿي ويندين ملول.

بي خبرا، اڻ واقف آهن، وڻ جي مضبوطيءَ کان هُو،
پو به پکين کي هوندو آهي، لامن کي لوڏڻ جو شوق.

ڪيسيتائين آکيري ۾ ويهي مان آرام ڪيان،
ڳازين جي آڏو اچي ٿو، اُڇلائي اُڏرڻ جو شوق.

ديس جي دُشمن کي چئو شيشو پڳو خنجر نهيو،
درد وارن جي دلين تي ڪيترو هلندو دباءُ!

راشد سائينءَ جي بُلند خياليءَ ۾ عجيب قسم جي ڪشاده دلي به شامل آهي، جنهن ۾ موجود حقيقت نگاري ۽ سماجي شعور، شعر ۾ موجود خوبصورتيءَ کي ويتر وڌائي ٿو؛

مثال طور هِن پرڪائيندڙ خيال جو مُطالعو ڪريو.

ساري جڳ وساريو آهي، مون کي تون به وساري ڇڏ،
پنهنجي جوانيءَ جون گهڙيون تون ٻئي ڪنهن سان ٿي گهاري ڇڏ!

ترسي مُنهنجي لاءِ حياتي پنهنجي پاڻ تباهه نه ڪر،
ڳالهه پُراڻي ياد نه رک تون، اوٺارن کي ٺاري ڇڏ!

بيٺل پاڻي ٻوڙيندو آ، دل کي ڍنڍ تلاءُ نه ڪر،
دل کي ڪر درياهه انهيءَ ۾، خوشين - لهر اُڀاري ڇڏ!

ڳُٿيون ۽ ڳاراڻن کي ڇڏ، خيال اهي ٻاراڻا ٿئي،
ساڳيا هار سينگار ڪري تون، پنهنجا زلف سنواري ڇڏ!

سماجي نوعيت ۾، فڪري طرح عقائد جي دُنيا ۾ ڪشاده دلي ۽ پُرامن ماحول پيدا ڪرڻ لاءِ وسيع نظري ۽ روايتي ٻنڌڻن بجاءِ حقيقت نگاهيءَ وارو هي شعر ڏسو؛

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اڄ انسانيت اُجاڙڻ ڪارڻ، سوچون ٿي ساٿي گڏجي،
مان پنهنجي عقيدي تي پُورو، تون پنهنجي ڌرم کي زنده رک!

سچ ته اهو تمام بهتر ٿيندو، جيڪڏهن اسان جا سمورا ذهين ۽ ذي شعور انسان معاشري ۾عملي طور تي ايتري ڪشاده دلي اختيار ڪن، جو ڪافر پنهنجي ڪافريءَ سان ۽ مسلمان پنهنجي مسلمانيءَ سان سچو هُجي ته دُنيا ۾ ان نوعيت جو ڦڏو ئي ڪونه. ڀٽائيءَ جو به ”ڪوڙو تون ڪفرسين، ڪافر مَ ڪوناءِ“ وارو اشارو به عقائد جي ڪچائيءَ ڏانهن آهي. هونئن به راشد سائينءَ جي بقول ته اصل مقصد انسانيت اُجاڙڻ آهي. جنهن ڏانهن توجهه آهي ئي ڪونه، باقي پنهنجي پنهنجي دوڪانداري چمڪائڻ لاءِ هرڪو مچريو وتندو ته ڪا هڙ حاصل ٿيندي ڇا؟ منهنجي خيال ۾ ته ويتر وڌيڪ خرابيون پيدا ٿي پونديون، ۽ ايئن ٿئي پيو ٿو. چند نظرانداز ڪرڻ جهڙن اختلافن تي انسان، انسان جو خون وَهائڻ ۾ نه ڄاڻ ته ڇا ڇا نه ٿو ڪري. ماڻهو ماڻهوءَ جو ويري ٿي پيو آهي، انسان انسان کان دُور ٿيندو پيو وڃي.

منهنجي خيال ۾ تمام مذاهب عالم، سوشل نظريا، مفڪرن جا فڪر انگيز خيال، شاعرن، اديبن، دانشورن ۽ سماج سُڌارڪ انسانن جي ترغيب، ان ڳالهه تي ضرور متفق آهي ته ڪائنات ۾ اهم ۾ اهم تخليق انسان جي آهي، جيڪو به ڪجهه ڪرڻو آهي ان انسان جي بهتريءَ لاءِ ڪرڻو آهي. ان سان ئي ڪَس ڪاٽڻي آهي. ان سان ئي رس رهائڻي آهي.

جيڪو به نظريو ماڻهوءَ کي ماڻهوءَ جي ويجهو ڪري، اُهو مثبت آهي ۽ جيڪو به خيال، احترام، آدميت کان دوُر ڪري اُهو باطل آهي؛ اُن ڪري انسان جي اَمن، اتحاد ۽ اعليٰ عظمتن جي حُصول لاءِ مُحبت جو رس، روح جي راحت لاءِ اڪسير آهي.

هتي چئن ڏينهن لئه مهمان راشد،
تون ڪس ڪاٽي رس کي رهائي هليو وڃ!

اصل مقصد آهي ماڻهوءَ ۾ ماڻهپو جاڳائڻ ۽ اُهو ماڻهپو، مُحبت جي رس سواءِ ممڪن آهي ئي ڪونه. جيستائين انسان کي انسان پسند نه ڪندو، تيستائين هڪ ٻئي جي ويجهو ڪيئن ٿيندو. جيستائين ويجهو نه ٿيندو، تيستائين ٻئي جي علم، ادراڪ، فهم ۽ فڪر کان واقف ڪيئن ٿيندو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جيڪڏهن هڪ انسان ٻئي جي علم کان، آرزو، اُمنگ، حسرت ۽ اُميد کان واقف ٿي نہ سگهيو تہ پوءِ جديد کان جديد تر مؤثر ارتقا بہ پروان چڙهي نہ سگهندي ۽ نتيجي ۾ اسان رُڪجي ويندا سون ۽ معاشري جو رُڪجي وڃڻ ٿي جهنم آهي. ڪس ڪسر ڪائي، ڏٿي وٺي بہ عشق جي جذبي کي جوان ڪرڻو آهي، آدميءَ کي ان جي اصل مقام تي پڄائڻ لاءِ ڪم ڪرڻو آهي، اُن ۾ ڪوبہ پڇتاءُ وغيره ڪرڻو ڪونهي.

نہ پڇتاءُ ڪر عاشقيءَ ۾ اچي تون،
وڻڻ لاءِ آئين قرائي هليو وڃ!

عشق ۾ پاڻ قرائڻ، پاڻ قربان ڪرڻ، دراصل حاصل ڪان هزار پيرا وڌيڪ افضل آهي، هي احساس صرف ان کي ٿي سگهي ٿو. جنهن پيار ۾ پاڻ قرائي ڏنو هوندو. هونئن بہ راشد جيان جنهن پاڻ قرائڻ جي لذت حاصل ڪئي هوندي، اُهو ڪڏهن بہ پاڻ ٺاهي نہ سگهندو. اُهو پنهنجو پاڻ کي تيڪڻ ۽ خوشحال ڪرڻ بجاءِ سيني جو سوچيندو، سيني کي سکيو ڏسڻ جي سوچ هُن کي بيقرار بنائيندي.

اجتماعي حصول، اُن جو مقصد حيات هوندو. اُها بيچيني ڪيفيت هن کان ڪجهہ ڪرائيندي، هُن کي واندو ويهڻ نہ ڏيندي، هُن کي هڪ ڪارآمد انسان بنائيندي، هُن کي ضرور اُن عمل لاءِ اُڪسائيندي، جيڪو تمام انسانن لاءِ برابر هوندو.

اضطراب جي اهڙي ڪيفيت، جنهن ۾ راشد سچ پچ پڇريو آهي، سا "ديوان راشد" منجهان مُطالع ڪرڻ سان گڏوگڏ تصور ۾ بہ ضرور آئيو تہ هِن معا ڪويءَ جي حياتي ڪيڏي نہ ڪٺن گذري رهي آهي؛

پيغام غم سدا تا اچن پيا هتان هُتان،
هڪ جاءِ تي نہ چئن آ پيو تو اچان وڃان!

ٻاهر نہ آ قرار ۽ اندر نہ آ خوشي،
گهر تو وڃان وري بہ وڃي تو گهران وران.

سيني منجهان بہ نڪري ٿي آچي درد ڪان هي دل،
پٽر رکي مان هانوَ تي پيو ٿو هلان گهمان.

تنھائين ۾ راشدا! دُنيا کان تنگ ٿي،
مُنھن آ ڪتاب ۾ رکو پيو ٿو لکان پڙھان.

زندگيءَ جي اھڙيءَ ڪشمڪش ۽ اضطرابي ڪيفيت، بھترين تخليق جو باعث بڻبي آھي، ”سکن واري سڌ، متان ڪا مون سين ڪري.“ ھن حالت ۾ شاعر جھڙي طرح عملي طور پڇي ۽ پڇري ٿو، جاکوڙي ۽ جھيڙي ٿو، اھڙي طرح هَڻ هَٿان ۽ وٺ وٺان جي ڪيفيت ۾ لک لکان جو انداز ڏاڍو متحرڪ ٿيندو آھي. ھھڙي حالت ۾ لفظ اُبڙڪا ڏئي، اندر جي انتھائي گھراين مان نڪرندا آھن، اُنھن ۾ سور سمايل ھوندو آھي. اھڙا شاعر ٿي دل جي ذڙڪن کي قلمبند ڪندا آھن، انھن جا ارمان ۽ اُمنگون نينھن جو نذرانو بڻجي پونديون آھن. تڏھن تہ ھُو درد وند دلين تي راڄ ڪندا آھن.

رھاڻ سُور ڏئين ساڻ رچائي جو ھُيم،
اضافو خوب ٿيو آھي مُنھنجي ذات ۾ رات.

ياڻ کي ٿاندن تي اُڇلي ٽچڪندي،
خوش ڏسو ڪيئن ذات ڏاھي ٿو ڪيان!

راشد سائينءَ لاءِ سُور جو سرس هُجڻ، ذات وَڌڻ جو ذريعو آھي؛

نعمت وڏي آ نينھن، ذرا سمجھ رک راشد!
اکين تي رکج عشق جو آزار ملي تہ.

سُور ۽ صدمن سھڻ کان پوءِ ٿي عزت ملي،
چلجي وڃجي ٿو جڏھن تڏھين لھي ٿو مانُ عاج.

شان وڏي سان دل مُنھنجيءَ ۾ درد جي دعوت آھ
ياڻ کي راشد يار! سدائين رنج ۾ راحت آھ

ورتو آھ اسان جي ھردم ڏک ۾ ڏيل قرار،
حيف اُنھن کي جَن پٽي ڳولي، سک ۾ سامت آھ!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جتي ساري دنيا جو غم سانڍي رکجي،
رڳو هڪڙو منهنجو قلب ٿي سگهي ٿو.

راشد سائينءَ جي قلب تي انفرادي درد کان وڌيڪ اجتماعي پيڙائن جو اثر ٿئي ٿو، هُو ماحول جي عڪاسي، سماجي اڻ برابريءَ جي ويچار ۽ وطن دوستيءَ جي پرچار کان وَڌي ڪري سڄي سنسار جي سُونهن لاءِ، انسان جي عظمت لاءِ پُڪاري ٿو ۽ حيواني سطح جي گندگيءَ کي ننديي ٿو؛

دوُر دُنيا جو ڦريو اهڙو ته جو،
ٿي وڙهي انسان سان انسان ذات.

هي دوُر ڪميڻو دوُر آهي، هي دوُر آ بد اخلاقيءَ جو،
هر ڪاتي ۾ رُشوت ٿي هلي، ڪنهن کان ۾ پُڇائي ڪانهي ڪا.

گند ماحول ۾ ڪيئن گذاريو اٿئي،
ڍنڊ ميريءَ ۾ نِرَنڌڙ ڪنول تو لڳين.

هن گندي ماحول ۾ رهندي اي راشد،
پنهنجو هردم سيل سلامت رکئو آ.

راشد هر ڏکئي دور ۾ پنهنجو سيل سلامت رکيو آهي، راشد انسانيت جو ڀرم رکيو آهي.

راشد تڪليفن ۾ رهي، جنهن بهتر وقار ۽ بهترين ڪردار سان پنهنجي متعلق انسانن سان، شعر و ادب سان، سماج سُڌارڪ تنظيمن سان، قومي تحريڪ سان، سموريءَ سنڌ سان پاڻ نڀائيندو رهي ٿو. اُهو نياءَ جو انداز، اُها دلي ڪيفيت، نهايت ئي عظمت جي حامل آهي. سنڌي ادب توڙي سنڌ جي مثبت قومي سياست سان مُڪمل سهڪاري هُجڻ کان علاوه سماجي طور پورهيت جي پيڙا ۽ مزدور جي مان لاءِ راشد مورائيءَ نه صرف شعر تخليق ڪيا آهن، پر عملي طور به جاکوڙيو آهي، سڄي سماج کي لوچڻ جون لوليون ڏنيون آهن، حقن جي حاصلات لاءِ قوم کي همٿايو آهي ۽ پاڻ به همت ڪئي آهي؛

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اُٿو وقت هاڻي عمل جو اچي ويو،
نہ سگهنا ڪُنا ڪن اُيامڻ جي ڪوشش!

نہ آ تيل تان رت ٻاري سگهان ٿو،
ڪرين ٿو ڏيئا چو وسامڻ جي ڪوشش!

اجا اڳيرو ٿي سِري سير راشد،
رهي آڳ ڪي ٿي اُجهامڻ جي ڪوشش.

هِن عُمر ۾ جاڪوڙ ۽ محنت نہ ڇڏي مون،
محبوب اوهان سان مُحبت جو سبب آ.

عيش عشرت جو ڏهاڙو، ڏوهہ ۾ سمجهون شمار،
جُهد جاري، هڻ هٿان ۽ وٺ وٺان منظور آهہ.

”ديوان راشد“ ۾ اهڙا ڪور سارا شعر آهن، جن ۾ جدوجهد ۽ محنت جي ترغيب ڏنل آهي، عمل لاءِ اُڪسائڻ جي ڪوشش ڪئي وئي آهي، خاموش رهڻ بجاءِ حقن جي حاصلات لاءِ سراپا احتجاج بنجڻو آهي.

ڪرائي ٿو رنج والم احتجاج، غريبن جو آ هر قدم احتجاج
وٺي حق رهنداسين راشد ادا، ايئن ڪونہ ٿيندو ختم احتجاج

”ديوان راشد“ ۾ ظلم خلاف لڙڻ جو فڪر ڏنل آهي، مزاحمت ڪرڻ جي رغبت ڏني وئي آهي، غير ضروري سبب رد ڪيا ويا آهن. هر حال ۾ هر ڪيفيت ۾ خاموشيءَ کي ٽوڙڻو آهي، پوءِ ڪٿي ڪو ساٿ ڏئي نہ ڏئي، توڙي جو سڄو جهان بہ چُپ هجي، تہ بہ شاعر کي ڪو ”وارو - وارو، اُٿو اُٿو، اَچو اَچو، هينئر هاڻي، سِگهو سِگهو ڪرڻو آهي،“ هن سلسلي ۾ هڪ غزل جا چند اشعار پڙهو:

تو سچ چيو تہ آهہ اڄ سارو جهان بہ چپ،
سارو جهان چُپ، تہ ڇا رهئون اسان بہ چُپ؟

جي سالها غلام ٿي رهيا نہ ٿا ڪُڇن،
پوڙها جي چُپ هُجن تہ هُجن نوجوان بہ چُپ؟

Scanned with CamScanner

تو چُپ رهڻ جي لاءِ سبب ڏين تون اجايو،
آهي فلان بہ چُپ تہ هُو ابنِ فِلان بہ چُپ.

عياش لعنتي تہ تنهنجي لڄ تو تکي،
اي غيرت غريب! چا رهندينءَ اجان بہ چُپ؟

جيڪو اٿين چوي، اُهو اڳواڻ چا ڪبو،
”آهيون اسان بہ چپ، رهو هاڻي اوهان بہ چپ“!

غيرن جي گدڙ ٻيڪين ڪان چو ڏجون آخر،
راشد ادا ڪرين ڪٿي ڪڏهين متان بہ چُپ!

راشد مورائي، ميرن، پيرن، وڏيرن، وزيرن ۽ اڳواڻن - جيڪي گدڙ ٻيڪين سان ماڻهن کي دَٻائي، ڊيڄاري، ڀُلائي ۽ ڀڪائي پوئتي رکندا تا اچن- انهن جي اکين ۾ اکيون مِلائي ٿو، اُنهن کي هڪ بهترين مصلح جي حيثيت ۾ سمجهائي ٿو ۽ ساڻن مخاطب ٿئي ٿو تہ:

توکي منصب ملي مون کي ٿيندي خوشي
ديس وڪڻين تہ اهڙي وزارت نہ ڪر

ڪين ارڏن ضميرن جا سودا ڪيا
تون بہ بهتر اٿئي اِيءَ تجارت نہ ڪر

-

سنڌ سُتارڻ جي ڪر پوءِ پهريان پنهنجو پاڻ سُتار

-

ضميرن جا ڪري سودا وٺن عُهدا وزارت جا
ڏين ٿا سُون ۽ چاندي، پتل ۽ ٽين جي خاطر

پوءِ اهڙن نادانن لاءِ وري جيڪي لفظن جا غلط استعمال ٿين ٿا، تعريفن جا انبار لڳايا وڃن ٿا، اجائي واهہ واهہ ڪئي وڃي ٿي، حقيقت تي پردہ پوشي ڪري ڪين پنهنجو رهبر، پنهنجو اڳواڻ ۽ پنهنجو آقا چيو وڃي ٿو، اُن تي راشد مورائيءَ جو روح تڙپي ٿو ۽ چوي ٿو تہ:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

قوم سان جو سچو ناھ راشد رھيو
اُن سان منسوب سُھڻي عبارت نہ ڪر

راشد مورائي ھڪ رھنما شاعر جي حيثيت ۾ باقاعدي طور ھر سماجي بُرائيءَ جي نشاندھي ڪري ٿو، جيڪا قوم جي ذھن کي مفلوج بنائي ٿي، پوءِ اھا توڙي جو سُستي، غفلت يا اڻ ڄاڻائي ھُجي، توڙي جو بي عمل لفاظين جي ڪوڙڪي ھُجي؛ راشد چاھي ٿو تہ سنڌ جو ڪوبہ ٻچو ٻار، جوان توڙي ٻُڍو! ڪنھن وٽ بہ ناجائز نہ ڦاسي. ھِن نوعيت ۾ ھي اشعار ۽ انھن جي گُونا گُون ڪيفيت تي ھڪ مدبرانہ نگاھ وجھو تہ حقيقت جو اظھار ڪيڏو نہ واضح ڪيو ويو آھي:

دلبر مُون سان ڪين ملايو ڪنھن بہ ڪڏھن درگاھ
ميلي ۾ بہ تان ٿيندا آھن، ماڻھن جا ميلاپ

پير صاحب تنھن جي ڦيڻ ۽ چندن ۾ ڪجھ نہ آ،
پي ويو پاڻي پڙھيل جي آ سچي ڳاگھر مريض

وھم تنھنجي گھر منجھان نڪري سگھن ٿا ان طرح
پير صاحب جي مڙھا، تون دست بوسي ڇڏ تہ پو!

نڪي اعمال بھتر ۽ نہ ڪي آ عمل جو گوھر،
وڏن جي ڳالھ بيٺل ڪي پيو ٿو پير ڪم آئي.

دوڙ ڪمپيوٽر ۾ ڪونھي ڪوبہ مُرشد جو ضرور،
سادڙن ماڻھن ڪان اٽڪل سان وني ٿو ڏن، دماغ.

مان ڪونہ مڃان پر چا ڪريان گھرواريءَ جو ويساھ وڏو،
پيرن ۽ مُلن جي ٽوٽڻ ۽ ڦيڻ مان اچي ڦاٿا آھيون

ھڪ گھر ۾ ھڪ بيدار ذھن پيدا بہ ٿيو تہ بہ چا حاصل
سڀ چريو چوندس گھر ياتي، وھمن مان اچي ڦاٿا آھيون!

حيرت جي ڳالھ آھي تہ ھڪ سيد گھراڻي جو چشم وَ چراغ، ابن ڏاڏن کان وني پيراڻي پيڙھيءَ سان لاڳاپيل مرشد ابن مُرشد جو اولاد، جڏھن حقيقت

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪي حاصل ڪري ٿو ته ڪيس ڪوبه لوڀ، ڪابه لالچ، ڪوبه مصنوعي آداب مُتاثر نه ٿو ڪري. هُو بغير محنت جي مليل ڏن پَٽَ واري پئسي کي نه صرف پاڻ قبول نه ٿو ڪري، پر ٻين جي وٺڻ واري عمل کي به غلط سمجهي ٿو. ان صورتحال جي سمورن رُخن تي پنهنجي اندر جي انتهائي سچاين سان اظهار به ڪري ٿو. جيڪو راشد سائينءَ جي روشن خياليءَ جو دليل آهي.

راشد هنن سارين ناهموارين، ڏاڍ ۽ بربريت آميز روين، ظلم جي زنگ آلود فضائن مان ڪڪ ٿي، پنهنجي نجات جو اهم قدم، انسان جي آزاديءَ کي ڄاڻئين ٿو ۽ آزاديءَ کي ئي بهترين نعمت قرار ڏئي ٿو:

آزاديءَ کان بهتر دُنيا ۾ ڪا نعمت ناهه
بد کان بدتر راشد ڪوجهي چيز غلامي آ

راشد کي ريجهائڻ خاطر هڪڙي ئي شيءِ آزادي آ
مان ڪو بار نه ناهيان جو ڇيڪر کي ڇباڙيو وينو هوندس

راشد پنهنجي لازوال شعوري سگهه سان انسان جي سُڌاري، ارتقا، بُلند کان بُلند تر مدراج ڏانهن سفر جو گهورو آهي، انهيءَ ڪري ته آزاديءَ جي املهه وٿ سان واصل ٿيڻ لاءِ ۽ فراريت کان بچڻ لاءِ فرمائي ٿو:

آزادي بهتر آ ليڪن دل آزاري ڏوهه
خيال جي توڏن کي ٻڌ سوگهو، ڇڙندا ٿيندا ڇيڪ!

آزاديءَ ۽ ڇڙواڳيءَ ۾ فرق محسوس ڪري ٿو. آزاديءَ کي أصولن ۽ قانونن جي پابنديءَ کان الڳ نه ٿو سمجهي، ڇڙواڳيءَ کي ننڌي ٿو. جيڪا دل آزاريءَ جو باعث بنجي ٿي. آزادي، انسان جي عظمت آهي ۽ دل آزاري وڏو گناهه آهي، جنهن عمل ذريعي انسان سوزي ٿئي ٿي. يقيناً اُهو آزاد نه ٿو ٿي سگهي. آزاديءَ جي جدوجهد، ڪن نازڪ نوعيتن ۾، عجيب ڪيفيتن ۾ دوکي ۽ دولاب جي ور چڙهي ويندي آهي. ڪي ڳجها حربا، عارضي فائدا ڏئي، مصنوعي اتحاد جوڙي، اندروني ٻج ڏاهه ذريعي اهڙا اِشو پيدا ڪندا آهن، جو ڪيترائي سُجاڳ ذهن به جهپ هٽي ويندا آهن. اعتبار ۽ اعتماد جو شڪار ٿي پوندا آهن ۽ تحويلي نوعيت ۾ غفلت شعاري، هٺ مَلڻ تي مجبور ڪندي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اتن، اهڙو نازڪ ترين احساس، جيڪو ڪنهن ڪم فهم کي ڇا نظر ايندو؟ مگر راشد جهڙو دُور نظر بالغ خيال مُفڪر شاعر، وقت جي نبض شناسيءَ ذريعي معلوم ڪري ڪيڏي نہ اثرائتي نموني سان مخاطب ٿئي ٿو! ڇپيل چٽيل مشروط مهلت تي بہ پنهنجي اظهار کي پڪيءَ جي تمثيل ۾ هِن ريت پيش ڪري ٿو تہ:

پڃري جو در کولين ٿو تان پر بہ نہ پَٽ نادان!
او صياد، وسيلو مُنهنجي اُڏرڻ جي لئہ ڇڏ!

يا، هِن شعر جي خيال کي هيٺئين بہ اظهاريو اٿس:

عريضي اُڏڻ جي ڪيائين قبول،
پَتيا مُنهنجا پهريان تہ صياد ڪنپ!

يا اڳيا بہ بهتر انداز ۾ ڏسو:

ڪالهہ هي شهباز ٿي تحفي ۾ مليو خوش ٿيس
پَرَ پکي هاٿي لڳي ٿو سِرڻ زياده، باز گهٽ!

تمثيلن ۽ اشارن کان اڳتي چٽيءَ طرح بہ چئي ٿو:

قوم جي هِن قتل جو مان ڪنهن طرح قائل ٿيان،
مان خدا فرعون کي آخر ميان کهڙي طرح!

سائين راشد موراڻيءَ وٽ علم، فهم ۽ فڪر جي اظهار جو هڪ خوبصورت ذريعو آهي شاعري، جنهن سان سندس روح جا اڻ ٽُٽ رشتا آهن:

آڏيءَ اُٺيو آنءُ پني تي پيڙا پيو پَلٽيان،
ذات ڏنو آ شعر جو رستو خيال سموئڻ لئہ!

ذات ڪيس شعر جو رستو ڏنو آهي ۽ شعر ڪنهن بہ قسم جي اظهار لاءِ مؤثر ذريعو آهي، ۽ راشد سائينءَ شعر ۾ پاڻ ملهايو آهي ۽ شاعريءَ کي رهبريءَ طور ورتو آهي:

راشدا! خوش نصيبي آ انڌير ۾
رهبري ٿي ڪري ذات جي روشني.

Scanned with CamScanner

ڏات جي روشني شمع طور زنده رکندو آچڻ، اوندهہ سان لڙڻ جي مترادف آهي:

چيو سُرياتَ ۾ سيني اسان کي روشني گهرجي،
رکي ٻاري شمع مون راشدا ظلمات جي ضد ۾!

ظلمات جي ضد ۾ شاعري آڏو وَڏين تڪليفن جو باعث بڻجي ٿي، پيڙائون پلئہ پون ٿيون، پر پوءِ بہ شاعر مستقل مزاجيءَ سان ڏوٽيندو رهي ٿو:

ازل کان ڏنگ سهندا تا آچون پيا ڏات جي بدلي
اسان جا هٿ ڏسو ڏينين جي ڏارن ۾ آچا تائين

راشد سائين ڏينين جي ڏارن ۾ هٿ وڌا آهن پنهنجي شعر کي صرف حُسن و عشق جي اُپٽار نہ، بلڪ مظلوم جي حالتِ زار لاءِ ڪَتب آندو اٿس.

غزل ناهہ آ دانهن مظلوم جي
گهرَن راشدا! روز اشعار انصاف

راشد سائين پنهنجي ملڪيت، پنهنجو تن، پنهنجي دولت، سڄي عُمر جو سرمايو ۽ پُونجي پنهنجي شاعريءَ کي قرار ڏنو آهي؛ جنهن ۾ انساني قدر، احساساتي نزاڪت، بُلند ڪردار جُون صداقتون، رهنمايون، رهبريون، زندگيءَ جون املهہ معنائون ۽ معيار ايترا تہ وسيع آهن، جو پڑهندڙن جون جهوليون اُٿلي پوڻ جيڏيون پرجيو وڃن. تہ ايڏي اهم شاعري پڑهڻ گهرجي، اُن تي ويچارڻ گهرجي، اُن ۾ موجود املهہ انساني قدرن جي تلاش ڪرڻ گهرجي، اُن جو قدر ڪرڻ گهرجي، ان مان حاصل ڪرڻ گهرجي، جنهن لاءِ هُو خود بہ سڏي رهيو آهي تہ:

آچو راشد کان اچي دوستو حاصل ڪريو
پنهنجي سيني ۾ دفن ڪوڙ خزانا تو رکي

وقت ۽ وير ڪنهن لاءِ نہ ٿي رُڪجي، تيز رفتاريءَ جو دؤر آهي، اڄ جي طبعي حيثيت سيائي ساڳيءَ حالت ۾ هُجي نہ هجي، مگر رُوح جون رازداريون اٽل آهن، انهن کي اپنائڻ گهرجي!

ٻُڌين تہ ٻُڌ غور سان هي جُملا وري پو ورجاءُ آهہ مُشڪل،
متان پو سوچين تہ يار راشد، چئي ويو چا تڪڙ تڪڙ ۾!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

راشد سائين زندگيءَ جي لاهي چاڙهي، سَراب ۽ سُراغ کان بخوبي واقف آهي، هُن موت جي اکين ۾ اکيون ملائي لکيو آهي، هن حياتيءَ ۾ هزار بار مري ۽ جي ڏنو آهي، هُن کي پاڻ- پٽي کان وڌيڪ مقصد عزيز آهي ۽ هُو هن راهه ۾ سِرن جي بازي لڳايو بيٺو آهي:

اگر سِر جو سَئين سانگو تہ پو اچ
مرڻ کان ٿي اڳي عاشق، مري وڃ

وَڃي ڏي سِرُ تہ ٿئي سودو سِرن جو
ڪري حاصل تون راشد برتري وڃ

مرڻ جي ڊپ کان آزاد ٿيڻ وارو ٿي دنيا ۾ غير معمولي ڪم سرانجام ڏئي سگھي ٿو ۽ موت جي ڊپ ۾ گھيريل ۽ گھوٽيل انسان پنهنجا عام معمولي ڪم بہ سرانجام ڏيڻ کان قاصر هوندو آهي. راشد سائين مرڻ کان اڳي مري ڏٺو آهي ۽ نتيجي ۾ پنهنجي شاعريءَ اندر اهڙي تہ ابدي حياتي ماڻي آهي، جيڪا زوال ٿيڻ جوڳي ناهي ۽ اُن ۾ هميشگي آهي. هُو مدام مست ڪيفيتن ۾ پاڻ کي منصور جي تسلسل ۾ پيش ڪندي فرمائي ٿو تہ:

راشدا، منصور کان هِن دور تائين اي ادا!
جيتريون صديون ختم ٿيون، اوترا چولا ڪيم!

۽ اناالحق جي اظهار لاءِ سِر سُوريءَ ڏريندي چئي ٿو تہ:

چڙهٽو پيو سُوريءَ تي چَئي هاڻ اناالحق
راشد وڃي جو واقفِ اِسرار ٿياسون!

۽ ديوانگيءَ سان دار ڏي وڌندو حق جا نعرا هڻندو چئي ٿو:
شان سان راهي آ راشد !دارَ ڏي، ديوانگي
وقت جو منصور آ، نعرو هڻي بيهي رهيو.

شانِ منصوري جي تائيد ۽ پنهنجي ڪج فهميءَ جي اعتراف ۾ مان پنهنجو هيءُ شعر راشد سائينءَ کي خراج طور پيش ڪريان ٿو، جنهن مان مون پنهنجي هن مهاڳ جوعنوان بہ ورتو آهي:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

منصور جي گفتار تنهنجي شعرن ۾،
آ رت بُڏل تلوار تنهنجي شعرن ۾،
ايڏو بيان اصغر ڪري نہ سگهيو آ،
جيڏو بُلند معيار تنهنجي شعرن ۾!

ڀلا جنهن ماڻهوءَ ڪڏهن انفرادي فائدي کي اجتماعي حاصلات تي ترجيح نہ ڏني هُجي، بلڪ پنهنجو ذاتي فائدو قربان ڪري ٻين جو ڀلو چاهيو هُجي، قوم لاءِ جهيڙيو ۽ جاڪوڙيو هُجي، اُن جي عظمت جو احاطو لفظن ۾ مُمڪن ڪٿي ٿو ٿي سگهي!

جنهن شخص جي آڏو جڏهن حق ۽ باطل چٽا هجن، ظلم ۽ مظلوم معلوم هُجي ۽ پوءِ هُو هميشه حق جو ساٿ ڏئي، باطل کان نہ صرف ڀڄي، پر اُن جي مذمت ڪري نہ صرف زباني نندي، پر پاڻ بہ عملي جاکوڙ ڪري ۽ ٻين کي بہ حقيقت جي ترغيب ڏئي، مظلوم جو طرف ڪٺي، اُن جي عزت مانُ ۽ وقار لاءِ اشعار لکي، تنظيم ڪاري ڪري ڪارڪن تيار ڪري، مُناسب وقت تائين اڳواڻي ڪري پنهنجو ذاتي خرچ ڪري، رت سَت ڏئي ڪنهن حد تائين پنهنجي آس پاس پورهيت جي پيڙا گهٽائڻ ۽ حق وٺڻ ۾ ڪامياب وَڃي، شعور ڦهلائيندو رهي، عالم با عمل هُجي، سندس شعر شعر مان سچائي جهلڪندي هُجي، وِڪ وِڪ مان ڪردار بڪندو هُجي، اُن جي عظمت کي سلام ڪرڻ ڪانسواءِ رهي نٿو سگهجي. اُن جي عظمت کي مان هڪ نہ چا، حقيقت جا پوئلڳ هزارين انسان، دل جي سچاين سان پنهنجو سلام ۽ تحسين پيش ڪندا ۽ آجا بہ وَڏيڪ ڪيس مُحبتن ڀريا موقعا فراهم ڪندا تہ جيئن راشد سائينءَ جو سمورو جگري پورهيو پنهنجو رنگ رچائي، سنڌي شاعريءَ ۾ مناسب سَند ماڻي سگهي، هِن نيڪ ارادن ۽ تمنائن سان پنهنجي مهاڳ جو اختتام ڪريان ٿو ۽ سمورن سنڌ واسين کي "ديوان راشد" جي مطالعي لاءِ صلاح ڏيان ٿو.

23-2-2004

اصغر ٻڻي ڀريائي
ڀريا سنڌ

رديف (الف)

سونهن تنهنجيءَ تي سيئي تشبيهه جا دفتر کُٽا،
عشق جن توسان ڪيو، سي دين دنيا کان ڇُٽا.

اوچتو آيو اوهان ٜ جي حُسن جو جلوو نظر،
سِرُ جُهڪايو سين، ٿي ويا عام سجدي ۾ اُٽا.

ظالمن بابت زماني کي خبر پهچي نہ ڪيئن،
گوڙ وارن جا گلا گُهٽيو ڏين پيا ٿا گُهٽا.

جُوانُ جو آهي اُهو، اندو بہ تو ڏنڌو ڪري،
ياڙِ جا تُنبا ڏسو پيا ٿا پڻ ڏندا مُٽا.

ڇو پيو ڪائين عجب ڳاڙهاڻ گُلڙن جي ڏسي،
ريجُ مُنهنجي خون جو هو، جنهن منجهان گلڙا ڦٽا.

اي زمانا! تون خوشامد ۾ پيو تو خوش رهين،
سَچَ جي راشد! چيڻ جڻ پيا جُهري نُنهنجا ڇُٽا.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جام پرجن پيا،
پياڪ پهچن پيا.

ڳوٺ جي هر ڳلي،
گيت گونجن پيا.

مور پٽ تي وري،
خوش ٽهوڪن پيا.

جُهورَ آرام ۾،
ٻارَ ٻهڪن پيا.

جوانَ ماريو ملهون،
خوب مُرڪن پيا.

سونهن وارا پرين،
هاڻ سرچن پيا.

پانهنجا پاڻ ۾،
نيٺ پرچن پيا.

سنڌ جو سُنهن ڪٽي،
ٻول ٻَڌجن پيا!

ڏس تہ پاپين سندا،
پير پتجن پيا.

شعر راشد پڙهيو،
جهانگي جُهومن پيا.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

عشق مان ڏاڍا اسان ڪوڙاڻ جا ورتا مَزا،
درد جي ورتي دوا ۽ درد ورتا لا دوا.

خيال دِل جي پُختگي ۽ سادگيءَ جي زندگي،
راز نياز ۽ پيارُ سوز ۽ نينهن جا بيحد نشا.

ٺوڪرون ٺي ٺوڪرون، حملا، شڪستون، قيد بند،
ڏوهہ محبت جو ڪيم، ٿيا ظلم مون تي بارها.

درد دل، ديوانگي، حيرانگي، جوش ۽ جُنون،
پيار تنهنجي اي پرين! مون کي گهڻا تحفا ڏنا.

هر مصيبت جي ڪِلي هر دم ڪَئي سُون آجيان،
هر سِتم سهندا رهون ٿا شوق سان شائق سدا.

بِرهَہ جو سڀ بارُ سِرَ تي آهِہ راشد بَر چشم!
نعمتون لک نينهن جون آهن ٿيون مون کي عطا.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دوزخ دنيا بنجي باغ بهار تہ باقي ڇا،
آڙه ابراهيمي ٿئي گلزار تہ باقي ڇا!

اولي، لولي، چولي جي ڪا ڳُٽتي ڪانهي هاڻ،
حاصل ٿئي جي تو جهڙي جو پيار تہ باقي ڇا!

تنگ حياتيءَ مان جو تنهن کي موت جو کهڙو پؤ،
پنهنجي ٻُت مان پاڻ ئي آ بيزار تہ باقي ڇا!

جنهن تنهن جو هُو ڏيان ڇڪائڻ لاءِ ڪري ٿو وس،
ڪنهن هڪ جو ڪيئن ٿي رهندو، فنڪار تہ باقي ڇا!

ويڙهہ حياتيءَ جيءَ ۾ ڪڏهين گهبرايون بہ تہ ڇو،
راشد سائين! سونهن ڪري سهڪار تہ باقي ڇا!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اسان تي پاجھ جي اڄ مهر نظر ڪانھي ڪا،
الائي ڇا ٿي ويو آ سا خبر ڪانھي ڪا.

جتي هر روز ڪچهري ٿي ڪئي تو ۽ مون،
انهي پارڪ ۾ هينئر سائي ڇپر ڪانھي ڪا.

ٽڳان ٿو توھ صرف تنهنجي، سهارو آ وڏو،
ڇڏي زماني ظلم ۾ ڪا ڪسر ڪانھي ڪا.

نصيب شهر انهيءَ جا ته قِتل ئي ڇَئبا،
ڪئي محسن جي عزت جنهن به شهر ڪانھي ڪا.

پلي مفهوم ڪڍن ڪوبه اُنهن جي مرضي،
لکيت منهنجيءَ ۾ ڪائي زير زبر ڪانھي ڪا.

مريض عشق جي حالت آ رحم جوڳي پر،
هُتي احوال پُڇائي سا پهر ڪانھي ڪا.

پري ايڏو به نه ڪر جو سياڻ ڇوٽو پوي،
سڄي مقام ۾ راشد جي قبر ڪانھي ڪا.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هِڪَ هرڻ جي پنيان اڏ ڊزن هِي ڪُتا،
ڪيڏا لمحا هُيا هي فِڪر آزما!

دل جي حسرت جا خوني سيئي نيڪ ها،
ڪي تہ حاجي هئا ۽ ڪي قاضي هئا!

ساھُ پيارو آ، سُوريءَ چڙهڻ کان اڳي،
خوني آچين تا وارثن کي ٻَها.

تون مريضن لئہ آيو آن بنجي دوا،
دل مان هر وقت تو لئہ ٿي نڪري دُعا.

هڪ خوشي سؤ ڏکن کي ٿي ميٺي سگهي،
جيڪڏهن ڏئي سگهين، چند پل شام جا.

سچ لهڻ کي هئو، سانت جو وقت هَو،
ڪنگ اُڏريا پئي ڊنڊ ۾ ڪاز ها.

راشدا! هُن جي نيٽن ۾ پڇتاءُ هو،
مون ڪيا پنهنجي طرفان هٿيار ئي ڦٽا.

●

هيڏانهن هي اڪيلو، هوڏانهن ڏس ته ميلا،
ڏاڍا وڏي ويا آهن، ابليس جا ته چيلا!

”ناهر! تون ڏڻ ڪي چارڻ ويندين؟“ چيائين ”حاضر“،
چٽجانءِ مالڪن ڪي، چوڙي چڏين چيلا.

توڙي جو تورا آهن سچار، ته به ته سَرها،
ڪُوڙن جي اڪثريت آ، پر پو به بُوت پيلا.

ساري جهان مان هي سياست ڪندڙ وٺن ٿا،
هڪڙو **جي. ايم. سيّد**، ٻيو **نيلسن منڊيلا**.

رنگ آ پسند نيرو، ميوات منجهه ڪيلا،
ڪاڏي ۾ مڪڻ ماکي، پاچين ۾ بس ڪريلا.

شايد جلوس نڪري، هٽ تاڙ اڄ به آهي،
چوڪر گهٽين مان نڪتا، گيدا پري گُليلا.

جمچاگري ڪري ڪِئن، چالاڪ ويا اڳهامي،
راشد ڏڪارجي ويا، سڀ گوپ ۽ گهيلا.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ملهائڻ مرد مئخانا، ڪي مردانا هَليا ايندا،
سڏيندين جي ڪٽي سِڪَ سان تہ مستانا هليا ايندا!

پتنگن پاڻ ۾ ويهي پَچڻ جو پَهُہ پچايو آ،
شمع جَلندي، جَلڻ جي لاءِ پرَوانا هليا اَيندا،

صُراحي ساڻ آ تو سان اگر ساغر نہ آ ساقي!
پيارڻ جي ڪرين پيارا تہ پئمانا هَليا ايندا!

اثر پنهنجن تي ڪونهي ڪو اگر هن آهہ زاريءَ جو،
بِرهَہ جي باهہ ڪان ڪَر آهہ، بيگانا هليا ايندا.

اگر سرمائيدار آ سارَ لهندؤ ڪا غريبن جي،
گهٽن ئي پارَ مسڪينن جا نيرانا هليا ايندا.

اچي هن عشق جي ميدان ۾ مُشڪل عقل وارو،
دُکائي درد جا دُونهان ڪي ديوانا هليا ايندا.

پوي تو عشق جي آئي، وڳوڙو آمن، ايمان ۾،
مَلامت لاءِ مسجد مان بہ مولانا هَليا ايندا.

شهنشا عشق جي آيو، ڦٽي تسبيحَ ڪري راشد،
ڇَڏي مُصلو ۽ لَٽ، پائي گچيءَ ڳانا هليا ايندا.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تون پار وَجين يا لاڙ وَجين، ڪا جُوءِ پَرائي ڪانهي ڪا،
محبوب، سدائين گڏ آهيون، جيئرن جي جُدائي ڪانهي ڪا.

آ تارَن ۾ تَڪيو تُنهنجو، مان هلندو هان ڪَنڌُ هيٺ ڪري،
مون توکي ڏسڻ ڪان پوءِ تہ ڪنهن سان ديد مِلائي ڪانهي ڪا.

آ شهر حسين چهرن سان پريل، ظاهر ۾ حُسن جي ڪوٺ نہ آ،
پر پوءِ بہ مون ڪم ظرف ڪنهين سان دل تہ لڳائي ڪانهي ڪا.

انسان تہ پاپي بنجي ٿو ڪنهن فرد جي دل آزاريءَ سان،
سو صوفي آهي جنهن دلڙي ڪنهن جي بہ ڏُکائي ڪانهي ڪا.

هي دؤر ڪميٽو دؤر آهي، هي دؤر آ بد اخلاقيءَ جو،
هر ڪاتي ۾ رشوت ٿي هلي، ڪنهن ڪان بہ پُڇائي ڪانهي ڪا.

هو شاهِ حُسن آ تخت نشين، آ ڪيس ڏسڻ لاءِ حيراني.
افسوس سندس دربار اندر، راشد جي رَسائي ڪانهي ڪا.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (آ)

رخ - دلبر ڪتاب تي ويو آ،
مون لاءِ مقرر نصاب تي ويو آ.

ڪالهه تائين تہ هُو هُيو مُڪڙي،
اڄ تہ مڪمل گلاب تي ويو آ.

تَنهنجي ليکي تہ پوڳ ۽ چَرچو،
مُنهنجو جيئڻ عذاب تي ويو آ.

چنڊُ منهنجي تہ آهِ جهوليءَ ۾،
سَچُ سارو ئي خوابَ تي ويو آ.

هُن جي چانئٺ چُمي وَريو آهيان،
پانيان حَجَ جو ثواب تي ويو آ.

ڏنگيون ڳالهيون پڌي پُڌي آخر،
جگر منهنجو ڪباب تي ويو آ.

ذهن جي تند تاڻجي وئي آ،
رُوحُ راشد! رَبابَ تي ويو آ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

نہ تو عُمر ساري جفا کي ڇڏيو آ،
اسان تہ بہ نہ تو بيوفا کي ڇڏيو آ.

خدا جو حڪم آ وفا ڪرڻ لازم،
وفا جنهن ڇڏي، تنهن خدا کي ڇڏيو آ.

اوهان جي سَخا نيت محدود ٿي وئي،
نہ پر مون اميد – عطا کي ڇڏيو آ.

مِٺن مائٽن ۽ زماني سان تو سان،
سِين سان نياهيم مون ڇو چا ڇڏيو آ؟

اچي عشق حضرت ڇڏايون نمازون،
مون وِردن، وظيفن، دُعا کي ڇڏيو آ.

اسان پاڻ پنهنجي اُڪاريون تا ڪشتي،
اسان راشدا نا خدا کي ڇڏيو آ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تو ڪاڻ ڪيڏان ڪندبن جي، گلن سان ڪيئن بہ گذارو ڪرڻو آ،
مون ماتِ مَجي آ مقصد لئہ، سو زهر سَندو ڍُڪُ پِرڻو آ.

تو ڳوٺ سڄي جي ڳَيَنِ ڪي چاريان هڪڙي هوت پنهل جي لئہ،
سو ڏينهن تَتي ۾ رِجڻو آهي ۽ پاري ۾ ٺَرڻو آ.

اڳُ جي نہ پتي تي پوندا ها، اڄ تن سان پيار وڌايان پيو،
تو لاءِ پرين مون ڇا نہ ڪيو، اڄ توکي واپس وَرڻو آ!

دِل ڏَهلي ڪانہ درياهَہ جي دهشت کان جو سُهڻيءَ سڌ ڪيو،
مان ساهڙ آهيان سِيرَ طرف رِيءَ تُرهي مون کي تَرڻو آ.

جو ظالم تي تو ظلم ڪري، سو ظلم وِٽي ئي وڃڻو آ،
جنهن مون لئہ پَنِيتَ پڙڪايو تَنهن لئہ بہ تہ ٻارڻ ٻَرڻو آ.

دل چاهي تي هِن دؤر جي لئہ مخدوم بلاول ٿيان راشد!
سو ڏادَ جي گهاڻي ۾ پَئي رَت کي تيل ٻين لئہ ڪَرڻو آ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دؤر خزان ۾ نيٺ ختم تي ويٺو آ،
ٽاريءَ کان هڪ ڏينهن تہ گُل کي ڇجڻو آ.

بجليءَ وارن جي مرضي آ گهٽ لڪجي،
ڏيئا، جَلندو رَهُہ ڳچ تائين لڪڻو آ!

پاڻ ٻَڌا هِن پنهنجي ڇيلهين ۾ سَندرا،
ويڙهہ حياتيءَ جيءَ ۾ ساٿ نہ ڇَڏڻو آ.

گل تائين پهچڻ جو آهي شوق اگر،
ڪنڊن جو ايذاءُ بہ خوش تي سَهڻو آ.

تاندو آخر چارُ ئي ٻنجي ويندو آ،
شوق جي خاطر ڪا تہ گهڙي ڪن ٻَڪڻو آ.

ڪوبہ سدائين ڪنهن سان گڏ هوندو نہ هتي،
نيٺ وڇوڙي جو غَمُ سِرَ تي اچڻو آ.

هِن گندي ماحول ۾ رهندي اي راشد!
پنهنجو هردم سِيل سلامت رکڻو آ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

محبوبن جي محبت ۾ مَنُ مست مُدامي آ،
خود کان تي بي نياز رهڻ جي مون ۾ خامي آ.

علم عقل ۽ بخت حُسن سڀ گڏ ٿيا هڪڙي جاءِ،
سُونهن اڳيان سنسار سڄي جي سوچَ سَلامي آ!

بي چئنيءَ جو باعث مون کان ڇا جي لاءِ پُڇيئي؟
چَئن لُٽي وَئي مُنهنجو، تُنهنجي اک بادامي آ.

مئڪش سان گڏ مجلس ۾ هُو گڏجي پيئندو ڪيئن؟
پيش نظر مولانا ڪي جو پيش امامي آ.

مون سان مُنهنجا درد قبر ۾ ماڻي ڪيئن سگهندا،
ڪجهہ تہ عزيزو! خيال ڪيو، هيءَ سوڙهي سامي آ.

ڇڏ تہ گهڙي ڪن ننڊ ڪري جي جاڳيو تنگ ڪندو،
دل مُنهنجيءَ ۾ دنيا ڀر جو دُک آرامي آ.

آزاديءَ کان بهتر دنيا ۾ ڪا نعمت ناهہ،
بَد کان بد تر راشد! ڪوجهي چيز غلامي آ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مُنهنجو سڀ ڪجهه هڪ پُڙَ ۾ ته به تورو ٿي پيو آ،
تُنهنجي ڳُڻن وارو پاسو ئي ڳؤرو ٿي پيو آ.

پيئڻ ئي دل ڪانه ٿي چاهي، واپس وَٺُ هي پيگُ!
جامُ حياتيءَ وارو زهر - ڪَئورو ٿي پيو آ.

واقعي ذهن لسائي، اُن ڪي سُهٽو تو ناهي،
مُنهنجي لاءِ نقاد، رَواتُ، ٺِڪورو ٿي پيو آ.

واريءَ پند آٿائو اوکو، منزل ڏادي ڏور،
سات نه ڏيندو، جيڪو سڪ جو گهورو ٿي پيو آ.

هن جي ناڻءَ وٺڻ سان ڏئي تو ٽپڪي ٿاريءَ تي،
ڪيڏو خيال ڪري تو، ڪانءُ صَدورو ٿي پيو آ.

دل ٿي چاهي اُڏري سيد اڪبر وٽ پهچان،
جا ڪريان موري ڪان ڏوُر ”بنورو“ ٿي پيو آ.

هونئن ته سنڌ جا شهر ۽ واهڻ سهٽا سڀ راشدَ!
مُنهنجي پسند ۽ مَن موهندڙ ”مورو“ ٿي پيو آ.

●

سيد اڪبر، ميرپوربٺوري جو اديب، شاعر، استاد ۽ ڪتاب ”ڪرڪي ڪاٺي ڪونج“ جو مصنف.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اڄ رات ڪان ٿي ذهني تڪليف، سَوائي آ،
جنهن ڪي مون ڪيو پنهنجو تنهن چوٽ رَسائي آ.

هر روز بہ گهٽتائي غم جي تہ نہ هوندي آ،
اڄ دل ۾ اچي دردن بازار لڳائي آ.

هاڻي نہ ميار ڏجان، مُون ڪان لُڙڪ نٿا رُڪجن،
ماڻهن ڪان مِنا محبت مون ڏاڍي لڪائي آ!

رَتُ لُڙڪن ساڻ گڏيم، ٿي رنگ گُلابي پيو،
ڪيڏي مون سُئي تُنهنجي تصوير بڻائي آ.

ديدُن ڪي پئي عادت ڏگ ڏانهن ڏسڻ واري،
هاڻي هُو وَري ايندو اُميد آجائي آ.

دنيا ۾ نہ ڪو ڪنهن جو، ڪنهن تي بہ نہ حق منهنجو،
افسوس جو دلڙي تي پنهنجي بہ پَرائي آ.

سينگار ڪري آئين راشد جي جنازي تي،
تُنهنجي تہ ڪٿي جاني! الله پُڄائي آ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سيماب صفت قلب آ فُرقت جو سبب آ،
هي هجر ئي مايوس طبيعت جو سبب آ.

خوشبوءِ مون مان ڪانہ ڪُٺي ٿي ڇو؟ پُڇين ٿو،
اي دوست! اِهو گلن جي صحبت جو سبب آ.

ڪَمچورَ بڻيا ڪوڙ جو ڪمزورُ ٿيا ڪاتا،
ايڪيهين صديءَ ۾ اِهو مُروت جو سبب آ.

هِن عُمر ۾ جاڪوڙ ۽ محنت نہ ڇڏي مون،
محبوب، اوهان ساڻ محبّت جو سبب آ.

مان توسان دل جي ڳالھ ڪرڻ تو گھران ليڪن،
هُو سامهون ويٺو آ، سو بوريت جو سبب آ.

دولت تہ ڪنهن کي اهم بنائي نہ سگھي ٿي،
انسان جو اخلاق ئي عظمت جو سبب آ.

هر روز ڏڄن شعر لکڻ راند تہ ناهي،
راشد! هي منهنجي ذهن جي مرمت جو سبب آ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ب)

پيارَ سان پَرتو پرينءَ جي پيش پَئي آ منت ثاب.
راز رهبر جو تيو تي رُئڻ جي رت ڪامياب.

ڏند ڏاڙهونءَ ڪٿن جيئن تيا لعل لب لالا مثل،
نيڻ نرگس ماهروءَ جا، ڳل پرينءَ جا چڻ گلاب.

واعظن ڪافر چيو، بدعت پسند زاهد چيو،
سِر سجڻ آڏو جهُڪايم، سمجهيم سجدو ثواب.

مولوي ماڻهن کي ڊيڄارينِ تا ڳالهيون ڪري،
حشر جو ڏکيو پُڇاڻو، قبر جو اوکو عذاب.

رنج ڪنهن دل کي ڪرڻ، آهي ڪرڻ ڪعبو شهيد،
جن ڪُڏو هي ڪم ڪيو، تن جو ٿيو خانو خراب.

منهنجي محبت کي متاثر جي ڪيوَ ڪوشش گهڻي،
عشق منهنجو آهه ساڳيو اڃ جهلو عالي جناب!

راشدا! هن جي ڪري دشمن دنيا ٿي آ مگر،
پيار هن سان آهه منهنجو اڄ بہ بيحد بي حساب.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چڏ ڪٿي ڪاوڙ اجائي، ڇو غُصو آ بي سبب.
تنهنجي ئي درٻار ۾، بيٺو رهان ٿو بااِدب.

ڇوَ يلا ڪاڏي وَڃان مان، ٻيو سهارو ڪونہ آ،
پنهنجي در جي نوڪريءَ لئہ ڪر مون کي تون منتخب!

همسري ڪهڙي ڪبي، ڪٿ شان هُن جو، مان ڪٿي!
مان تيس ادنيٰ گداگر، هُو تيو عالي نسب.

جو نہ معنيٰ خيز نظرن سان ڏسي مون کي دنيا،
ٿو رهي ڏسندو زمانو، مون کي رُئندو روز شب.

عرض آزيءَ ۾ عُمر وئي، تيو نہ خوش تي هم ڪلام،
رائگان رهندي اچي، هر التجا، آهي عجب!

ڏينهن جو توکي ڏسان ٿو، رات جو تارا تَڪيان،
تات طاري، رات ساري ٿي رهي تنهنجي طلب!

قياس ڪر مغموم دل منهنجيءَ مٿان ڪو قُرب ڪر،
تو سوا هي تنهنجو عاشق آهہ راشد جان بلب!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏسي مون کي رُخ تي ڍَڪيو تو نقاب!
لڪائي بہ سگهندو ڇا خوشبو گُلاب!

نہ ڪُوندي جي هيٺان لِڪي سجُ سگهي،
ڍَڪيندو ڪَڪرُ ڪيترو، آفتاب!

دنيا ۾ حَسينن جي کوٽي نہ هُئي،
اوهان جو اصل کان ڪيم انتخاب.

نباهڻ نہ تي جي پيارا، پُڳي،
تہ پَهريان ڏنئي پيارُ ڇو تي جناب؟

چون ٿا تہ آهي، "شڪيءَ کان ٻَلو،
اُهو شُوم، جَلدي ڏئي جو جواب."

اي عابد! عبادت سَندو ڏسُ نہ ڏي،
حُسن کي تو سمجهان مان سجدو ثواب.

ازل کان ئي راشد، وَٺي ويو مون کي،
سندس رُخ هي روشن مثل ماهتاب.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

منا غير جي در وڃڻ نامناسب،
رقيبن سان راضي رهڻ نامناسب.

دَغا ڏيئي دلڙي کسڻ نامناسب.
کَسي دِل، نه پنهنجي ڏيڻ نامناسب.

گلا منهنجي پرَيُت کرڻ نامناسب،
کرن ساڻ خوش ٿي کلڻ نامناسب.

ملي جيئن ڪِتي کو، ڪڏهن آڻ سُجاڻو،
اٿين ميلي ۾ مَن! مِلڻ نامناسب.

لڳي دل ته لوڪان لِکڻ نامناسب،
ڏسي ڏاڍ ڏک آ، ڏرڻ نامناسب.

اٿين ٻاڦ ٻاهر ڪڍڻ نامناسب،
اٿئي يار راشدَ! رُئڻ نامناسب.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ٻ)

غريبن سان پيارا چگي ناهه چَٻَ،
انهن ساڻ وڙهه، جي پچائين دٻ.

اوهان ساڻ قد ۾ نه پهچي سگهن،
ڪُڙيون ڪٿن سهٽا ۽ ڪوڙين پَٻَ.

ڪُتن لئه وڏيري جي، کير ۽ مکڻ،
اسان جي نصيبن ۾ ٻاجهر جي رٻ.

منهنجي شهر جا روڊ رستا ته ڏسُ!
هي هر جاءِ اُڪڙيل، کڏون، کُوٻا، کَٻَ.

اسان جا طريقا نيارا نوان،
هُنن جا جدارا صفا ڍنگ، ڍَٻَ.

ائين آهه راشد! يوڳايو يٽُن،
سسئيءَ ساڻ ڪئي جيئن جبل جاڙ پَٻَ.

رديف (ہ)

دلربا تُنهنجا لڳا دل ۾ اٿم لاچارَ ہ.
هِڪُ تہ تون مون کان پَري، ٻيو تو ٻُنيان اغيارَ ہ!

تو مون کان مُنهن ڦيرِيو، مون لاءِ محشر آ مَتو،
تُنهنجي فُرقت ۾ رَوان، نيڻن منجهاران نارَ ہ.

مائٽن جو روز جهيڙو ۽ رقيبن جو ڦڏو،
ڏِسُ وِدم تُنهنجي ڪري، پنهنجي ڳچيءَ تڪرار ہ.

دَمُ وڇوڙي ۾ ڏيان ۽ تون رقيبن وٽ رَهين،
ڪينَ تا منهنجي ٿرن، دل تان اِهي اوٿارَ ہ.

پِرن جا پالا، دونالِيون دِيدَ جُون، دلبرُ ڏسو،
ڪيئن ڪنيون ڦِرندو وَتي، هُمراهِ هِڪُ، هتيار ہ!

مان تہ گهايلُ هان سَندءِ بي رحم نيڻن جو پرين!
تير نظرن جا ڪٽي، مون تي ڪيا تو وارَ ہ.

آهَ هيءَ مظلوم واري، تيغ جو ڪم تي ڪري،
سا وَڍيندي راشدا! جيئن اڏ ڪري تلوار ہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هاڻ تا هِڪُ تي وَجون، سڀَ ڏبا هٿاسين دارَ ۾.
هِڪ ٻئي جي ڳل ۾ ٻانهون، ڇڻ تہ آهن هارَ ۾.

مهرباني تو ميان، مسڪين ڪي پنهنجو ڪيئي،
ورنہ عاشق تنهنجي پُنيان، تي رُليا زردار ۾!

ديس پنهنجي کي ڇڏي اُڏري هَلون پرديس ڏي،
ڪاش تون ۽ مان هُجون پيارا پرين، پَرارَ ۾!

تن زماني تي فتح حاصل ڪئي، جَن هَٿ ڪيا،
نياز جو هڪڙو ٻيو الفت سَندو، اوزار ۾.

ساٿُ جي ساڳيو رهيو تُنهنجو تہ، هُو ٿيندا فنا،
هاڻِ ساري شهر ۾ باقي بچيا اغيار ۾.

دائما گڏجي رهڻ ۽ غير کي لوڏڻ سَندو،
دل چَوي تي دلربا! مون سان ڪرين اقرار ۾.

واه جا آهي رواني، شعر جي اي راشدا!
طرز هن تي تُرت ٿي، ورنٿي لکي اشعار ۾.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ب)

ڪاش بزمِ يار ۾ حاضر هجن اغيار سڀ.
۽ پسند محبوب کي منهنجا پون اشعار سڀ.

مصرعِ موزون تي ٿئي ’واهوا‘ ۽ ’خوب خوب‘،
بند هر ڪنهن تي مقرر ڪن پيا دلدار سڀ.

محفلِ احباب ۾ منهنجو وَڏائي مرتبو،
پيار سان پُورا ڪري، پيارو پرين اقرار سڀ.

پنهنجي پر ۾ جي سَڏي مون کي وهاري پو ته بس،
دُور تي دل تان وڃن هن جي مهر سان بارَ سڀ!

شل ڏسن مڙئي مون کي دوران محفل ڪامران!
تي پسم ويندا عدو، بدبخت، بدڪردار سڀ.

نانگ آهي نيت ڪوتن کي ٿي ڪائيندي اها،
سين کي پوندي خبر، پوندا کُلي اسرار سڀ.

واه جو راشد وَٽيو دل کي شعر ’انجم‘ سندو،
”قوم جا دشمن پَڪا آهن اهي زردار سڀ“.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏنا مون کي سهڻن جدائيءَ جا ڏنبَ.
رُئان راڙ ڪريو هي آواز جڻ رَنبَ.

سياري جون راتيون گهٽو آهه سيءُ،
سُڪايو آ سرديءَ ثريا لڳَ ٿنب.

عريضي أڏڻ جي ڪيائين قبول،
پَٽيا منهنجا پهريان تہ صيّاد ڪنب.

ڪري پل عداوت هٽي نيٺ هنڌ،
نہ پرواهہ آهي پلي پڙڪ پنب!

تڏهن ذهن وٽندڙ ٿئي ساڻ سونهن،
جڏهن لنب ٿئي، ٿي اجا آهہ چنب.

زهد جو رکن تا جي راشد! غرور،
اهيئي تا دوزخ سندا ٿين ٿنب.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ت)

وَٽ يار قربدار! تون ديدار جي قيمت،
هڪ وار وري ٻول، تون اقرار جي قيمت.

ڪنجوس تہ ڪونهيان مان پرڻ ڪان نہ ڊڄان تو،
هرچيز ڏيان تو وصالِ يار جي قيمت.

هُو ڪاش! مون کي نوڪريءَ پنهنجيءَ ۾ رهڻ ڏئي،
هي جان پيي حاضر درِ دلدار جي قيمت.

زر مال، عزت شان ۽ سرساهُہ سڀئي،
آهي ڪو، ڀري جو ڏئي هي پيار جي قيمت؟

اي منهنجا وفادار، سڄڻ! حال آ حاضر،
هي جان جانان بوسئہِ رخسار جي قيمت.

ليلان! تون سڄي عُمر پئي ڪنگال گذارين،
ڪونروءَ وتي وڏي آ توکان هارَ جي قيمت.

ڪو عشق ۾ سر ساهہ تو مشڪل ڏئي راشد!
ايءَ آهہ ڏنل حق جي طلبگار جي قيمت.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چنڊ مون سان ڪر ڪچهري ڪا گهڙي تارن سميت،
بيوفا محبوب تي ويو آ، مِڙن يارن سميت.

ڪَل نہ آ ڪاتي رهيو، جو ڪونہ ٿو مون سان مِلي،
مُنهنجو مَٺيو ماهِ لَقا محبوب، اقرارن سميت.

هُو ويو، هُن جي پُٺيان ٻيا دوست پڻ بيزار ٿيا،
آ رُسي ويو بخت مُنهنجو، سين آڌارن سميت.

خارُ تي جن جي اکين ۾ تي چُڀيس، سي خوش ٿيا،
گُم ٿيو غيرن جي نظرن کان بہ، گُل خارن سميت.

حُسن تي سلطان آيو، فوج عاشق تي وَني،
ديدَ جي دونالين، اَبرن جي اوزارن سميت.

قيد ڪيئين عاشقِ لاچار کي قابو ڪري،
نياز نوڙت، انڪساري، هَڙن هَٿيارن سميت.

ڏينهن سارو ٿي ڏکن ۾ ماستر مجبور هو،
هاءِ! جو راشد رُليو اسڪول جي ٻارن سميت.

●

Scanned with CamScanner

ڪيان تو مان بہ هڪڙي گل بدن گل فامَ سان محبت.
اسان جي آهہ يارو! عشق جي الزامَ سان محبت.

هُو آهي شاهہ مُنهنجو، خوبرو، سُلطان سُهڻن جو،
نہ آهي جهڙي تهڙي، مُنهنجي ٻئي ڪنهن خامَ سان محبت.

ڀري ڏي جامُ اي ساقي! تہ مدهوشي ٿئي طاري،
مان آهيان رندُ، مُنهنجي آهہ تنهنجي جامَ سان محبت.

سڄڻ جي زلف ڪان مون ڪي رهائي ڪانہ ٿي گهرجي،
ڪيو آ قرب قيدي سو، رهي ٿي دامَ سان محبت.

خرابِ حال رندن ۾ ۽ واعظ ۾ فرق هي آ،
اسان جي جامَ سان اُلفت، مُلي جي طعامَ سان محبت.

اسان جو ماٿيو مذهب، سڀن سان پيار وَنڊڻو آ،
نہ تہ مسلم مڃين پوءِ بہ اٿم اسلام سان محبت.

مصيبت وقت ۾ ڪافي اهوئي اسم اعظم آ،
رهي ٿي راشدا! هردم پرينءَ جي نامَ سان محبت.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تاڙو بنجي يارَ تنواريان، تَن ۾ تُنهنجي تات!
ڏکندي ڏکندي ڏينهن ختم ٿيو، رُئندي رئندي رات.

بادل بنجي مان بَرسان ٿو، بَرَ ترِ ۾ تو ڪاڻِ،
ڪَرڪا وائي يارَ وَرڻ جي، تنهنجي وائي وات.

مين جيان هي ڪُئنرو ڪُئنرو منهنجو منڙا! هاڻ،
ڪونہ سَهي ٿو درد جي ٺوڪرَ، ٿي نہ پوي سو گهات.

چوندي چوندي روئي ڏنو مون، اهڙي هُئي ڪا ڳالهہ،
هَهڙو هيٺو حال ڏسي ڪو رحم نہ پيئي هيهات!

تنهنجي اوسيئڙي، ڳُٽيءَ ۾ هيڪل هتڙي هاڻ،
هَئي هَئي! هاريان وينو ڳل تان لُڙڪن جي برسات.

ڪاتي آهين مَن جا مالڪ آءَ هتي ۾ڪَ وارُ،
توسان ڪرڻي آهي دل جي رَهيل آڌوري بات.

تُنهنجو ڏُک سو منهنجو آهي، توڏي هُجي شل خير!
تون بہ ڪڏهن پُڇ، منهنجو ڪيئن تو بَسر ٿئي اوقات.

سونهن سندءِ بي داغ آلا، هيءَ تنهنجي اک تلوار!
مُرڪي دليون لُٽي وڃڻ جي توکي ملي آ ڏات.

سينو چيري رکندا منهنجو هي ڏس تڏڙا ساهَہ،
ڪجهہ تہ نرم ٿي، آخر آهي راشد انسان ذات.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سجوئي هنڌ پُسي ويو هئو برسات ۾ رات.
لڙڪ نيڻن مان لڙي پيا هئا جذبات ۾ رات.

سجاڳ توڙي هئس خواب ۾ پر گذري آ،
تنهنجي مخمور نگاهن جي طلب تات ۾ رات.

جيئڻ جي مون ڪئي جاکوڙ پئي گهر ڪان دُور،
مگر تو گهاري آ شبهات ۽ خدشات ۾ رات.

پرين! تپرس نہ وئي منهن جا ڏسي نيڻ پنل،
ائين هرڪائي گذر ٿيندي آ فڪرات ۾ رات.

رهاڻ سُور ڏٿين ساڻ رچائي جو هيم،
اضافو خوب ٿيو آهہ منهنجي ذات ۾ رات.

مون ڪي بي گهر ڪيئي: پيچڻن ڪي فوٽ پاٿ نصيب،
۽ تو فرحت ۾ گذاري وڏي محلات ۾ رات.

گذر تئي شامِ غريبان ڪا چڱي اي محبوب!
ذرا زلفن منجهان خوشبوءِ ڏي خيرات ۾ رات.

ظلم ڪان تنگ ٿي دنيا جي غم پلائڻ لاءِ،
وڃي راشد ڪي پئي آهہ خرابات ۾ رات.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وڏن جو هُجي يا تہ پارن جو موت،
تني شل نہ ڪنهن جي پيارن جو موت!

ڇَريا تي پَون مون جيها سادڙا،
ڏسن جي اکئين قربدارن جو موت.

مري ويندو هَرڪو اچي پوءِ، پَرَ،
اُتم آهہ تحريڪ وارن جو موت.

مَري شل نہ ساڻوَڻ ڪڏهن سنڌ جو!
تني تا تني پَلِ بهارَن جو موت.

مَري ويندا مَردُودَ دشمن، مگر،
اسان جي هٿان تني هچارن جو موت.

نئون دؤر هر دؤرَ پُنيان آچي،
اچي سڄ، تني چنڊ تارن جو موت.

سَڄي سنڌ کي آ سنواري ويو،
اي راشد! هي "رزاق" پارن جو موت.

●

رزاق = موري جو شهيد عبدالرزاق سومرو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هاءِ، اڄ دل جي ڪَيان ڪنهن ساڻ بات!
روئي روئي مون گذاري آهہ رات.

خون ٿيو ناحق اميدن جو اتہ،
ڪو ڏسي دل ۾ اچي هيءَ واردات.

دؤر دنيا جو ڦريو اهڙو تہ، جو،
ٿي وڙهي انسان سان، انسان ذات.

آهہ ڪو، مُنهنجي ٻُڌي فرياد ڪي؟
ٿِي وئي دل جي اتہ جذبات گهات.

فرد ڪو اهڙو هُجي جو ٿئي مدد،
حَل ڪري مُشڪل ڪُشا ٿي مشڪلات.

رات جنهن، پُوري ٿئي دل جي دُعا،
رات سا مون لئہ ٿئي شبِ برات.

دانهن تُنهنجي راشدا! دلبر ٻُڌِي،
درد کان توکي ملي آهي نجات.

●

رديف (تہ)

مان چو نہ لڳاتار لکان پيار ملي تہ.
دل ٽيڪجي تي يارَ کان آڌارُ ملي تہ!

جذبن کان مُنهنجي عام متاثر تي سگهن تا،
اي ڪاش! دلي خيالَ کي اظهارُ ملي تہ.

ڦاسي نہ پَوي شال! ڪا لالچ جي ڏُڀڻ ۾،
پَتارَ کي قربانُ ڪري، هارُ ملي تہ!

سو چو نہ ڏُکي شوق مان جيڏن ۽ سنگت سان،
ڪا راهہَ اگر يارَ کي هموار ملي تہ!

هر ميل ۾ لاهڻ جي تہ قابل تي سگهي تو،
هَر آهِندَ وَڃيري کي سُئو سُوار ملي تہ!

دودي يا دريا خان سان شامل تي وڙهون پر،
اهڙو جي وَري قوم ۾ ڪردار ملي تہ.

اي ويح! پنهنجي نامَ کي چمڪاءِ دنيا ۾،
ڪرچاق توکي ذهن کو بيمار ملي تہ.

نعمت وڏي آ نينهن، ذرا سمجھ رک راشد!
اکين تي رکجُ عشق جو آزارُ ملي تہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

توکان ڏار گُذاريان جاني! پر جي سِک ملي تہ.
ٿاري سائي ڪيئن رهندي جي ٽُڙ کان ڏار ٿئي تہ.

جيسين موت اچي، مان گڏجي رهنو هان تو ساڻ،
اسٽيشن کان ڪاڏي وحجي، گاڏي ليٽ هُجي تہ!

قسمين قسمين گلڙا آندم، تنهنجي وندر لاءِ،
اُپ تان تارا لاهي آڻيان، جيڪر وَسُ پُڄي تہ!

روءُ نہ، رَڙ بہ نہ، ڪامر نہ، پَچُ نہ! تنهنجو آ فرمان،
بُردباري ڪريان پر پيارا! ماضي ياد اچي تہ؟

تون بہ حَيا ۽ شرم جو پُتلو، ڪريان مان بہ حجاب،
ڪيڏو بهتر ٿيندو وچ تان پَردو هيءُ هَٽي تہ.

آڏو آهن جڏهين مون کي پنهنجا سڀ اَعمالَ،
راشد! ڪيئن استاد سڏايان، ڏنڊو ڪوبہ پُڄي تہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ٽ)

لال ڪيا ڏس ميندي؍ مان آهين حسين هٿ.
ڳاڙهن هنڙن جي آڏو اڄ ڪنيا گلابن هٿ.

ياڪر پائي چاتي؍ لائي مليا پرين مون سان،
درد پشيماني؍ مان تڏهين مليا رقيبن هٿ.

ايڏيون ڏکيون ٻانهون ڪنهن جون، ڪنهن جي ايڏي پهچ؟
ڏور ڏسو ته پيارل منهنجي جا تا پهچن هٿ.

او مئخوارو! پيار منجهان هُو پياري پيو تو پاڻ،
پيرِ مغان جي پيش اوهان جا چو تا ٿڙڪن هٿ؟

سو ڳنڍ سونهن جو ڪٺندي چئي تو: "تيان تو سارو سچ"
ان ڪان اڳ جو ڪُوڙ جي ڪنڌ تي مُنهنجا ڪڙڪن هٿ.

"ڪجهه نه" منجهان ڪجهه تي پيو آهيان، مليو اهڙو سات،
راشد سائين! ٻاجهه جا مون تي رکيا سهٽن هٿ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏنا پاڄهہ جا مون مٺان محب هٿ.
عدوءَ کي وڙهڻ جي نہ ٿي ٿئي همٿ.

گُهري تو گهٽو هُو يا مان تو گُهران،
اسان جي قرب جي ڪري ڪير ڪَٿ.

سندس عشق ۾ غرق آهيان سڄو،
ڏسان ڪونہ تو مان ڪڏهن هيٺ- مٿ.

سڄڻ جي نہ تورن کي لاهي سگهان،
جي تورن جا مون تي ستيا يار سٽ.

حُسن هن جو اڳ ۾ چٽو چند ڪان،
سونهين سرس تي نڪ مٿان ڪيس نَٿ.

اگهامي وڃي تي اي راشد ادا!
پرينءَ جي اڳيان جا ڪيان پيش رٽ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سهٽي جو وڌو منهنجي ڳچيءَ هار، وڏي وَٽ.
سچ پچ تہ مون لئہ سونهن جو سهڪار وڏي وٽ.

اڻ هوند علم جي آ، پيا پاڻ ۾ جهيڙن،
هِن پنتي پيل مُلڪ ۾ آ پيارُ وڏي وٽ.

بيتن جو پري آهہ ڏنو شاهہَ ’رسالو‘،
سو سنڌ ۾ آ شاهہ جو شهڪار وڏي وٽ.

”رزاق“ تيو سرخرو سر ڏيئي سنڌوءَ تي،
موري جو هئو مورُ، مٽيادار وڏي وٽ.

هر محنتي ورڪر کي هُو اتساهہ ٿو بخشي،
موري ۾ ’عبدالحق‘ جو ڪردار وڏي وٽ.

ماٺهو تہ خوشين ڏانهن تا راشد! پيا ڊوڙن،
مون لاءِ اتڻي عشق جو آزارُ وڏي وٽ.

●

رزاق: شهيد عبدالرزاق سومرو
عبدالحق: موري جو مشهور سماجي ورڪر ۽ استاد

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ٽ)

سدا ساھہ ساري سجڻ آءَ جهٽ پٽ!
هلي آءَ ڪريون ڪو پرچاءَ جهٽ پٽ!

جگر، جيرو ۽ دل پچي راس ٿي ويا،
هي عمدو ڪباب آ، اچي کاءَ جهٽ پٽ!

وڏي وڻ ٿيا هاءِ! اغيار منهنجا،
لڳي ويو رقيبن کي آ، داءَ جهٽ پٽ.

منهنجي حال تي رحم ڪر اي دلربا!
وصل جو ورائج وري واءَ جهٽ پٽ.

اسان جي تہ سيني تي تنهنجي هجر جو،
لڳو آھہ گهرو گهٽو گهاءَ جهٽ پٽ.

زماني کان چوريءَ تون هوريان ئي سڌ ڪر،
پوي تُنهنجو ڪن تي تو پڙلاءَ جهٽ پٽ.

سنڌءِ غير موجودگيءَ جي ڪري ئي،
ڇڏي ويو زمانو سڄو ساءَ جهٽ پٽ.

نہ دنيا سان دل آ، نہ ڪم ئي پُڇي ڪو،
هلي آءَ تہ ڪم ۾ ٿئي اڪلاءَ جهٽ پٽ!

تون روئي بہ ريجهاءِ راشد! پرينءَ کي،
سگهو ٿئي سجڻ سان ڪو سرچاءَ جهٽ پٽ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اوندهه واٽ،
ڪاري ٻاٽ.

لوٽي لوٽي،
منجهه لپاٽ.

ليئا ليئا،
روشن لاٽ.

ڏيئا ڏيئا،
گهر ۽ گهاٽ.

پيئو پيئو!
اڄ اُساٽ.

جيئو جيئو،
شال ڪنواٽ!

وينو ڪيئن،
وڃائي واٽ.

آزاديءَ جي،
واٽ سُواٽ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اڄڪلهه عشق اوهان جو مون کي آهي چڙهيل چوٽ،
ماٺهو مٺا ڏيندا مون کي، منٿ مڃي تون موٽ!

مون کي ڪاڻهي منهنجا منڙا! ڪا رنجش تو ساڻ،
چوندو رهندس قوت پنيان جيءُ، پل تہ چوين تون قوٽ.

تنهنجي اچڻ جي آس اتم، تون آءُ تہ ڪريون عيد!
ايندين، خوشيون ڏيندين تڏهين، غم جو ڪِرندو ڪوٽ.

دنيا پر جا سهڻا آهن نادم ۽ مجبور،
آهہ حُسن لاثاني تنهنجو، توکي سڀ جو ووٽ.

توريءَ ڏس هر طرف ڪان مون تي ڪن ٿا ڪِل ۽ ٽوڪَ،
هوڏ ڪري تو هرڪو مون سان هاڻي جٽ چاموٽ.

ڏاڍو مڙس بٽيو آ دشمن، مان هيٺو افسوس،
تنهنجيءَ بي قدريءَ ڪان آهي سَچ تي چڙهيو ڪوٽ.

ميلي جي موقعي وارا کي ياد ڪرين ها قول،
تنهنجي منهنجي پيار جو شاهد آهہ پٽائي گهوٽ.

دلبر جي ديدار جي خاطر دڳ ۾ آهي دِيدَ،
باسيو آهي راشد منڙا، ’شاهہ پنجي‘ جو روٽ.*

●

شاهہ پنجو سلطان: ڪلهوڙن جو سپهہ سالار ۽ محب وطن انسان، جنهن جو مقبرو، ميهڙ تعلقي ۾ آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪر نہ بانور سونهن تي ڪر ناز پرور ناز گهٽ.
سينو جهيرون جهير ٿيو، تي هاڻ تير انداز گهٽ.

ڪالهہ هي شهباز تي تحفي ۾ مليو، خوش ٿيس،
پر پکي هاٿي لڳي ٿو، سرڻ زياده، باز گهٽ.

گوڙ تي گهٻرائجي پيو ٿو وڃي، بستر نشين،
ڪين ڪن تا پاڙي وارا ٽيپ جو آواز گهٽ.

يار بيپرواهہ ڪئن راضي ٿئي ٿو ڪل نہ آهہ،
مون ڪان ڪڏهين ڪين ٿيو آ منٽ ۽ ايلاز گهٽ.

شاعري طرزيہ نہ ڪاپي، آهہ ڪاپي جو ڪجي،
اِن طرح سان ٿي وڃي ٿو، خيال جو پرواز گهٽ.

ڪيترو دوکي ۾ رهبو، آسرو هُن تان پليم،
همسفر هوندي بہ هُو راشد! رهيو همراز گهٽ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ٿ)

دِلربا تنهنجي ڪري غم ٿي وڃا ڪٿ نيٺ
پيش پيا دشمن اچي لاچار ۽ مجبور نيٺ

قرب تنهنجا ڪئين، ڪروڙين مون مٿان آهن مٺا!
مهر ٿي تنهنجي مُيسر، من ٿيو مسرور نيٺ.

منهنجي مستي ڇا ڪري، پر تنهنجي هستيءَ جي ڪري،
ٿي ويو آ نيست ۽ نابود هو مغرور نيٺ.

هن ڪي چاهيو ٿي گهٽڻ ۽ لالچون آڇيون مگر،
منهنجو پيغامِ محبت ٿي ويو منظور نيٺ.

پرت سان پنهنجي هٿين تو پيگ پياريو پيار جو،
جنهن نشي کان ٿي ويس مان مست ۽ مخمور نيٺ.

جي ٺٺوليون ڪن پيا منهنجي فقيري حال تي،
حالتن آهي رقيبن کي ڪيو رنجور نيٺ.

اڳ هئا فرهاد شيرين، قيس ۽ ليليٰ سندا،
پانهنجا ٿي پيا قصا اڄ ملڪ ۾ مشهور نيٺ.

ڪين لِڪندا خون ڪستوري، نہ لڪندا مشڪ عشق،
آهہ ظاهر ٿي ويو منهنجو سڄو مذڪور نيٺ.

آهہ راشد حق بجانب هاڻ هرڪو ٿو چوي،
دلبريءَ تنهنجيءَ ڪري ٿيا درد دک سڀ دور نيٺ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

واهه جو ننڍي عُمر ۾ تو ڪئي آ ڏيٺ ويٺ،
قرب ۾ ٿيو قيد، جنهن جي توسان ٿي آ ڏيٺ ويٺ.

دوستيءَ جو دائرو ٿيندو رهيو آهي وسيع،
جيئن عُمر آهي وڌي تيئن ئي وڌي آ ڏيٺ ويٺ.

پنهنجي دلبر جي ڊگهين ٻانهن جي باري ڇا ڏسيانءِ،
سو متاثر ٿيو جنهين هن جي ڏٺي آ ڏيٺ ويٺ.

صد شُڪر ڪائي نشاني منهنجي لئه موجود آهه،
هاڻ وڏڙن جي وڃي باقي بچي آ ڏيٺ ويٺ.

واسطو بدخواه، بدلچڻن سان پنهنجو ڪونه آهه،
هي چڱو ٿيو جو چڱن سان ئي رهي آ ڏيٺ ويٺ.

واسطو ڪاتي نه ڪاتي ڪم اچي ويندو ضرور،
ديس يا پرديس ۾ بيشڪ ڀلي آ ڏيٺ ويٺ.

راشدا! جڏهين ڪان مون تي ذات تي آ مهربان،
ڏيهه ۽ پرڏيهه ۾ تي وئي گهٽي آ ڏيٺ ويٺ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ماڻهن کي ڪري تو پيو مست ۽ عليل، هٿ.
سمجهن نٿا تہ هي ڪندو آخر ذليل، هٿ.

هڪ ضعيف ڪِول تي سگهي هاٿيءَ جو هَٿُ پيجي،
ڪِوليءَ جي اڳيان ڪين ڪري مست فيل، هٿ.

تڪبر سان عزازيل ٿيو لعنت جو مستحق،
رکندو اچي تو داستان پنهنجو طويل، هٿ.

باري ۾ هٿ جي ڪيتريون آهن حقيقتون،
افسوس جڏهن ڪين تو پوءِ بہ بخيل، هٿ.

هي خانداني خيال آ ڪنهن سان نہ تو لڙان،
ڪڏهين نہ ڪندو آهہ ڪو ماڻهو اصيل هٿ.

گهوڙي تان هٿ جي نيٺ سيئي ڪنڌ پَر ڪريا،
رهندو آ هٿ ڪندڙ سندو عرصو قليل، هٿ.

آ حق جي اڳي پوءِ فتح غم نہ ڪر ڪڏهن،
راشد! رقيب جا ڪندو هاٿي رذيل، هٿ.

●

دلاسو ڏئي چيو دلبر، اچي دردن جو درمان وٺ!
چڏي ڏي سُور جي سنگت، خوشين جو هاڻ سامان وٺ!

حُسن جي شاهہ فرمايو تہ، تو تي ترس آيو آ،
ٻئي ڪان ڪين گهُر ڪجهہ پي، ڪپئي جيڪي اسان ڪان وٺ!

پَرس ڪولي، ڏسي مون ڏي؛ چيائين چئہ گهٽا ڪپنئي،
چيو مون پنج پُورا ڏي، وڌائي هٿ چيئين هان، وٺ!

چڏي ڏي جُوء 'جُوٽالي' جي، وٺ دل! شهر جو پاسو،*
لڏي هل هاڻ موري ڏي، جڳهہ پُورل جي پرسان وٺ!

اچي ويو رحم راشد تي پرينءَ کي، سو سڏي چيئين،
سِکيو آهين تون سالن کان، مزو چَپَ جي چُمين مان وٺ!

●

* جُوٽالو راشد موراٿيءَ جي جنم ڀومي، لليا پٽڻ ويجهو درياهہ لڳ اباڻو ڳوٺ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ث)

فرقت ۾ سنڌءِ تو مران مجبور، الغياث!
گهارين تو مٺا مون ڪان اجا دور، الغياث!

افسوس مُنهنجي درد جو دارون نه ٿيو ڪو،
فرقت جي ڦٽن مان ٿيو ناسور، الغياث!

محبوب منهنجو ڪوبہ قدر ڪونہ ڪيو تو،
رئندو تو رهان روز شب رنجور، الغياث!

اج اوچنگار ڏيئي وجي پَٽَ تي پيس مان،
پيو اوچتو ئي اوچتو جو پُور، الغياث!

انداز لڳائي ڏسو جواني ۽ ضُعف جو،
صدمن سان اتم چيلهہ صفا چُور، الغياث!

ڪيڏا تو واعدا ڪيا پاريئي نہ ڪو پرين!
سانديو تو وتان ساهہ ۾ سَوَ سُور، الغياث!

من ڪو قدر توکي پوي منهنجي مُٺي کان پوءِ،
ڪنهن سان تي هلندين ائين مغرور، الغياث!

راشد جي قبر تي اچي چوندين تہ هاءِ هاءِ!
چڱڙو هئو مرحوم ۽ مغفور، الغياث!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ناهيم ڏنو شيطان خبيث،
ان رُوپَ ۾ ڪو انسان خبيث.

دوڪو تو ڏئي هو دوست بڻي،
پهچائي پيو نقصان خبيث.

هرحال ۾ تو شيطان نڳي،
ڪٿ حُور، ڪٿي غلمان خبيث.

لاطمع فقيرن ڪي نہ طمع،
سمجهي نہ سگهيو نادان، خبيث.

علماءَ، فقيهہ، محدث سان،
جنگ جو تو ڪري اعلان خبيث.

موسيٰ جي مُهانديءَ وارو ڏسو،
ڪُوڙو تو ڪٿي قرآن خبيث.

راشد جي اڳيان تہ نہ چال چَلِيسِ
هر حالت ۾ حيران خبيث.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وري چيڙِيو آهہ اغيار بحث،
ڪيان ڪهڙو جاهل سان اي يار بحث!

مان حق ساڻ آهيان، سو پرواهہ ناهہ،
نہ ڪائي تو منهنجو ڪڏهن هار، بحث.

هلي آءُ! تون مان رهي روبرو،
ڪريون پاڻ ۾ بئي سندو پيار- بحث.

ڪيو غير جي محفلن تنگ آهہ،
وهي چيڙي مون ساڻ هر وار، بحث.

چگو آهہ راشد تہ خاموش رهہ!
رکي پيو تو جهڳڙي جا آثار، بحث.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (پ)

وفاداريءَ ۾ وک اڳتي نہ آهي کو جفا جو ڊپ،
مقدر منهنجي هٿ وس آهہ، ڪونهي کو قضا جو ڊپ.

ڪماليت اوڄ تي پهچي، زواليت ۾ بدلجي ٿي،
چڱي ٿي ابتدا جن جي، انهن کي انتها جو ڊپ.

وڃان ويجهي نٿو هن کي متان ڏنگي وجهي ناحق،
گهڻو آهي انهي زلفن سندي ڪاري بلا جو ڊپ.

چوي کو هيئن تہ کو هونئن ٿو، اها آ عشق جي منزل،
سچن سان سرخرو رهجي، نہ آ دنوي گِلا جو ڊپ.

وصل جي واڳ واري آ، حياتي بيوفا آهي،
سدائين ذهن تي طاري آ دنيا بي بقا جو ڊپ.

زماني زور لائڻ کان ڪٿي توبهہ، ختم جهڳڙو،
فقيرن جي ٿيو آهيس شايد بد دعا جو ڊپ!

منهنجي خالي هٿن مان ايڏو دشمن کي ٿيو خطرو،
ٿيو فرعون کي جيڏو هو موسيٰ جي عصا جو ڊپ.

رقيبِ رو سَيهہ کي ڏس تہ ڇا مان ڇا ٿيو آهي!
نہ هو جيڪو ڪندو راشد فقيرِ بي نوا جو ڊپ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

قابو قيد ڪيو آ مون کي اهڙي آڙيڪاپ.
ڇاتيءَ ڇاتيءَ تي ڇُرَ جنهن جي، ڇاپي پئي آ ڇاپ.

جنهن کي چاهي تنهن کي ناهي ڏئي ٿو سختيون سُور،
چوٽ چڪائي جنهن کي، تنهن جا عرش ٻجهن آلاپ.

ڦاسائڻ جي فن ۾ ماهر، سارو ملڪ شڪار،
جيڪو ڦٽڪيو سو وڌ ڦاٿو، ڇيڇي ويندي ڇاپ.

هيڏو هاءِ حياتيءَ ۾ ڪنهن لوڙيو هوندو ڪونه!
جيڏو ڀوڳيو آ مون کي پيار ڪرڻ جي پاپ.

دلبر مون سان ڪين ملايو، ڪنهن به ڪڏهن درگاهه،
ميلي ۾ تا تيندا آهن، ماڻهن جا ميلاپ.

مُرڪ مهانگي ملڪ ۾ راشد! جيئڻ آ جنجال،
سرڪ جي بدلي ڏيٺيون آهن سسيون تور ۽ ماپ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تو چُمايا هاڻ چَپَ،
جڻ نري پيا يار ٿپ!

تو جو هٿ ڦيريا پرين!،
ويا هليا ڪيڏانهن تپ؟

سات آڇيو سونهن آهه،
هاڻ ڇاجا ڏاءَ ڏپَ،

اڄ ڪيون ماحول صاف،
هر گلي آ ڏُوند، ڏپ.

گور ڏانوٽجي ويا،
جن ڏنا تي ڪالهه ٿپ.

هن جو ڏس وحشت پٽُو،
هَن گهري آ خير لپ.

سات سنگت مات ۾،
جڻ سنگهيو آ ڪيس سپ،

راشدا! هوشيار ٿيءُ،
آهه آڏو چور- گپ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تو سچ چيو تہ آھہ اج سارو جھان بہ چُپ.
سارو جھانُ چپ تہ چا رھئون اسان بہ چپ؟

جي سالھا غلام تي رھيا، تنا ڪُچن،
پوڙھا جي چُپ ھجن تہ ھجن نوجوان بہ چپ؟

تو چُپ رھڻ جي لاءِ سبب ڏين تون اجايو،
آھي فلان بہ چپ تہ ھُو ابنِ فلان بہ چپ.

عياش لعنتي تہ تنھنجي لچ تو تڪي،
اي غيرتِ غريب! چا رھيندينءَ اجان بہ چپ؟

سرڙو ڏئي ھُو سنڌ تان صدقي تيو مگر،
’عبدالرزاق‘ جي ڪڏھن تي ھئي زبان بہ چپ؟

جيڪو ائين چوي اھو اڳواڻ چا ڪبو،
”آھيون اسان بہ چپ، رھو ھاڻي اوھان بہ چپ“!

بندش ڪڏھن ڪا شينھن جي گجگوڙ تي ٻُڌئي؟
تيو آ ڪڏھن بلبل سندو وٽنڊڙ بيان بہ چپ.

غيرن جي گدڙ ٻپڪين ڪان چو ڊجون آخر؟
راشد ادا! ڪرين ڪٽي ڪڏھين متان بہ چپ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ج)

خوش ٿئي خلقت خدا جي، پوک ٿون هاري اناج!
منهنجي پورهئي تي ئي پلجي ٿو پيو سارو سماج.

حال ٿون پنهنجو وڃائي، خلق کي خوشنود ڪر،
ڪين ٿي مايوس ڏک آهن اصل ڪان تُنهنجو ڏاج.

تنهنجي حيثيت کي سڃاڻو آهه قومي شاعرن،
پيش ڏس اسٽيج تان، توکي ٿئي پيو ٿو خراج.

پاڻ کي تبديل ڪر، هيٺو نہ ٿي، هيسيل نہ رَهہ!
”ظلم هيٺي تي ڪرڻ“ هي آهہ ڏاڍن جو رواج.

ٿي ڇيو هر ڪنهن تہ هاري خوش رکان، ڪُرسي ملي،
ڪين ٿيو ڪنهن کان بہ پر تنهنجي غمن جو ڪو علاج.

ڪين ٿا توکي وڏيرا ڏين اوکيءَ ويل ۾،
ڪانڌپو ڀيءَ جو ڪرين، چاهي ڪرين پُٽ جو تہ ڪاج.

سُور ۽ صدمن سهڻ کان پوءِ ٿي عزت ملي،
چلجي، وڃجي ٿو جڏهن، تڏهين لهي ٿو ماڻ عاج.

زندگيءَ کي ڪاج هاريءَ راشدا! ميسّر ڪيو،
جڳ جياڻ جو انهي جي ٿئي تہ سِر تي آهہ تاج.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪرائي ٿو رنج و الم احتجاج.
غريبن جو آ هر قدم احتجاج.

ٻڌل سين ٻانهن تي ڪاريون پٽيون،
۽ هر هٿ ۾ ڪارو علم، احتجاج.

ٻُڌو چو نہ تا دانهن مظلوم جي؟
ڪري پيو ٿو خالي شڪم احتجاج.

ڪڍيو آهہ بک ڪان مزورن جلوس،
ڏسي سيٺ پيو بي شرم احتجاج.

پلي لٺ لڳي، جيل پرجن پلي،
اٽل آ اسان جو عزم احتجاج.

وٺي حَقَ رهنداسين راشد ادا!
ائين ڪونہ ٿيندو ختم احتجاج.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڄ)

شريفن تي آهي ڪميڻن جو راڄ،
وجي ڪاڏي آخر ضعيفن جو راڄ!

روا آهه مسڪين تي سڀ ستم،
گنهگار آ جڻ غريبن جو راڄ.

گلا ڪئي آ تقدير جي هر ڪنهين،
ويو آهه اُجڙي نصيبن جو راڄ.

ڪٿي وڃ نياپا اي بادِ نسيم!
ڏسين جت به منهنجي حبيبن جو راڄ.

اٿم آسرا ۽ اميدون گهڻيون،
ڏسان شال! اڪئين اديبن جو راڄ.

ولر ڪان وڇوڙي ڪيو ٿهر ٿئي،
آ صيّاد! ڪاٽي پکيئڙن جو راڄ.

سگهو قيد جا بند آزاد ڪر،
اکين سان پَسان مان عزيزن جو راڄ.

ڪجي دل جي جذبات ظاهر مگر،
سهي ڪيئن تو راشد رذيلن جو راڄ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

درد کان دانهون کري چا تي لنوي هُوءَ لات اڄ،
چو چمن وارا نہ بلبل جي ٻُڌن ٿا بات اڄ.

جڏ چمن کي جلد هاٿي وڃج اُڏري عندليب،
دوُر ٿيو چالو خزان جو، گل ٿيو آ گهات اڄ.

ڪانہ ٿي پَئي سمجهہ، آهي چا منجهان چا ٿي ويو،
محفلِ احباب جو رُخ آهہ مثيل رات اڄ.

دوستن جي حال تي رُئندي ڪيم پريات اڄ،
ساقيا! پيو جام ڏي، وائي اهائي وات اڄ.

ڪا گهُلي اهڙي هَوا جنهن کان ٿيا خاموش هي،
وقت آڏو آهہ ڪاڏي مئي- پرستن مات اڄ.

دوست دنيا جا سيئي ٿيا، بيوفا اثبات اڄ،
وئي وڏي دلگير جي آ، شدت جذبات اڄ.

ڪٿ رهيا شاگرد راشد! ڪٿ رهيس استاد مان،
وئي اسان کان آهہ وسري، فاعلن فعلات اڄ.

●

رديف (جهہ)

ڀهروپ زماني ۾ نہ ڪنهن کي بہ سڄڻ سمجهہ،
اڄ آهہ سڄڻ جيڪو سياڻي سو ڏڄڻ سمجهہ.

اي دل! تون وفادار وفادار چوين پر،
هر روز اڄڻ کي بہ ڪنهن مقصد سان ملڻ سمجهہ.

بيدرد دنيا ۾ تہ ڪنهين ۾ بہ وفا ناهہ،
جو آهہ مليل زهر تون ان کي نہ مکڻ سمجهہ!

هن فاني دنيا ساڻ دل لائڻ بہ رَوا ناهہ،
دل لائي عذابن کان تہ مشڪل آ بچڻ، سمجهہ.

دنيا جي خرابات کان مايوس تيس مان،
ڳوڙهن سان تئي روز تو رُخ منهنجو ڌِيڻ سمجهہ.

عاشق تو سڏائين تہ ڪر خوشيون ۽ کلڻ ترڪ،
عشاق اهلِ دل جي لئہ راحت آ رئڻ، سمجهہ.

جيڪي تو ڏٺو رات اهو راز اي راشد!
بيڪار اها پهر ادا ٻاق ڪڍڻ سمجهہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سڄڻ ساٿ ڏي تا ٿئي گهات مونجهه!
گهٽائي ٿي تُنهنجي ملاقات، مونجهه.

ائين ڪيستائين رهي دل مَلول،
ملڻ اچ تہ محبوب ٿئي مات، مونجهه.

حسين آهہ ساوڪ جو سهڻو نماءُ،
نہ لاهي سگهي پر نباتات، مونجهه.

ائي پهر اُلڪو ائي پهر ڏوُنس،
وڌائي پَئي روز حالات، مونجهه.

رڳو ڏنڌ، ڪوهيَرَ جيئن آسپاس،
وئي آ وڪوڙي مُضافات مونجهه.

ٿيا ننڊ مان نيٺ مارو سجاڳ،
نہ گهبراءِ! هاڻي ڏسي ڏات، مونجهه.

پرين ڏس! اچي هي پريشان حال،
وڏي وئي آ راشد جي اچ رات مونجهه.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ج)

مون کان مُنهن نہ منڙا متائي هَليو وڃ!
اميدون نہ مُنهنجون اُڏائي هليو وڃ!

"مان تنهنجو تون منهنجو"، ڪيل قول هو جو،
سو وعدو نہ پنهنجو پُلائي هَليو وڃ!

نہ پڇتاءُ ڪر عاشقيءَ ۾ اچي تون،
وٺڻ لاءِ آئين، ڦرائي هَليو وَڃ!

ويو دل ڪسي منهنجي، پنهنجي نتو ڏئي،
ستمگر چيو دل ورائي هَليو وڃ!

بزم ۾ وجي ويهہ واري سان پنهنجي،
سخن شعر سهڻو ٻُڌائي هَليو وڃ!

نہ ڏاڍن اڳيان ڪجھ ڪُجي ڪوبہ سگهندو،
ٻُڌي، چُپ ڪري سر نمائي هليو وڃ!

هتي چئن ڏينهنِ لئہ مهمان راشد،
تون ڪس ڪائي رَس کي رَهائي هليو وڃ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مان شينهن سُتل آهِيان سو تو اُتان ٻچي وڃ!
هي ماڳ منهنجو آهه گدڙ بدگمان ٻچي وَڃ!

تو جهڙا جانور تو شوقئون شڪار ڪريان،
هي آهه چڱو تو لئہ جَلدي هتان ٻچي وڃ!

تون حرفتي گهٽو پر اتڪل هتي نہ هلندي،
چنبو هي شير جو تو ڪڙڪئي متان ٻچي وڃ!

ڪُڪڙن ڪي ديس جي تو سياٽپ سان آهه ڪاڌو،
اعلان ڪري مان تو، حملو ڪيان ٻچي وڃ!

واقعي مان وچ ۾ آهيان، گهيرو ڪيو اوهان آ،
مان شير آهِيان سو ڪيئن تو ڏجان ٻچي وڃ!

نوڪيئي نڪر گهٽا پر نهراءِ ناهہ تو سان،
ڳالهيون مٺيون نہ گُهرجن، بند ڪر زبان، ٻچي وڃ!

غفلت جي ننڊ ڪافي راشد! رکيو بکيو آ،
آرس ٻچي اُتي مان جيئن ئي گجان ٻچي وڃ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

منهنجا مٺا مون کان پرين هڪ پَل پري نہ وڃ!
ڏاڍي بدن ۾ باهہ پئي تي ٻري، نہ وڃ!

توکان سواءِ منهنجو سهارو ٻيو تہ ڏس!
اي چانوَ چپر منهنجا تون ڇورو ڪري نہ وڃ!

ڇَٽِ ساڻ گڏ هي لَٽ لڳي ڏاڍي ڏُکي پرين،
ماري تي اِها يارَ! ذري وڃ، ذري نہ وڃ!

بَد تو نصيب تئي سندم، تنهنجي وڃڻ کان پوءِ،
تنهنجي هئڻ سان ڀاڳ تو مُنهنجو وَري، نہ وڃ!

مان ميڻ دل تون سنگ دل، تَنهنجي سَريو وَڃي،
توکان سواءِ منهنجي نہ تي ساعت سري، نہ وڃ!

هر روز رنج تي مون کان تون تو هَليو وَڃين،
چؤ، وڃڻ مان توکي ڀَلا ڇا تو وري، نہ وڃ!

توکان سواءِ رِڻ ۾ رهي ڇا ڪيان ڀَلا؟
توريءَ هتي من هانءُ تو هيڪل ڏري، نہ وڃ!

لاڳاپا سيئي لوڪ جا لاهي ڇڏيا اتم،
راشد لڳو آ لڙهہ تنهنجي، تو آسري، نہ وڃ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وڃ وڃڻ وارا ڀَلي، مون ڏي نهاريندو نہ وڃ!
ڪونہ آ مون ۾ سَهڻ، ماٺڻ سان ماريندو نہ وڃ!

اڄ مُٺو آهيان، ڀلي زياده اجا تون وارَ ڪَر،
هَڻ بہ ٿي ڏڪ چوهہ مان، خالي اُلاريندو نہ وڃ!

باهہ ٻُت ۾ بيقراريءَ جي لڳي آهي مون کي،
ڪين پهريان ٻارجي، ٻاريئي تہ ٺاريندو نہ وڃ!

عشق ۾ تنهنجي ختم خوشيون ٿيون، آرام ويو،
چئن دل، راحت، سُڪون سيڪجهہ ٻُهاريندو نہ وڃ!

غير سان هٿ ڏئي هٿن ۾ تو اڇين بيمار ڏي،
جي پُڇڻ پُڇئي نہ تو، راشد کي رُئاريندو نہ وڃ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وڃڻ وارا سگهو واپس وَري وڃ،
اڃايو ڪين ڳُٽين ۾ ڳري وڃ!

عشق جون منزلون آسان ناهن،
جَهڪو ڪر جوش جُوانيءَ کي، ٺري وڃ!

ملي مقصد تو مشڪل ساڻ ڪنهن کي،
ڪٽي ارمان جي سِرَ تي يَرِي وڃ!

حَسينن جون نگاهون وِڄ وانگر،
نہ پرنديءَ ٻاھ کان بيشڪ ٽري وڃ!

اگر سِر جو سَٽين سانگو نہ پو اڇ،
مرڻ کَان ئي اڳي عاشق مَري وڃ!

وڃي ڏي سِرُ نہ ٿئي سودو سِرَن جو،
ڪري حاصل تون راشد! بَرتري وَڃ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (چ)

خيال نئون ۽ نياري سوچ،
حالت نيٺ سُڌاري سوچ.

جهونين رسمن کي او يار!
ضرب هڻي وَئي ڪاري، سوچ.

مانو هو دل جو درياهہ،
ڪيڏي لهر اُڀاري، سوچ.

ڪا تہ مني آ ماڪيءَ کان بہ،
ڪاڪا آهہ ڪَساري سوچ.

پنهنجي ڌرتيءَ جي پيداش،
پنهنجي پياري پياري سوچ.

سو ڪيئن ڏيندو پنهنجو سات،
جنهن وٽ آهہ اُڌاري سوچ.

قوم ڏُکي تي منزل ڏانهن،
ذهن تي ڪئي سُواري سوچ.

ڪنهن کان ڪيري تيندي ڪانہ،
منهنجي آهہ مَتاري سوچ.

جوت سان جرڪائي وَئي جُوءِ،
سِيّد جي تہ سگهاري سوچ.

قول ڦٽا هِن خوشبودار،
راشد! خوب ڦلارِي سوچ.

●

Scanned with CamScanner

اگڻ تي اسان جي وري هاڻ آچ!
چگو ٿئي تہ ٻڄڙن جي صحبت کان بَچ!

چگن سان گهمڻ ۾ چگائي اٿئي،
چڙي تو پوين گر، چوان کوبہ سچ.

تو کائي جي چلکڻ تي موتي مٺيا،
هُجين پارکو تا اگهامي نہ کَچ

چگن ۽ مَٺن جي تہ کجهہ جاڻ ڏر،
کڏهن تي سگهي تو هي، گارو نہ گچُ.

رقيبن جي مجلس جي بنجي شمع
مونکي تو چوين ٿيءُ پَروان، ٻچ ُ!

اندر آگِ آ عشق باري جيڏي،
ٻري قلب ۾ جڻ رهيو آهہ مَچ.

پنهنجي پيار جي مان پَتي تو گُهران،
ڪٿيو تو وڃان ڪونہ، ڪنهن جو بہ ڳچَ.

مِليو ڏسُ مون کي منهنجي هاديءَ وٽان،
تي نانگو نِسنگ نينهن ۾ خوب نچ!

دنيا جي تہ راهہ ۽ رسم کي ڇڏي،
اي راشد! تون رندن جي رمزن ۾ رچ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سونهن سراسر سچ،
تُو، ڪوجهائي ڪچ!

پي گل رنگ شراب،
مئخاني ڏي اچ!

محبت جو ڏس مچ،
پروانو ٿي پچ!

سُنگ، ڪُسنگ سڄاڻ،
بد صحبت کان بچ!

جوانن جي فرماش،
"نچ پنجاپڻ نچ"!

راشد رندن ساڻ،
رمز انهيءَ ۾ رَچ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڇ)

ڪين ڇڏي سگھنداسون ڪڏهين، سنڌ جيجل جي ڪڇ،
اکين تي آهين اسان ڪي، سنڌ جا پاڻي پڇ.

سنڌوءَ جي پاڻيءَ تي پلجن تا سب سنڌي پو بہ،
هڪڙا آهن جڻ تہ مڇي بيا آهن مانگر مَڇ.

نڙ ۾ جي سؤ سالن تائين پون ڪميٽا پو بہ،
ڪڏهين ٿيندا ڪين سڌا آهين ڪُتي جا پُڇ.

لالچ جن جو شيوو آهي، هلڪي جن جي سوچ،
سنڌ جو شان سڃاڻ ڪهڙو، جيڪي نيچ ۽ تڇ.

تن ۾ آس بہ ڪهڙي رکجي، جيڪي جن نہ ڪن،
راشد پيارا! جن سان پنهنجي ڪين لڳي تي لڇ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ھھڙي ٻِڪَ ٻلارڻ اڄ،
ڪيئن نڪرايان پيارِي اڄ.

ٻاگَ ٻَلن کي ٽيندي آھ.
ھھڙي تازي، ڪنواري آڄ.

تنھنجي ھر شيءِ آھ قبول،
ڪانہ قبوليم ڏاري آڄ.

نچٽيءَ جو ھر انگ نھار،
ڇا تہ ڪري پئي ناري آڄ.

دل جي جذبن ڪاڏي مار،
ڏُڪرايم بازاري آڄ.

گل ڦل ميوا ۽ سُرھاڻ،
ڪرڪا مند بھاري، آڄ.

سر جي بدلي سرجي آھ،
راشد! ھيڏي ساري آڄ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ماڪڙ مُلڪ ڪري وئي اَڇَ.
تون نہ ڇڏين تو ڪوسي ڪڇ.

ٻڪيو رهندو ڪوبہ نہ هاڻ،
هيڏي نيڪ نہ آهہ هيچ.

مسڪينن جي رت سان ٿُپ،
رئيسن آڏو سيئي رَچ.

ڇو ڏاري تئي هيڏي لوڏ؟
ڪر ڪا هاڻ ٻُرن تي ٻَچ.

گھورين پيو ڇاڙون ۽ ڇَچ،
راشد ايئن نہ مرندا مَچ.

●

ڇاڙون: دريا يا سمنڊ مان ڦاٽي نڪتل وهڪرا.
ڇچ : تانگھي ڏند.

رديف (ح)

مان ڪين تو رسان مگر توکي رسڻ مباح،
وڌ گهٽ جو وٺئي چؤ پلي اٿئي چوڻ مباح.

تنهنجي ڪا شڪايت نہ ڪندس غير سان ڪڏهن،
محبوب تو کي آ سدا ظالم رهڻ مباح.

ڪاوڙ ڪرين تہ ڪر مگر منٿون بہ ڪجھ تہ مڃ،
ڪاوڙ ڪرڻ مباح پڻ منٿون مڃڻ مباح.

مان ڪيئن چوان مباح نہ آ اي عزيز، ڏسُ!
ٺهرائيو جو وينو آ سڀ ڪجھ سچڻ، مباح.

پهريان ٻٽائي پانهنجو پو هٿ ڪڍي وٺين،
اي نازور! ائين نہ آ ناتو ڇنڻ مباح.

هٿ پاڇھ جو تون منهنجي مٿان ڪين لاهجان،
دشمن کي پنهنجي ساڙ ۾ آهي سڙڻ مباح.

ڪاٿي بہ هٿ اچي نہ سگهي تو سڪونِ دل،
دلبر جو در ڇڏي نہ آ راشد رلڻ مباح.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چؤ پلا ڪريان ڪٿي ضبطِ فغان ڪهڙي طرح،
ظلم دنيا جا پلا سهندس اجان ڪهڙي طرح!

قوم جي هِن قتل جو مان ڪنهن طرح قائل ٿيان،
مان خدا فرعون کي آخر مڃان ڪهڙي طرح!

حال دل جو حال وارن کي ڏجي هِت ڪال آ،
راز مان دل جو بيان ڪنهن سان ڪيان ڪهڙي طرح!

ياٿرن کي ويل ۾ ڏکيو ڏسي مان خوش رهان،
سوڙ ۾ سکيو سمهان، تون چؤ امان، ڪهڙي طرح؟

نعري بازيءَ سان رڳو تقدير مٽجي ڪانہ ٿي،
خواب آزاديءَ جا گهر ويٺي لهان ڪهڙي طرح؟

تون تہ چاهين ٿو تہ مان توسان ڪٺي ڏاڙا هٽان،
پنهنجي مقصد کي پلا مان اڳ ڦِران ڪهڙي طرح!

قوم جو ليڊر سڏائي قوم سان دوکو ڪيئي،
مان نہ تو سمجهان تہ ٿيندين ڪامران ڪهڙي طرح!

حال هي آهن تہ آخر راشدا! ڪيئن پهچندو،
منزلِ- مقصود کي هي ڪاروان ڪهڙي طرح!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (خ)

اڙي او ظالم ڏيان تہ ڏر، تين سنڌ سان تو هر هر گستاخ،
بخشيو ويندين ڪين اگر تون وري بہ ٿئين بيھر گستاخ!

تو جا ڪئي سا توکي ڦبي پر آئيندي جو رک دل ۾ خيال،
ڪير سهي سگھندو جي ٿيندين بيھر ۽ ٿيھر گستاخ.

ناجائز نفعو نہ وٺج تون نرم طبع هارين جو هاڻ،
ڪين ٿيا توساڻ ڪڏهن هي صابر ۽ شاڪر گستاخ.

رهندا پيا محروم بہ آخر ڪيستائين هي حقدار،
گهر وارن سان تين پيا تا يارو! چو بي گهر گستاخ،

پنهنجا گهر ۽ گهاٽ ڇڏي، هُو بنجي پيا آهن ڏاڙيل،
شرفاء شهر سان تيئن لڳا هِن رولو پيناگر گستاخ.

پنهنجن ئي تہ هٿن کي چاڙهيو آهہ مٿي تي ورنہ هي،
ڪين ٿين ها ڪڏهين يي، پردارن سان بي پر گستاخ.

سنڌ جا سيد! پٽ ڌڻي! او مرشد! پهچ مدد جي لاءِ،
سنڌ سنڌءِ سان تين پيا۔اي راشد جا رهبر! گستاخ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سهڻا لڳن تا نين سندءِ نيم خواب سرخ،
اکڙين ۾ ڇڻ سجائي رکيو ٽئي گلاب سرخ.

رت تي رڱن ۾ ٻوڙندو جلدي پيري ڏي جام،
ڪجهه اوت، اوت، اوت اوساقي! شراب سرخ.

محبوب سندي ياد رئاري ٿي رتُ مون کي،
ڳوڙها ٿيا ختم ۽ اکين ۾ آ آب سرخ.

پاڻيءَ تي پاڻ جيڪي ڪنداسين مقابلا،
تاريخ سنڌ جو هي لکيو ويندو باب سرخ.

مڱڻي جي ڳالهه ھُن سان جڏهن ڪن ٿيون جيڏيون،
محبوب کي بنائي ڇڏي ٿو حجاب سرخ.

مزدور سان خراب رويو ختم ڪيو،
چاهيو ٿا ڇا اچي ڪو هتي انقلاب سرخ؟

ڊپ اٿو لڳيم خون پسند شخص مان گهٽو،
رنگن مان راشدا تو ڪري انتخاب سرخ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (د)

توکان سوا ناهي کو سُود،
تنهنجو در مون لئہ مسجود.

تنهنجي پرچڻ لاءِ اسان،
ڪوشش ڪئي پر وئي بيسود.

محبت جي ميدان اندر،
آنءُ اياز ۽ تون محمود!

ڪوس ڪندڙ بہ ختم ٿي ويا،
ڪاسائي ڪِٿ آهہ انود؟

غير وڏو وچ ٿي آ ڏقيڙ،
مُنهن ڪارو آهي مردود.

حق هرجا آهي مشهود.
جوئي عبد سوئي معبود.

راشد بيو موجود نہ آهہ،
حق موجود آ، حق موجود.

نہ ڀانها ڪنهين جا اسان زر خريد،
تيون پيار سان تا اسان پر خريد.

نہ ٽيپو، نہ دودا وِڪاڻا ڪڏهن،
ٿيا مير جعفر، چنيسر خريد.

ضميرن جا سودا ٿين تا پيا،
ڪٿي ڪرسيون، ڪاٿي ميمبر خريد.

نہ عيسيٰ نہ موسيٰ، هي پئسا وڏا،
ٿين ڏوڪڙن سان ڏهيسر خريد.

تڏهن راشدا اُڙڪ لاڙيا اسان،
ٿيا جڏهن خوددار شاعر خريد.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دلبرن مان دلربائيءَ جي اميد،
بس، خدا ۾ آ سٺائيءَ جي اميد.

لکن جو ڏاتار ايريو آ مگر،
ناهه محنت ريءَ پائيءَ جي اميد.

جو ڪِري درخت پيو طوفان ۾،
ناهِ ان ۾ ڪا، ڪڙائيءَ جي اميد.

آ بُرائي تنهن وٽان پيئي پلٿ،
مون کي جنهن مان هئي، چڱائيءَ جي اميد.

غير آخر غير آ دوکو ڪندو،
پائڻ ۾ آ ڀلائيءَ جي اميد،

قيد محبت ۾ عُمر ڪاٽيان پيو،
ناهه ڪا ويجهر رهائيءَ جي اميد.

سادگي راشد! ڏسو رکندو اچان،
مَنگُهن مان گهٽگهرائيءَ جي اميد.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چٽچانس تان ملڻ جو اڄ شوق آهي لاحد،
ڪر قرب هي ڪٽي وچ خط يار ڏانهن قاصد.

قولن جا يار ڪوڙا تون نيٺ ڪيئن آئين،
هو انتظار ڪيڏو، سَوَ ڏئي سگهان تو شاهد.

هي عشق آهه تنهنجو جنهن ۾ وئي عبادت،
مشهور هونئن هئاسين جڳ ۾ اسان بہ عابد.

مسجد ڪان منهن مٽيو مون، نفرت ڪري تو واعظ،
مون زهد کي ڇڏيو ڪئي ظاهر ڏڪار زاهد.

خدمت فقير جي ڪر، شاهي اگر گهرين تو،
درويش جي دعا ۾ آهين لکَ فوائد.

ڪجهہ رحم جي نظر ڪر، ڪجهہ قرب کي ڪسر ڪر،
احوال هيءَ لکيو آ مجبور دل جو راشد.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڏ)

وَئي آ ڪجي اسان جي اي جاني! جئڻ جي سَڌَ،
هاڻي رهي ٿي دل ۾ رڳو پئي، مرڻ جي سڌ.

مجبور دل ۾ ڪابہ تمنا رهي نہ آهہ،
آهي تہ صرف هڪ ئي اوهان سان ملڻ جي سڌ،

مرڻو تہ نيٺ آهہ پر توسان ملي مران،
جيسين ڏسان نہ توکي آ جيئري رهڻ جي سڌ.

تون اچ تہ هڪ دفعو تہ ڏسان تنهنجو مُنهن وري،
سچ پچ تہ دنيا کان اٿم هاڻي هلڻ جي سڌ.

راهون تو ڏسان روز رئان تو ڪري ريهون،
وڌندي رهي ٿي روز اوهان جي اچڻ جي سڌ.

سَئيون مون سچڻ تنهنجون مزي ساڻ نوڪرون،
سي ڏينهن ويا، جن ۾ هئي صدمن سهڻ جي سڌ.

راشد جي آرزو هي ڪيو آخري پوري،
هڪ وار اٿم تنهنجي تہ چيڙن چمڻ جي سڌ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏيو مون کي ڪا دوست دلدار جي سُڌ،
مٺي محب منهنجي مٽيادار جي سڌ.

هينئر ڪَل پوي ٿي، گهٽين ويهين سؤ آ،
اڳي عشق جي هئي نہ آزار جي سُڌ.

ڪبي هاٺي ڪهڙيءَ تو ٻاريءَ کي پاٺي،
سدا باغبان کي آ گلزار جي سڌ.

تکو، تيز رفتار قاصد تجان تون!
وڃي ويڄ کي ڏيج بيمار جي سُڌ.

ڏٺي ڏيڏ جَلدي جيارج جَڏي کي،
سگهو آڻ پاڻدي، پرينءَ پار جي سُڌ!

ٽپڙ گهر جا معمولي قيمت ۾ وندا،
پوي شَلَ نہ پاڙي کي لاچار جي سُڌ.

توکي هر وڏو ء ننڍو تو سُڃاڻي،
سڄي شهر کي تنهنجي ڪردار جي سُڌ.

هلي آءُ، چپ چاپ پَرچي پئون ٿي،
لڪا لوڪ کي ڏي نہ، تڪرار جي سُڌ.

گلن جي ڪري آگريون پيو رتايان،
نہ راشد پوي ٿي مون کي خار جي سُڌ.

●

Scanned with CamScanner

رديف (ڏ)

هڪ وار سڄڻ دل مان ڪڍي رنج پري ڇڏ!
توکي نہ ڇڏيندس، ڀلي ماري يا تري ڇڏ!

هي عشق سنڌءِ آهہ جنهن بدحال ڪيو آ،
هِن حال تي تہ نظرِ ڪرم پيارا ذري ڇڏ.

هڪ بوسئہ - رخسار جي ڪر يار سخاوت!
هڪ وار عنايت جو سخي قرب ڪري ڇڏ.

خالي نہ ڇڏج خير ڪان محتاج گدا کي،
تون گوهرِ مقصود سان جهوليءَ کي ڀري ڇڏ!

توري يا گهٽي ڳالهہ تي ڪاوڙ تو ڪرين پيو،
مان آهيان سزا وار ڀل ڏاري يا ڏري ڇڏ!

ڏوهي تہ سدائين مان سنڌءِ آهيان مگر، ٻُڌ!
مروت بہ ذرا ڏار، ذري وٽ ۽ ذري ڇڏ!

مون کي تون ڇڏي وڃ نہ جو ورڻو وري پونديءِ،
ڪو هٿ جهليندئي چوندين تہ راشد تو مري، ڇڏ.

●

سِير وڏي تٿي هاڻ تہ ظالم، ڦٿڪڻ جي لئہ ڇڏ!
ترڪي موت جي منزل تائين پهچڻ جي لئہ ڇڏ.

پڃري جو در کولڻ تو تا پرَ بہ نہ پَٽ نادان!
او صياد! وسيلو منهنجي اُڏرڻ جي لئہ ڇڏ.

گلڙن سان پرچي ويو آهي جڏهين تُنهنجو جهول،
مکڙيون ٽوڙ نہ مالهي! تن کي مهڪڻ جي لئہ ڇڏ.

چورَ گُپُن جي چالاڪيءَ کان، آهين تون اڻ ڄاڻ،
ڇا جي لاءِ ڏُٻڻ ڏي وڌجي، موٽڻ جي لئہ ڇڏ.

ماٺ، قفس ۾ مضطر بيوس، ڪيڏي آ مايوس،
باغ ۾ بلبل کي باغائي، بولڻ جي لئہ ڇڏ.

ٽوڙي آيو آهيان راشد! رسمن جا زنجير،
باقي قيد غلاميءَ وارا ٽوڙڻ جي لئہ ڇڏ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سَهنج توڙي سُور ۾ تون يار جو پيڇو نہ ڇڏ.
پئونر جي آهين تہ، گل رخسار جو پيڇو نہ ڇڏ.

فائدا گهوريا لکين جي جاءِ ڪلفت تان ملن،
قرب جي ڪوڏي بہ ڪافي، پيار جو پيڇو نہ ڇڏ.

ڪو طبيبن کي پوي من ترس، تون بي چاق ٿيءُ،
مرض بهتر آ، اِنهي آزار جو پيڇو نہ ڇڏ.

هيءُ چريو پنهنجي چريائيءَ مان ڪري پوندو مري،
ويح! پنهنجي عشق جي بيمار جو پيڇو نہ ڇڏ.

من گهريو مطلب مليو اڳ ۾ بہ آ جنهن جي دران،
منگتا، اهڙي سخي سردار جو پيڇو نہ ڇڏ.

بي پرن وٽ پهر پُورا، پيو ڪرين، پڇتائيندين،
جي اُڏڻ چاهين تہ پو پردار جو پيڇو نہ ڇڏ.

ٻارَ مُڇ جا وار ورندا هن ورائڻ سان پيا،
جي سڌارڻ تو گهرين، تون ٻار جو پيڇو نہ ڇڏ.

ماڻهپو ماڻهن ۾ ڪاٿي آهہ اي راشد ادا!
جي ڏسين ڪاٿي تہ خوش ڪردار جو پيڇو نہ ڇڏ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ساري جڳ وساريو آهي مون کي تون بہ وساري ڇڏ.
پنهنجي جوانيءَ جون گهڙيون، تون ٻئي ڪنهن سان ٿي گهاري ڇڏ!

ٻڌندڙ ٻئي کي ٻوڙيندو آ، ٻڌندڙ ۾ هٿ ڪين وجهو،
منهنجو خيال ڇڏي، تون پنهنجو پاڻ بحر مان تاري ڇڏ.

ترسي منهنجي لاءِ حياتي پنهنجي پاڻ تباهہ نہ ڪر،
ڳالهہ پُراڻي ياد نہ رک تون اوتارن کي ٽاري ڇڏ!

بينل پاڻي ٻوڙيندو آ، دل کي ڊنڊ، تلاءُ نہ ڪر،
دل کي ڪر درياهہ انهي ۾ خوشين لهر اُياري ڇڏ.

يا تہ نہ منهنجي آڏو اچ ۽ راهہ نہ منهنجي روڪج تون!
يا تہ هٿن سان پنهنجي مون کي زهر پياري ماري ڇڏ.

منهنجي خوشين جو خيال ڇڏي تون پنهنجي سک جون سوچون ڪر!
چند حياتيءَ جا ڏينهڙا، سي خوشين ساڻ گذاري ڇڏ.

ڳُٽتين ۽ ڳاراٽن کي ڇڏ، خيال اهي ٻاراڻا ٿئي،
ساڳيا هار سينگار ڪري تون پنهنجا زلف سنواري ڇڏ.

رُليل پويان پاڻ نہ رولج، ٻٽڪيل کي ڇڏ ٻٽڪڻ ڏي!
راشد جي يادن کي ڏيئي گوري ننڊ سُمهاري ڇڏ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪاش مان توسان هجان، مون سان هجين تون يار گڏ،
پاڻ شل گڏجي گھمون، ڏسندا گھمن اغيار گڏ!

هوٽلن تي تون هجين، گڏ راند جي، ميدان تي،
پرت مان پڪچر تي پڪنڪ تي ڪريون ديدار گڏ.

نازور نازڪ بدن، اي نازنين نازن ڪي ڇڏ!
غمزده غمگين سان رهه ڪا گھڙي غمٺار گڏ.

نيڪ توڙي برن سان پاڙي ۾ رهٹو ئي پيو،
ڏس ڦٽي پيا گل سان آهن ڪيترائي خار گڏ.

يارهينءَ تي يار توريءَ چا وجي راشد ڪري،
آهه ميلي جو مزو، مون سان هجين منٺار گڏ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ٻ)

سخي ڏي حسن جي تہ خيرات مان ونڊ،
مان محتاج آھيان تڏھن ٿو وٺان ونڊ.

سخا ۾ سنڌءِ ھاڪ ملڪن ۾ آھي،
ملي ڪيترو ٿو اوھان کان ڏسان، ونڊ.

سڏي ڏي غريبن کي سائين دعا ڪن،
مان حقدار آھيان، ھي حق ٿو گھران، ونڊ!

ھي حق آ غريبن، يتيمن سندو، ڏس!
ڏئين تون سکين کي اي دلبر مٿان ونڊ!

نہ ڏاتار جي در تان خالي وڃان مان،
وٺان مان وڃي ڏس تہ آخر ڪٿان ونڊ.

بچائي وجھو مون کي ھٿي در وڃڻ کان،
گھٽو مون بہ ورتو ھتان ۽ ھتان ونڊ.

بيان مان ڪيان ڪيترو ان سندو ھٿ،
ڏنو مون کي جيڪو آ پيرِ مغان ونڊ.

گدا مان ٿيو شاھہ راشد وڃي آ،
ڏنس گنج باري ڪنھين مھربان ونڊ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دليون جيئن ڏسون تا پيون، ڪير ڪندو.
هلي آ تہ تون مان ٽيون ڪير ڪندو.

پري ڏُک بہ تي مون کي اوبر ڏجانءِ،
پرين! پاڻ پرچي پيون ڪير ڪندو.

جدا ڪو اسان کي ڪري پي تہ ڪيئن،
دنيا ۾ تي دلبر جيون ڪير ڪندو.

ٽيو رات مهمان، محبوب آهہ،
ورهائي سين کي ڏيون ڪير ڪندو.

دلي خيال سان خود ملائين پاڻ،
حسين جي آڏو نيون ڪير ڪندو.

خوشيءَ ساڻ راشد خوشيءَ مهل پاڻ،
سين کي پيا آجيون ڪير ڪندو!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڍ)

دران پنهنجي دلبر ڏکاري نہ ڪڍ،
ڪري تون مون ڪي بي سهاري نہ ڪڍ!

رقيبن اگهئي آ تپائي چڙهيو،
تون ويتر وري ٻاهہ ٻاري نہ ڪڍ!

نہ تو جام ڏين ڪين ڏي، وهڻ ڏي،
مجلسِ شوق مان تون اٿاري نہ ڪڍ!

اوهان ڪان سوا زندگي موت آ،
سوا موت جي مون ڪي ماري نہ ڪڍ.

سنڌءِ واعدا ڇا هيا وصل جا،
اڳيون يار ڳالهيون وساري، نہ ڪڍ!

ڪٺي ناز نظرون رحم ساڻ ڏس!
اٿين نفرتن سان نهاري نہ ڪڍ.

سوا تُنهنجي ڇڙ يار ڪاٿي وڃي،
سگهيو تنهنجو راشد گذاري، نہ ڪڍ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪنڌا، گاهہ، ڪِن باغ مان باغبان ڪَڍُ!
جو بد زيب آهي اُهو باغ مان ڪڍ.

لتاڙي سڄو ڏيهہ تو وٽ اچون ٿا،
نہ دلبر ڌڪاري تون پنهنجي دَران ڪڍ!

ڇيو چور پُٽ ڪي هي اشراف والد،
نہ رک مال چوريءَ جو جلدي گهران ڪڍ!

ٻيو جيڪي گهرجئي ڪٽي وڃ بلاشڪ،
نہ تصوير پنهنجي ڪڏهن مون وٽان ڪڍ.

لٽين ساڻ پاڻي جدا ڪين ٿيندو،
جٽين شال جاني! نہ ليڪو وچان ڪڍ.

ٻَلي ڳاڙ ڳوڙها، ٻلي ڪر تون دانهون!
سڄو درد دل جو ائين آسمان! ڪڍ.

گهٽوئي ٻيائيءَ سان ٻَڪجي گذاريئي،
ڌڪي غير کي هاڻ پنهنجي گهران ڪڍ.

اچي يار راشد سان گڏ ويهہ گوڏي،
حجابن جو پردو پرين! درميان ڪڍ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ذ)

ناصحا! سمجھيو الائي آھہ چاڪي تو لذيذ،
تو لڳي مون کي تہ گل رخسار جو بوسو لذيذ.

ڪنهن جي دل ڪنهن کي ٿي چاھي، تنهن ۾ منهنجو ڇا وڃي،
مان تہ پايان ٿو تہ آ محبت سندو ميوو لذيذ.

هونئن تہ سھڻا ٿوھہ يي آھن پٽن ۾ پيا مگر،
حسن وارن ۾ بہ آ ماٺھو منو ڪو ڪو لذيذ.

خانداني خيال تي آھي ائين ٿيندو نہ ڪو،
جيئن ڪچهري قرب ۾ آ يار مون وارو لذيذ.

ڪين مون کي راھہ تان ٽڙيل چوين ھا زاھدا.
وصل جو توکي اگر حاصل ھجي چسڪو لذيذ.

مان تہ ھڪڙي شمع جو پروان آھيان سر فدا،
هيئن جلي سرڙي ڏيڻ کي سمجھيم لوڪو! لذيذ.

عقل جون ڳالھيون ڇڏي جي عشق کي اوڏا اچو،
سؤ دفعا سجدن کان وڌ لڳندو ھڪ ئي سجدو لذيذ.

جن کي حاصل معرفت آھي حقيقت تا ڏسن،
راشدا! آھي انهن لئہ شعر ھي منهنجو لذيذ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

لکين جي تون صنم ڪاغذ،
متائي منهنجو غم ڪاغذ.

نہ لکندو ڪر ائين دڙڪا،
ڪدي تو دوست! دم ڪاغذ.

فراقن جي ڦٽن خاطر،
مليو هُن ڪان ملم، ڪاغذ.

پريِنءَ جيڪو مُکو مون ڏي،
اُهو سڀ ڪان اُتم ڪاغذ.

اتيو بيمار ٽپ ڏيئي،
ڪري ويو ڪيڏو ڪم ڪاغذ!

پريِنءَ پنهنجي هٿين لکيو،
رکيم سانڊي اهم ڪاغذ.

سوين صفحا لکي راشد!
قريبن ڏي مُکم ڪاغذ.

●

رديف (ر)

عمل تي ناز کان، ڏوهن سندي شرمندگي بهتر،
نمازون خود نمائيءَ جون، انهن کان بي خودي بهتر.

لباس المومنين آهين، قلوب الڪافرين، واعظ!
اندر ۾ آهه هڪڙي ء ڪدين ٻاهر ٻئي بهتر.

نہ آهي فرق ڪوئي نيڪ بد وارو عشاقن ۾،
اوهان جي زندگيءَ کان آ، اسان جي زندگي بهتر.

اسان هڪ ڏينهن جو سجدو ڪيو آ سر نہ ٿا ڪٽئون،
اسان جي خيال ۾ آهي، اسان جي بندگي بهتر.

لڳي شل! اي مُلان ڪوئي ٽڪو ناموس تنهنجيءَ تي،
جو رندن کان پيو چائين تو پنهنجي بي رُخي بهتر.

عمل سان مَئي پرستن جي، اوهان جو ڇا وڃي ناصح،
ڳلي مٺخان جي ٿي آهه مستن کي لڳي بهتر.

ڇئون ٿا سچ انهي جي ٿي ڪري، ڪنهن کي نٿا وٺئون،
اسان جي آ اِها حالت ادا راشد! ردي بهتر.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وقت وڏندو امتحان، وڃ جان کي قربان ڪر!
تي شمع محفل جلي، تون پاڻ کي پروان ڪر.

عشق جي آتش اُجهامي، سُرڪ سان، ساٿي نہ ٿي،
جي اٿئي پيئڻو تہ پيارا! سمنڊ کي پيمان ڪر.

سرمد و منصور جو قصو پُراڻو ٿي ويو،
اڄ وري بازر ۾ بيهي حق جو اعلان ڪر.

نئين زماني ۾ پُراڻي قيس جا ڪهڙا قصا،
دؤر نئون، مجنون نئون، پيدا نئون ويران ڪر.

جيڪڏهن تقدير تي ايمان آ تنهنجو ادا،
پو بہ تون تقدير کي تدبير سان آسان ڪر.

خلق کي ڪارين متان، تون پنگ جو پياري نشو،
مرد محبت سان سدا ماحول کي مستان ڪر.

پاڙ پنٽي آ بُرائيءَ جي دنيا مان راشدا!
جُوانُ بنجي جيءُ، ۽ پڻ، ٻين کي پي جوان ڪر.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دنيا ڀر کي پيٽ جي ڳڻتي، خير جي ڪم کي سمجھي ڪير،
هرڪو پنهنجيءَ ۾ آ پورو ڪنهن جي غم کي سمجھي ڪير!

باغي، ڪافر، غداريءَ جا تا الزام سهون ٿا لئي؟
دنيا وارا ٿا چائن، رندن جي رسم کي سمجھي ڪير!

لڳ لوساٽيل، چپ ٻوساٽيل، هاري ڪيتي ڪيڙن يار،
هيسايو ويو آهه هن کي، ظلم ستم کي سمجھي ڪير!

هيڏا واڪا، هيڏيون دانهون، هيڏو روڄ ۽ هيڏي راڙ!
قوم سمهي پئي قومي شاعر جي ماتم کي سمجھي ڪير؟

نظمن جا هي نيزا آهن، گيتن جي گولين جو ڍير،
بيتن ۾ بارود ڀريم، پر بيت جي بم کي سمجھي ڪير؟

روز رباعيون، ڪئين قطعا ۽ غزلن جو ٻه شمار نه ناهه،
ڪوهه لکيم، ڪنهن لاءِ لکيم سو منهنجي قلم کي سمجھي ڪير!

جي ٻڙڪ نه ڪوئي ٻولي ٿو، ٿا ساهه تڏا ٿا لاءِ ڪڄن،
آ سوچڻ جهڙي ڳالهه ميان! هن آهه گرم کي سمجھي ڪير؟

روزانئن جشن روز اٿي ٿو مهل آسر جي گيت لکين،
راشد رمزن وارا! تنهنجي رنج الم کي سمجھي ڪير.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مون کان ڪين کڄي ٿو تنهنجي، احسانن جو بارُ.
هِن کان زياده هلڪو آهي، آرمانن جو بار.

جنهن جڳ ۾ پنهنجن جو يارو! بارُ سَهي ڪو ڪونه،
اُن دنيا ۾ ڪير کڻي چئو! بيگانن جو بارُ.

منهنجو مسلڪ مستانن سان ملندڙ جُلندڙ آ،
مجنوءَ تي وَستيءَ جو ناهي ويرانن جو بارُ،

پيو ڪو بارُ نہ توتي رکبو، نازڪ آنهہ نفيس،
ساقي! تنهنجي سر تي آهي، پئمانن جو بار.

جلندي جلندڙ نيٺ انهن جي وئي اُجهامي جوت،
شايد شمعن کان نہ کنيو ٿيو، پروانن جو بار.

سمجهو ٿا هِن حالت ۾، ڇا ٽيٽو آهي هاڻ،
ٻُڏندڙ ٻيڙيءَ تي آ ويتر نادانن جو بار.

پاڻ ڇڏائڻ لاءِ هٽي ڇڏ، راشد تي الزام،
باري آهيان پَلِ نہ مڙهي ڇڏ ٻُهتانن جو بار.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

قبوليو دوستو! مون ڪفر، دل جي دين جي خاطر.
اچي ويو پيار پيغمبر ٻٽي تلقين جي خاطر.

سنڌءِ تورا نہ جي لاٿم عمر پر ڳاڻيا سائين!
وڏي تڪليف ورتي آھ تو مسڪين جي خاطر.

بھار ايندو تہ مُرجھايل غمن جي دل ٽڙي پوندي،
اڙي جاني، ھلي آ ڪا گھڙي غمگين جي خاطر!

فخر آھي تہ فرمائش ڪئي ھرڪا اٿم پُوري،
ڪيو مون پاڻ کي نيلام ڪنھن شوقين جي خاطر.

ڪيوسون پاڻ کي پابند، ڇڙواڳي ڇڏي ويئي،
وئي آزادگي الفت سنڌي آئين جي خاطر.

ڪئي شخصيت پرستي تو تہ خودداري ختم ٿي وئي،
وڃايو آھ تو سڀ ڪجھ ميان! ڪي ڪين جي خاطر.

پٽائي پر جھلا! تنھنجون پلايون پال لک پايان،
ڪٽي تون نور آئين ھر ڪنھين نابين جي خاطر.

ضميرن جا ڪري سودا وٺن عھدا وزارت جا،
ڏين ٿا سُون ۽ چاندي، پتل ۽ ٽين جي خاطر.

ڏنو جيڪي اٿم راشدا اھو واپس نہ وٺتو آ،
ڪئي مون آھ قرباني دلي تسڪين جي خاطر.

●

Scanned with CamScanner

لڙڪ خوشيءَ جا لاڙي وينس تنهنجي شڪر گذاريءَ طور.
منهنجا منڙا پيارا سائين! گهورَ وڃان مان تو تان گهورَ.

هونئن بہ حياتي گذري ها، پر اوڪي اهنجي اگري، بارُ،
بيمارن کي چاق ڪيو آ ويڄ اوهان جي ٿهل ٽڪور.

مان جذباتي ڪاٽي پهچان ها، جي ڏين نہ سهارو يار!
آهہ حياتي نئين بخشي جڻ نازڪ تنهنجي نينهن نڪور.

عشق ۽ مشڪ لڪائي سگهبا، سچ ڏِڪبو چا ڪاري هيٺ؟
ڪيڏو پيار ڇپايون پوءِ بہ ڏاها ڳولي ويندا ڏور.

هاڻ نہ مرندس جيئرو رهندس، پيتو آ مون آب حيات،
امرت ڏارا ڇپڙا تنهنجا منهنجي لئہ آهين اجهورَ.

پنهنجو چئن ڦٽائيندين ۽ مان پڻ تي ويندس برباد،
پيار وفا ۾ آهہ مزو ڇو ڪا وڙجين تو من جا مور!

هن دنيا ۾ اڻ ٽيڙي تا ڳالهہ ٿي راشد ڪانهي ڪابہ،
ناممڪن ٿي ممڪن ويو آ، هٿ ڪيو آ چندُ، چڪورَ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سڄڻ سرجا سائين! سزا ۾ ڪمي ڪر!
جيئين شال جاني، جفا ۾ ڪمي ڪر!

اسان عاشقن ۾ سهب ڪانهہ آهي،
حسن وارا، ناز و ادا ۾ ڪمي ڪر!

نوَن تنهنجي سخن، ڇڏيو ڏنهن ساڙي،
مُٺا ويڄ! دارون دوا ۾ ڪمي ڪر.

ڏٺي سر چکن سُرڪ سڏڙيا چپن مان،
نہ بوسي جي مقرر بها ۾ ڪمي ڪر.

غزل جا ٻڌي بند ٿي چار، جيئين!
ڪجي نند، آتم ڪٿا ۾ ڪمي ڪر!

گهٽو ياءَ جو ماس ڪائي ڇُڪين تون،
گلا خور! هاٿي گلا ۾ ڪمي ڪر.

ڪيو راشدا، خوار ديدار بازيءَ،
انهي روز جي ياترا ۾ ڪمي ڪر!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

محبوب پڙهيو مون تي اهڙو تہ منڊ منتر،
وسري ويا ٻئي جڳ، هڪ ياد آهہ دلبر.

الفت اديب جي آ، مون کي اديب ٿاهيو،
آهي ڪري وئي پڻ، شفقت ڪنهين جي شاعر.

جنت گهري تہ عورت، دنيا گهري تہ ڪدڙو،
گهورو جو آهہ حق جو، سومرد آهہ ظاهر.

سارو جهان دشمن، ڪنهن ۾ وفا نہ آهي،
پرواهہ پو بہ ناهي، ڪنهن تي لُڏي نہ شهپر.

محبوب ڪان عطا ٿيو، هي شانُ بي نيازي،
ڪڏبي نہ ڪاڻ ڪنهن جي، راضي جو آهہ رهبر.

هي مامر آ مجازي، ماڻهو منجهي پيا هِن،
ڄاڻي نہ ڄاڻ ڪوئي، هرڪو ٿيو آ شاعر.

ياريءَ جو دائرو آ راشد! گهڻو ڪشادو،
پر راز دل جو ڪوڪو سمجهي سگهي تو بهتر.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جيئن رهي مظلوم کي تو، حق رسيءَ جو انتظار.
تيئن مون کي تُنهنجي سدائين واپسيءَ جو انتظار.

جي پکھر پورو نہ پيو، رت ڏيڻ کان رهندو نہ هي،
آهہ باغائيءَ کي گل جي تازگيءَ جو انتظار.

گھاوَ کي تازا ڏئي وڃ، درد دل جاڳي اٿي،
پبلشر کي آهہ تازي شاعريءَ جو انتظار.

کير ڪاڙهي مِ ائين ڪنهن لاءِ تو بيهي سگھي،
کير روڌن تي ڪندو هيئن، ڏرتيءَ جو انتظار!

هُو گليليءَ جو تيو بَکُ، هِن کي ڪا ڪل ڪا نہ آ،
شام جو مادي ڪري پئي، نر پکيءَ جو انتظار.

ڏس تہ پروانن جي خاطر، تي شمع جلندي رهي،
آدميءَ کي آهہ ڪرٿو آدميءَ جو انتظار.

زلف رخ تان ڪر پري تا چندِ چاندوڪي ڏئي،
آهہ راشد کي پيارا روشنيءَ جو انتظار.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڳالهه کي وٺ ڏئي تون ڳجهارت نہ ڪر،
سنڌ منهنجي بہ آ ماءُ پارت نہ ڪر!

ٿي نہ ڇڙواڳ، ڪِٺ واڳجي جُهد ڪر،
زندگيءَ کي اجايو اڪارت نہ ڪر!

توکي منصب ملي، مون کي ٿيندي خوشي،
ديس وڪڻين تہ اهڙي وزارت نہ ڪر!

ڏاڍي محنت ڪان پوءِ باغ ٺاهيو اٿئون،
هاڻ ڪوشش اسان جيءَ کي غارت نہ ڪر.

ڪين ارڏن، ضميرن جا سودا ڪيا،
تون بہ بهتر اٿئي ايءَ تجارت نہ ڪر!

آهہ تو لئہ چڱو، ٿين حقيقت پسند،
هيئن رڳو تيار خيالي عمارت نہ ڪر.

سنڌ ٽُڪرا نہ ٿيندي، تون ٿيندين ٽڪر.
او نادان ايڏي جسارت نہ ڪر!

قوم سان جو سچو ناهہ راشد رهيو،
ان سان منسوب سُهڻي عبارت نہ ڪر.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پنهنجي سيني ۾ تہ نھار!
پو پل منھنجا عيب پچار.

سنڌ سڌارڻ جي ڪر پوءِ،
پھريان پنھنجو پاڻ سڌار،

ڏوبي گھاٽ پري تہ نہ آھ،
آءُ اچي تون قلب اُجار!

پنھنجا داغ ڏِسي ھُو پاڻ،
چنڊ کي آئينو ڏيکار.

ھُن جو ورثو آھ ذريب،
مُنھنجي مُوڙي لڙڪ بہ چار.

خوشبو ريءَ گل آ بيڪار،
سھڻو تي ۽ ساڃھ ڌار!

سورھيہ جو اٿ، ساٿي ٿيءُ!
ڪانئرتي ھر ھر ٺڪار.

ڦاسي گھاٽ ٿيو ويران،
سچ چؤ راشد، ھوٺو ھار!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٿلندي ٽپندي سهٽيءَ ٽور،
نياپا آندا ڪانگ نڪور.

اڄ اڄ ڪنيا تا، نِڇ نِڇ آءُ!
گهور وڃان مان تو تان گهور،

منهنجو روح اڃايل ڍورُ،
تنهنجو در مون لاءِ اجهورَ.

هاءِ! اهيئي دل جا چور،
ٻٽجي ويٺا من جا مور.

مون کي پنهنجي ناهه پروڙ
تنهنجي ڳالهه ڳجهارت، ڏورَ.

ڪم پئي ڪُنئرا پوءِ ڪَنور،
هاءِ الا! ماٺيوڳڻ - چور.

بازي جيتي ويا ڪمزور،
ڏاڍن ڏاڍا لاتا زور.

پريو ڪاڳر شعرن سان،
تنهنجو پيار، پني تي پور.

ڪيچ سان پنجي ويو آ پيچ،
پڙڪي پؤ پل اي پنيور!

راشد! نيٺ ڪيو بيمار،
بيمارن جي ٿهل ٽڪور.

●

ميٺ محبت پريا تُنهنجا ماڻهو امر،
شاد آباد سائو رهين شال ٿر!

هي ڇپر، هي ڇنون ۽ هي ڇؤنرا ڇڳا،
جن ۾ درڪار آهن دريون ۽ نہ در.

پٽ تي پرجندا، گرجندا، برسندا،
هي جي آڪاسَ آڏو ڇلن ٿا ڇمر.

وَسڻ تي گس تي گاهہ ساوا ڦُٽا،
ناچ جي لئہ وري ٽيڙِيا مور پَرَ.

ربج تيا سيج گهوٽڻ ڇڏي سيگهہ مان،
هيج مان هارين، سارئا هاڻ هر.

راشدا! شل وسي ماروئيءَ جو وطن،
شعر ناهي، عقيدت جا آهن اکر.

●

ڀلي دنيا ۾ پنهنجو نانءُ چمڪائڻ جي ڪوشش ڪر.
مگر مظلوم ماڻهن کي ڳلي لائڻ جي ڪوشش ڪر!

ڀلي هن غار اونداهيءَ منجهان نڪري وڃن ماڻهو.
تنين کي جنگهه ڪان گهلي نه ڪيرائڻ جي ڪوشش ڪر.

ڪري جيڪي پيا آهن اُٺاري ٽيڪ ڏي تن کي،
اُهي هيسيل اٿئي ڏاڍا تون همٿائڻ جي ڪوشش ڪر.

جني ڪان تول ڪسجي ويا، جني جا ٻول ٻُڌجي ويا،
انهن چورن چٽن ٻارن کي پرڀائڻ جي ڪوشش ڪر.

ڀَٽيم ٿي ڳل، هَڪل ماليءَ ڪري هڪدم چيو هِن پر:
"حسن آهي ڏسڻ جي لئه نه هٿ لائڻ جي ڪوشش ڪر!"

سچائن جي نٽا سچ کي انهن سان دشمني ڇا لئه؟
ٻليل تون ڀائرن کي دوست ڏگ لائڻ جي ڪوشش ڪر!

رحم جي مستحق ماڻهن سان ڪاوڙ ڪيئن ڪبي راشد!
نه ورچي ويهه ٻيهر ڪين سمجهائڻ جي ڪوشش ڪر.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڙ)

سورهين جا ڏنن، سر جدا ڏار ڏڙ،
چو نہ اُوناڙ ڪن سامراجي بگهڙ.

هي مدد خان، نادر ڪتان ڪان پگها،
هاءِ بستيون اُجڙ! واءِ ويرانُ تڙ!

بُک ڪان مائرن جون سُڪيون ڇاتيون،
رت رئارينِ تي ٻارڙن جي ڇِڪِڙ.

او مڙها! ڏِک وجي، جوانُ ڏيءَ جي اُگهڙ،
پِير شهمير تان لاهہ تي چار پَڙ.

هُو تہ هڪلي نہ سگهندو هئو جهار کي،
جهُور هاريءَ جي پورهئي تي هيڏا مڪڙ!

عارضي هي سدارا ڪندا ڇا سگهيو؟
اڄ، پَٽيون يار! جاگيرداريءَ جي جَڙ.

انقلابي نئين سِر تا تنظيم ڪن،
دوست منهنجا پرين يار منهنجا پلڙ.

نيٺ جاڳي اٿيون مُلڪ جون مارئيون،
بد نظر لئہ هتن ۾ ڪنيائون اُمڙ.

وَسَ تي راشدا! وڻ بہ ساوا ٿيا،
ڏُت ڏيندا ڪندا، ڪِرڙ توڙي ڪبڙ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏور ڏھاڙا لاتئي ڪوڙ،
اڄ اڄ منھنجي من جا موڙ!

ڪنھن جي لاءِ ڪسيرو ناھ،
ڪنھن ڪنھن جي لئہ قرب ڪروڙ.

ڏينھن تتو آ، تورو تيز!
جات پتارا! باقي اوڙ،

ڏور ٻُجھي شينھن گجگوڙ،
ڏرِ تائين لومڙ جي ڊوڙ.

گھاٽن آھن پيڙيا گھوٽ،
ھَئي ھَئي کھڙا مڙس پلوڙ!

گدڙن کي تہ گمان بہ ناھ،
شينھن جي لئہ آ پنجوڙ.

رنگ لڳائيندي ھي نيٺ،
راشد! پنھنجي رت وِلوڙ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جاني! تنهنجي اک مستاني جُرم سندي آ جَڙ.
دلبر! تنهنجي در تي دائم دل وارن جي دڙ.

چنڊ نہ ڪاري هيٺان لڪندو، سج نہ ڪُونڊيءَ هيٺ،
ڪاري بُرقعي ڪانہ لڪائي اکين جي اوگهڙ.

شايد ڪوئي ميڙ مچڻ تي آهي آڌيءَ رات،
سانجهيءَ ٽاٽي ويا تي سورهيہ، ڏٺي ڪڙيي جي ڪَڙ!

مسجد جي منبر تان ملان وينو طعام تڪي،
سٽيا سٽيا مال تو ڪائي ڏٺي اسلامي آڙ.

سرجا سودا ٿيندا، هوندا ڏار سرين ڪان ڏڙ،
هوش ۾ آيو آهي هرڪو، هاڻ ڦُرائي هڙ.

جِي آئين اي درد پلارا! جوڙ متارا، پَڙ!
راشد وٺ اڄ رات رهڻ جا، وڏا ڪيا تو وڙ.

Scanned with CamScanner

ڪوڙا ڪاھڻ وارا ڪوڙ،
نينھن نيائڻ وارا ڪوڙ.

سرمائي جي سوب نہ آھہ،
سيني ساھڻ وارا ڪوڙ.

ڏرتي سرتي، سست نہ ٿيءُ!
ٽوڪي چاھڻ وارا ڪوڙ.

تنھنجي سنڌ اي سنڌو ماءُ!
تورن لاھڻ وارا ڪوڙ.

پنھنجا رازا ۽ مزدور،
ڏاھڻ، ٺاھڻ وارا ڪوڙ.

جاڳيا راشد شعرن ساڻ،
شھر ۽ واھڻ وارا ڪوڙ.

●

مون جو آندو آهه اُمڙ،
پڙڪي ٽيندو نيٺ پيڙ!

ساٿي ساٿا ساڻ ڪٺو،
ڪونه بچي هڪڙو به مڪڙ.

اهڙي ڪر ڪا ڳالهه اچي،
نڪري جنهن مان تيل ۽ ڪڙ.

ڌرتيءَ هِن تي ڌارين سان،
ٽيندو رهندو آهه الڙ.

موٽين تو جي مادر زاد!
پهريان پنهنجو لاهه پڳڙ.

نوريءَ پاتي نيٺ فتح،
هيءُ تماچي ۽ هُو تڙ!

جيسين جاڳي شهر سجو،
راڄ اڳيان اي راشد! رڙ.

رديف (ڙه)

پِرائي تي پُختو، گهڻو علم پڙهه!
پڙهڻ ساڻ پيارا، چڱو ٿئي تہ ڪڙهه.

نوازيندين، فقراءَ ڏيندا دعا،
پلي ڪر ترقي، پلي چوٽ ِ چڙهه!

اُتي منهنجي محبوب سان پيٽ ڪر،
جتي سمجهين آهي حسين جو ڳڙهه.

علي شاه لڪياري هليو ويو هتان،*
اداس آ انهي لئہ سچو ڳوٺ "ڏڙهه"

انهي ۾ آ راشد خوشي روح جي،
ملي ماروئ جو، جي مارُن کي مڙه.

●

* علي محمد شاهہ لڪاري، نواب شاهہ جو نامور صحافي، اصل ڳوٺ "ڪُن ڏڙهہ" تعلقي موري ضلعي نوشهري فيروز جو رهاڪو آهي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ز)

پاڻ بڇي ويو آهي پورل يار، برهہ جا باز.
نياز اسان کي حاصل ٿيا، هُن کي ازلئون کي ناز.

کُهڻ جي لئہ چو آتا آهن، عشق کيمر يا ڏوهہ؟
آس اٿمر تہ شهيد ٿيان شل! پڙهندي نينهن نماز.

رمز اسان جي تون ڇا ڄاڻين، اي ناصح، اَلَ ڪانوَ!
عشق عُقاب جا آهن بلڪل، بلند، پري پرواز.

جاڳيو جوش جنونُ اسان کي، محفل ۾ ٿي موج،
مئخاني- محبوب ۾ کُليا، جڏهين سِڪ جا ساز.

جن پيتو هو خوب، عشاقن کي نہ رهيو ڪو هوش،
ڪَن تي پيا جڏهين ڪي منڙا ڪوئل جا آواز.

پير- مُغان جي پيش ٿيان تو، حاصل ٿئي ڪو پيگ،
ساغر ڏيندو، مستي ايندي، کُلندا راشد راز!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ورد تنهنجو نام روز،
آهه صبح و شام روز.

تنهنجي در، ماڻي سُڪون،
تو ڪيان آرام روز.

باغ ۾ گڏ باغ باغ،
مون سان گل- اندام روز.

دل پئي چاهي ته ڏينم،
هڪ چمي، انعام روز.

ڪانه گهرجي ڪابه حُورَ،
گڏ هجي گلفام روز.

جي وِٽي وجهندين ته پوءِ،
پهچندوءِ پيغام روز.

عاشقن کي برچشم،
ڪونڪو الزام روز.

راشدا! ساقي حسين،
تو ڏئي هڪ جام، روز.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (س)

مون کي آ ستمگر! سنڌءِ هر بات جو احساس،
توکي نہ منهنجي آهہ کو جذبات جو احساس.

اڄ رات منهنجي راند ۾ يا راڳ ۾ گذري،
اچيو تو تپائي تنهنجو پريات جو احساس.

تي منهنجي جواني وئي پئمال ڏکن ۾،
سچ چؤ تہ کڏهن تيو اتئي فکرات جو احساس؟

مون تنهنجي اڳيان آهہ سدا مات پئي کاڌي،
کنهن بات کان آهئي کو انهيءَ مات جو احساس؟

توکي تہ پسند پئي نہ کڏهن شاعري منهنجي،
نقاد گهڻا کن ٿا پيا ذات جو احساس.

رهجي جا وئي پنهنجي ملاقات اڌوري،
مون کي تو ستائي پيو ان رات جو احساس.

راشد تہ مري ويو، نہ مُئن سان کجي کاوڙ،
تون آءُ! قبر تي کري مرهيات جو احساس.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

الائي چو وري اڄ يار جي تي بي رُخي محسوس،
بپا طوفان ٿيو غم جو، حياتي بار ٿي محسوس.

اسان ته پانهنجو سمجهون، مگر هو غير ٿو سمجهي،
ڪري پيو ٿو مون کي محبوب منهنجو اجنبي محسوس.

ڏهن رنگن ۾ جو منجي وڃين ٿو ڏينهن ۾ پيارا!
اوهان جي يَرَ ادائن کي، ڪَري ٿيا دل چري محسوس.

نگاهن ناز وارين سان نهاري دل ڪسيئي دلبر!
نه پهريان دل ڪسين ها جي ڪيئي گندي گري محسوس.

گهڙي گهارڻ ڏکي توريءَ، هِتي هفتو گذاريان ڪيئن؟
گذر سَت ڏينهن ٿيا ليڪن، ڪيان پيو ٿو صدي محسوس.

پنيان تنهنجي ڏسي راشد کي، دنيا پي ڪئي آهي،
اسان جي سادگي محسوس، تنهنجي دلڪشي محسوس.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تنهنجي سهنج سک لاءِ سامانُ ٿيندس.
پرين! تنهنجي قدمن تان قربان ٿيندس.

ڪيو واعدو آ تو سانجهيءَ اچڻ جو،
نہ ايندين تہ ڏاڍو پريشان ٿيندس.

سپيئي سور ساٿيهہ جا دور ٿيندا،
وڏي اي امڙ، مان جڏهن جوان ٿيندس!

ڪندس ملڪ جي سرحدن جي حفاظت،
ٻنين ۽ ونين جو نگهبان ٿيندس!

پکيڙين ٿا جي سماجي بُرايون،
انهن وَاسطي تيز طوفان ٿيندس.

پنهنجي ديس جي پورهيتن لاءِ راشد!
مان جنتُ جو داروغو رضوان ٿيندس.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪو دوست دشمني جي ڪري تو تہ ڪرڻ ڏينس،
ٻارڻ ۾ ٻيائيءَ جي ٻري تو تہ ٻرڻ ڏينس.

داناءِ دل، نادان جو ڏک ڪونہ ڪبو آھ،
خشڪيءَ ۾ لٽا لاھي تري تو تہ ترڻ ڏينس!

ھي پنڌ اٿائو ٻہ تہ منزل ٻہ گھٽي ڏور،
اڌ واٽ تان ورچي جي وري تو تہ ورڻ ڏينس.

جو چاٽي چڱائيءَ کي ٻرائي، سو ٻُرو آھ،
اندو تي ڪِري ڪڏ ۾، مري تو تہ مرڻ ڏينس.

جنھن بغض جي لاشي لئہ ڪيو دل کي قبر آھ،
پنھنجي ئي حسد ۾ جي ڳري تو تہ ڳرڻ ڏينس.

ڍِي راشدا! آھيون اسان، پئبو ڦٽي ٻيھار،
ھو آھ ڍڳو، گورَ چري تو تہ چرڻ ڏينس.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تنهنجي يادن سان مان پنهنجو ساهه سلهاڙيو ويٺو هوندس،
جيسين تون ديدار ڪرائين، تيسين ٻاڙيو ويٺو هوندس.

ڪهڙي ڪَل صبح جو سوئي مون کي مارڻ لاءِ اچي تو،
رات سڄي مان در ڏي جنهن لئه ديدون ڦاڙيو ويٺو هوندس.

پنهنجو مقدر پاڻ بنائڻ لئه هٿ پير هلائي ڇاڻان،
ڇا تو سمجهيو آهه ته ڀاڳن تي ئي ڀاڙيو ويٺو هوندس؟

ساڳيو مرشد پيٽ گذر لئه محنت ڪش تي پيو آ اڄڪلهه،
جنهن تي ڇاتو صدين تائين ڏنُ اڳاڙيو ويٺو هوندس.

هيڏي ساري رات سياري جي تنهائيءَ ۾ ڪيئن ڪَٽبي،
سگريٽن جي سات سان پنهنجون سوچون ساڙيو ويٺو هوندس.

راشد کي ريجهائڻ جي لئه هڪڙي ئي شيءِ 'آزادي' آ،
مان کو ٻار ته ناهيان جو چيگم کي چٻاڙيو ويٺو هوندس.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وري هڪ دفعو وک وَڌائي تہ ڏس!
پرين، پيچ پيهر تون پائي تہ ڏس!

نہ ڪيهائبو ۽ نہ بُت لَرزندو،
آ خنجر ڪٽي، آزمائي تہ ڏس!

خطائون بہ انسان کان ٿيون ٿين،
او ويندڙ! تون مُنهڙو ورائي تہ ڏس!

رڳو پاڻ کي ٿي تون سگهندين پَسي،
اکين ۾ اسان جي چتائي تہ ڏس!

ڏسون ڪهڙا ڪهڙا اچي ٿا سگهن،
قتل گهہ ۾ عاشق گهُرائي تہ ڏس!

عُمر ساري غيرن سان گڏ گهاريئي،
تون راشد سان رُس کو رهائي تہ ڏس!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ش)

شام جو ٿئي جام نوش.
آڻ ڳولي مئي فروش!

ساقيا! ٻيو جام ڏيج،
وڌ ڪري جذبات، جوش.

مست هاٿي رئيس آهه،
ڇو سين کي پوش پوش.

ڪين ڏر مون تي ميار،
هاڻ سالم ناهه هوش.

توڙڙو هيڏهن ڏيانُ،
ڳالهه مُنهنجيءَ ڏانهن گوش.

مُنڊ تي وَسيو آ مينهن،
پاءِ! ڏرتي سبز پوش.

راشدا! نعرو لڳاءِ،
ڪيترو رهندين خموش.

آهه دل بيتاب کي ڪِن خير خواهن جي تلاش.
تو ڪري هر نفس پيو هم نفس ماڻهن جي تلاش.

خط لکڻ جي واسطي پوڇيو اثر ڪيڏو عذاب،
ڪالهه کان ڪريان پيو موزون لفظن جي تلاش.

تنهنجي زلفن تي اچي تنهن دم پئيو تي با مراد،
جنهن بہ جوڳيءَ کي هئي واسينگ نانگن جي تلاش.

سونهن وارن کي ائين ٿي عاشقن جي گهرج آ،
جيئن سخي ماڻهوءَ کي هوندي آ غريبن جي تلاش.

ٺوڪرون هٽندي ٻٽائي دل کي چڪنا چُور چُور،
هاڻ تون ڇو ٿو ڪرين شيشي جي ٽُڪرن جي تلاش.

خط پڙهڻ کان اڳ ڪري پُرزا، ڪيئين پڇتاءُ پوءِ،
هاڻ پَٽ تان پيو ڪري تو ذرن پرزن جي تلاش.

جو هجي هم خيال بيشڪ سات سان بنجي شريڪ،
آهه راشد کي سدائين پاڻ جهڙن جي تلاش.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

گذران تئي يار جي پيو تو ڳليءَ ۾ خوش،
راضي تا رهون پيار جي پنهنجي پتيءَ ۾ خوش.

گڏجي رهڻ جو شرف جو دلبر سان مليو آ،
مون وانگي تيندو ڪونه ڪوئي زندگيءَ ۾ خوش.

پنهنجن سان وڙهي غير جي چمچاگري ڪن تا،
هن شهر ۾ آ ڪوبه نه ڪنهن جي سڄيءَ ۾ خوش.

تورڻ تو ڪپي مون ڪي. گهٽو ڪونه تو گهرجي،
ياڪر ۾ ڪو آهي ته ڪو آهي پريءَ ۾ خوش.

وسري تا وڃن يار سان سڀ ڏينهن جا صدما،
تي تو وڃان مان شام جو هڪڙي گهڙيءَ ۾ خوش.

بهتر تي اڳياڙي، تئي شل سرهي پڇاڙي،
گذران تئي شال! عُمر آخريءَ ۾ خوش.

ڪي چار چڱو چون، ڪي بُڇڙو به چون پر،
هر مهل مان مُرڪان پيو نيڪي بديءَ ۾ خوش.

لالچ يا لوڀ ڪونه آ سنگت سان اسان جو،
راشد آ فقط قرب جي هڪڙي رَتيءَ ۾ خوش.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ص)

منهنجو يار ڇڻ ٻارڙو حرڪتي خاص،
دلين جي ڦاسائڻ ۾ آ حرفتي خاص.

ڏنم ڏس بين کي تي، ڦاٿس اچي،
اهو ڪم سچو آهه ڪو قدرتي خاص.

اسان آهه دل توکي ڏيئي ڇڏي،
پرين، آءٌ! تنهنجي آ مون ۾ پَتي خاص.

اي محبوب! مون کي وساري نہ ڇڏ،
اوهان جو تہ آهيان اصل دعوتي خاص.

ڪدان ڪاڻ ڪم ظرف جي تو پيو،
پئي آ گڏهہ ۾ تہ پنهنجي گتي خاص.

خدا جو آ گهر دل، سي ڪافر ٿيا
ڪئي جن آ ڪعبي جي بيحرمتي خاص.

سُخن جو سچو، دل گهُريو دوستڙو،
’ميان داد چانديو‘ اٿم، صحبتي خاص.

رکي شاعريءَ ۾ تو حيثيت جدا،
سدائين آ راشد رهيو محنتي خاص.

●

* ميانداد چانديو، قاضي احمد جو سگهڙ شاعر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏسان جيترو تو خطن ۾ خلوص،
هجي روبرو شل! هُنن ۾ خلوص.

وِڙهنِ طعام تي پاڻ ۾ چو اُهي،
هجي جيڪڏهن کو مُلن ۾ خلوص.

سهان خار جا وار سر تي پيو،
ڏٺو جو اتم گلبدن ۾ خلوص.

پسند پيو آ موري جو ماحول، جو،
هتي آ ننڍن ۽ وڏن ۾ خلوص.

بنا ساز، آواز آ بي مزي،
ڪجي چا، نہ آ سازندن ۾ خلوص.

منجهند ٽاڪ گرميءَ ۾ رڄٽو پيو،
سڙي تو پيو آسرن ۾ خلوص.

نہ ڪُوڙن جي ڳالهين تي ڪر پروسو،
وڃين جاچ راشد! سچن ۾ خلوص.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ض)

آهہ قتيل دل سندو دلبر سندءِ ديدار فيض،
تي جڏي بخشي نظر نرمل سندءِ نروار فيض.

فيض تنهنجو آهہ جاري، تون سدا آهين فياض،
تو وٽان وٺندو رهيو نوجوان، ٻُڍڙو، پار، فيض.

فيض، رکندو واسطو آهي عقيدت ساڻ ئي،
معرفت ميدان ۾ آ گل بہ فيض ۽ خار فيض.

فيض منهنجي لاءِ آهن يار تنهنجون گارِيون،
آ رهيو وٺندو دوا ڪوڙيءَ منجهان بيمار فيض.

دل جي آئيني جيان ٿئي صاف، پو اُن ۾ ڏسو،
ڪٿين نہ تو بخشي اوهان کي پنهنجو ئي ديدار فيض!

اک اگر ڏسندڙ ٿئي تا هر جڳهہ جلوو پَسي،
جا بجا جڳ ۾ ڏسو آهي پرينءَ جو پيار فيض.

آ حقيقت جي سدا تصوير ڪو جاچي ڏسي،
راشدا! پوين جي لئہ آهي سندم اشعار فيض.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ويچ! ڪو حيلو هَلائج، دم نہ ڏئي تو در مريض،
ساک تي ويندئي متاثر، چاق جلدي ڪر مريض!

فائدو آ چار آنا ڊاڪٽر پهچڻ ڪان پوءِ،
اڄ مرڻ ڏسجي پيو تو ڪالهہ ڪان بهتر مريض.

لک جڏا تنهنجي هٿان تي ويا مسيحا فيضياب،
توکي ڏيندو ويو دعائون چاق بڻجي هر مريض.

لا دوا فرزند تنهنجو آهہ، فرمايو حڪيم،
ماءُ بيوس کي چيائين، وڃ ڪٺائي گهر مريض.

پير صاحب، تنهنجي ڦيٽڻ ۽ چنڊڻ ۾ ڪجهہ نہ آهہ،
پي ويو پاڻيءَ پڙهيل جي آ سڄي گهاگهر مريض.

تيئن ڪري بيمار، جيڪي ڪيس ڇئي سندس طبيب،
جلد ٿئي حاصل شفا راشد جي پاري پَرِ مريض.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

لھڻو ليکو ناهي کنهن جو، محبت ۾ مقرُوض،
انساني اخلاق آ، آهيون الفت ۾ مقروض.

ليکو آهي چوکو پيارا! چوکي آهه پريت،
کهڙو کنڊ کٽي هلندو کو سنگت ۾ مقروض.

جاتي لهڻيدار، اچن اُت مان کيئن ايندس يار!
دلبر! تنهنجي کيئن ايندو کو دعوت ۾ مقروض.

’قرض ادا کر‘ چون پيا، جي بابا کي لهڻن،
سک سان کونہ سُمهي سگهندو نہ تہ تربت ۾ مقروض.

شوق نہ هو قرضي بنجڻ جو ۽ نہ هُئي کا لوڙ،
سهڻن ماڻهن جي تي وياسين صحبت ۾ مقروض.

پاڻ کي مارڻ لئہ سوچيندو، جڏهين وڌندو وياج،
تنگ حياتيءَ مان ٿيندو آ غربت ۾ مقروض.

ڏيئي پهچي کونہ تو راشدُ، معاف ڪري ڇڏ يار!
عرض ڪرڻ آيو آ تنهنجي خدمت ۾ مقروض.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ط)

اي يار، اچي ڪاش! ڪرين منهنجو غم غلط،
تون جي اچين تہ ٿي وڃي، درد زخم غلط.

تنهنجي تہ اچڻ ساڻ ڇُٽن ٿڌ هجر سندا،
جن تي حڪيم تا رکن هاٿي ملم غلط.

ڪريان جي سنئين ٿو تہ پي اونڌي ٿيو پوي،
تون ساڻ جي هجين تہ، نہ ٿئي ڪوبہ ڪم غلط.

مان عشق ۾ مجنونُ سدائين رهان پيو،
ماڻهو پيا ٽوڪين تہ 'جيڪي چيم، غلط'.

پنهنجن جي طرف ڪجهہ تہ نِگهہ ڦير، اي پرين!
جا لاءِ رهي غير تي جاري ڪرم غلط.

دلڙي نہ دنيا ساڻ لڳي عاشقن سندي،
دنيا جي ڏسان هاڻ ٿو راهہ و رسم غلط.

مسڪين ۽ اشراف فقيري مزاج جو،
ڪڇندو نہ ڏنم راشدا! تنهنجو قدم غلط.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ديوانن جي دَڙ ڪان ٿي ويا، دنيا جا دلبر محتاط،
پُورنِ ياڪ پٽن تا پيارا، دريون توڙي در محتاط.

سوڙهي آهہ گهٽي ڪيئن گذري، پهچان تنهنجي آءُ حضور؟
منهن جا رقيب ڏسان تو تنهنجي پاڙي وارا گهر محتاط.

تنهنجي حويليءَ تي پهرو آ، منهنجي چُرپُر تي بہ چڪاس،
گهر ياتي محتاط اوهان جا نوڪر ۽ چاڪر، محتاط.

مارشل لا جو دؤر اچي ويو، سياستدان ٿيا محتاط،
تنظيمي ليڊر محتاط ۽ تحريڪي ورڪر محتاط.

ڏيهہ ڏُڪر جي ور چڙهيو آ، خرچ ڪرڻ ۾ ڪريو خيال،
لوهر، وادا، ڪوري، موچي، ڪنير، ڪاشيگر محتاط.

سوچي سمجهي پير ڪٿو، آ حاڪم راڄ سندو سردار،
چوڪريون چوڪر محتاط، ناريون توڙي نر محتاط.

هند و پاڪ ڏسو هڪ ٻي کي ڪن تا پيا ڳالهين جي آڇ،
مومن پڻ محتاط ٿيا هِن، چو تہ ٿيا ڪافر محتاط.

تنهنجي پير ڪي ضرب لڳي تا مون کي ڏک ٿيندو محسوس،
هٽندو رهہ محبوب سدائين راشد کي ٺوڪر، محتاط!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ظ)

اسان کي آهہ گهٽو دلربا جي در جو لحاظ.
ٻهاري ٿا ڏيون رکندي درِ دلبر جو لحاظ.

منهنجو محبوب مهربان گهٽو آ مون تي،
کري ڪافي ٿو قربدار هُو نوڪر جو لحاظ.

ڪڏهن مسجد ڏي وڃان ٿو، ڪڏهن بت خاني ڏي،
پنيان پنيان ٿو هلان چو تہ آ رهبر جو لحاظ.

شڪستو ڪنهن جي بہ دل کي نہ ڪريان مان صوفي،
خدا سان گڏ ئي ڪريان ٿو خدا جي گهر جو لحاظ.

سجڻ جي سُرخ ڳل تي جيڪو سيہ خال ٿيو،
ڪريون ٿا ڪيترو ڪاري انهيءَ ڪافر جو لحاظ.

عزت ۽ خانداني خيال تي هوندي آ مگر،
کري هرڪوئي زماني ۾ پيو زر جو لحاظ.

عشق اڄ موت آ راشد! نہ ڪنهن جو خيال ڪري،
نہ آهہ نينهن کي ٻُڍڙي ۽ ٻَيا نينگر جو لحاظ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

يلي ڪين ڪن عاشقن جو لحاظ،
اسان ڪي آ سهڻن سين جو لحاظ.

ڪندڙ واريون تاريون ڪپي ساڙجن،
ڪيون تا پيا پر گلن جو لحاظ.

اندس هاءِ وي تي جي ساهي پَٽيو،
ڪجو ساتي 'سيوهڻ' ۽ 'سن' جو لحاظ.

پوي چو ها مانگر سندي پيٽ ۾،
هئو مورڙي کي آدن جو لحاظ.

نہ راشيءَ کي پنجن تنن جو لحاظ.
انهيءَ کي آ پنجن سَون جو لحاظ.

وڏيرن سان راضي نہ ٿيو روح پر،
وڏن جي ڪيم واسطن جو لحاظ.

ڏِلن سان بہ ناتو ڏِلو ڪونہ ٿيو،
سندن آ يلن يائرن جو لحاظ.

يلي جگ ۾ ارڏو ٿي رهہ راشدا!
ڪجان پو بہ ماٺهن سُئن جو لحاظ.

●

رديف (ع)

ڪين روءِ اي دل! هتي ڳوڙهن وهائڻ جي منع،
جي ڪُهن ته به آهه پير ۽ هٿ هلائڻ جي منع.

سمجهه رک اي مرغِ دل! هت آسيانو ڪونه آ،
آ قفس ۾ قيدين کي راڳ ڳائڻ جي منع.

ڪونه آ تيار ڪو حق جي ته گفتي ٻڌڻ لئه،
سوچ سان هل، آ سراسر سچ ٻڌائڻ جي منع.

آهه بيدردي رڳو، ڪو درد وارو ڪونه آ،
ديس هن ۾ چون ٿا آ دل لڳائڻ جي منع.

خيال ڪر! بيدرد ڪنهن کي، دل متان ڏيئي ڇڏين،
دل ڏني ڪان پوءِ آ واپس ورائڻ جي منع.

چشم پنهنجا چوطرف ڦيري نه ڏسُ، ڪنڌ هيٺ ڪر،
شهر هن ۾ آهه من! اکين ملائڻ جي منع.

ڪين ڪُڇ واتان، ستم سَهه ۽ سدا خاموش رهه!
آ متي رنديءَ ۾ راشد! خار ڪائڻ جي منع.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دوستن جو آهہ تيٹو دلربا در اجتماع،
گهورَ مان انَ گهر متان، اڄ آهہ جنهن گهر اجتماع.

’مارشل لا کي هٽايو ۽ جمهوريت آئيو،‘
ڳالهہ ساڳي ٿي ڪري تو هت هُتي هر اجتماع.

دشمنيءَ حق جيءَ ۾ جيڪو گڏ ٿيو، آهي غلط،
ڪيترو هوندو وڏو، تہ بہ لعنتون بر اجتماع.

توڙڻ ماڻهن تي جيڪو مشتمل آهي، چڱو،
سچ تي ثابت قدم آهي سراسر اجتماع.

ليڪچر ’حافظ‘ ڏنو هو ’شاه‘ ، تي سو ياد آ،
جو ’پڊعيدن‘ ۾ ٿيو هو واهہَ جي پَر اجتماع.

جو ڏئي لولي، ضمير کي سُمهارڻ تو گهري،
ڪونہ تو راشد ڪيي ڪو خواب آ وَرَ اجتماع.

●

حافظ محمد بخش خاصخيلي، پڊعيدن، ضلعي نوشهري فيروز شهر ۾ شاهہ تي ليڪچر ڏنو هو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (غ)

ويو ڇڪي آ روح منھنجو پڻ سندم دل ناز باغ،
ڪيئن ڇڏي ھي منھنجي دل جي ھاڻ بلبل ناز باغ.

صحبت – خوبان جا شائق ڏس اچي ميلا متل،
محبت – گل ڏي ڪري من مست مائل ناز باغ.

ڪيترا ماڻھو ڪتان جو ڪٽ ڪَھي آيا ڏسڻ،
ھر قسم جو تو پسائي وڻ ۽ گل ناز باغ.

اي دل – مجروح ھل جو باغ ۾ آئي بھار،
تو ڪري آراسته گلڙن جي محفل ناز باغ.

عشق جي درياھ ۾ تي دل سندي ٻيڙي لُڏي،
ڪشتيءَ دل کي ملي ويو ڄڻ تہ ساحل ناز باغ.

’قاضي احمد‘ شھر ۾ آ ڇھچٽو ھن جي ڪري،
آ عجب پيدا ڪئي وھواہ ھلچل ناز باغ!

درد وندن جي دلين لئہ پُرسڪون ماحول آ،
آ دعا ھر دم رھي سرسبز ھي شل ناز باغ!

راشدا! آخر ۾ آ منھنجي مبارڪ ’رئيس‘ کي،
جو نہ مَرڪي مرد سو جنھن کي آ حاصل ناز باغ.*

●

ناز باغ: قاضي احمد شھر، ضلعي نوابشاھ ۾ رئيس علينواز انڙ جو باغ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هوش آ مظروف ان جو ظرف تا سمجهن دماغ.
هارجي ويو هوش منهنجو آ پگل برتن دماغ.

اندران ئي اندران جڻ ڪا اڏوهي آ لڳل،
آ صفا پورو ڪري ڇڏيو پرين! پنهنجن دماغ.

قيد مان نڪري ڪيون ڪيئن آ جيي ڪي اختيار،
دوستو! ڏاڍو هلايو آهه مرد و زن دماغ.

دؤر ڪمپيوٽر ۾ ڪونهي ڪوبه مرشد جو ضرور،
سادڙن ماڻهن ڪان اٽڪل سان وٺي ٿو ڏن، دماغ.

روز نئين ايجاد ٿئي ٿي، روز پيدا ڪن نوان،
جو نه سائنسدان استعمال پيا تا ڪن دماغ.

ڪنهن نه ڪم جو ڪونه هو، پر پو نه پنجي ويو قبول،
رحم راشد تي ڪيو هن جو ڏسي سهڻن دماغ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ردیف (ف)

مَران تو جُدائيءَ ۾ اي يار، انصاف!
ڪيو تو سبب ريءَ ڏکي ڏار، انصاف!

اوهان جي غمن جو تہ انداز ناہ،
ڪديا تنهنجي آهن ڏکن ڏار، انصاف!

پرين! پنهنجا خادم نہ در تان ڌڪار،
اسان َتنهنجا ئي ناز بردار، انصاف!

مِلان ڪيئن گل جهڙي محبوب سان،
جو وچ ۾ وري ٿيا سوين خار، انصاف!

اچان تو مان ڇڪجي جو پيا ٿا رکن،
ڪشش مقناطيسي هي رخسار، انصاف!

وئين تون صفا مون کان مُنهڙو مَٽي،
وڏي وڻ ٿيا ڏس تہ اغيار، انصاف!

سوا تنهنجي ڪو آسرو ئي نہ آهہ،
ڏني دانهن مون توکي دلدار، انصاف!

ڪيو قيد اٿئي، تشدد نہ ڪر!
ڪلي ڪر گهڙي ڪن تہ گفتار، انصاف!

غزل ناهہ آ دانهن مظلوم جي،
گُهرن راشدا روز اشعار، انصاف!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

قسمت جي ڪم نصيبي تيو آسمان مخالف،
دورِ وصل نہ راس آ، دورِ جهان مخالف.

گر اضطراب آهي، آهي صرف اهوئي،
جنهن سان رڪان تو ناتو سو تو ڏسان مخالف.

هاڻي قفس ۾ خوش تي رهڻو پوي تو چو، جو
آزاد آستان تيو اج آشيان مخالف.

بادِ بهار آئي ڪل ناهہ ڪنهن چمن ۾،
منهنجي بهار دشمن، گل گلستان مخالف.

جنهن ساڻ راهہ منزل طئہ تي ڪئي مون گڏجي،
سو پاسبان مخالف، سو ڪاروان مخالف.

ڪهڙو قصور مون ڪان واقع تيو آ آخر،
ڪهڙو آ ڏوهہ منهنجو، ڏس اي ميان مخالف!

تُنهنجي گلا نہ تيندي منهنجي مُنهان مخالف!
جو خار تِي تو تنهنجي دل ۾ چُڀان، مخالف؟

منهنجو حبيب مون سان جلدي اچي ملي، ءِ،
پرچي پوي، وچي جي نڪري وچان، مخالف.

دورِ خزان ۾ راشد! اڪ ئي ڪلي وئي آ،
جو دوست سڀ دنيا جا تيا ناگهان مخالف.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مون کيو آ اعتراف.
ڪر ڪٿي تون ھاڻ معاف!

محب! ماضيءَ ڪي ڀُلاءِ،
ڇڏ وساري اختلاف.

ڪانہ بُدبي ڪا بہ ڳالھ،
جا هُجي من جي خلاف.

جيئن وٺي وت ٻڙڪندو،
چؤ نہ، حق جي برخلاف!

ڪا بُري نيّت نہ آھ،
پنھنجو سينو آھ صاف.

راشدا هوشيار باش!
تو سُجھي آڏو صراف.

●

Scanned with CamScanner

رديف (ق)

مان مران تو تون ملڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق!
دائمي گڏجي رهڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق.

زندگانيءَ ۾ مزا تو جي چکايا ياد ڪر،
ڳالهه هر ڪنهن جي مڃڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق.

دربدر ڪيڏو ڪيئي، ڪوڙا دلاسا ڏئي مون کي،
واعدن پورن ڪرڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق.

هٿ ڏئي هٿ ۾ نه هلئين بن وکن جو فاصلو،
دوست ڪانڌي تي هلڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق.

چا لطف بوسي منجهان بيجان بوتي کي اچي،
لب لبن تي تون رکڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق.

زلف معطر جي مون کانِ سرهاڻ کي پاسي رکيئي،
لاش کي خوشبو مکڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق.

زندگي ڀر ڪانه ڪيئي خوش تي مون سان گفتگو،
فاتحه جاني پڙهڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق!

تي ڪلئين ساري عمر جنهن جي فقيري حال تي،
حالِ راشد تي رئڻ جو، هاڻ تورو ڪين تق.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جُتيءَ آ پيرَ ۾ گسندي ڪٿي لِقَ،
وڏي ڪيڏي نہ تي آهي وڏي لَقَ.

جڏهن هي پير جو ڦوڦيندو ڦسندو،
ڪڍي ٻاهر ڪندي سب گندگي لق.

وَهي پاٿيٺ پُسايو پيرُ منهنجو،
ٻتن ڏينهنِ ڪان پو آخر ڦِتي لق.

جوابي خط نتو دلبر! اُماڻين،
هتن تُنهنجن ۾ شايد آهہ تي لق.

پريشانُ چو تٿين پيارا پَسي لق،
ڪٿي اڱڙي چڏي آ مون ٻَڏي لق.

رُٺل دلبر پڇڻ آيو آ راشد!
تي آٿي حالتن ۾ بهتري لق.

●

ڦوڦيندو: ڦلڻو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ق)

ننڍڙي لاڪون هوندو هو جو خطرن سان کيڏڻ جو شوق،
پيريءَ ۾ پڻ آهه اهوئي پنيت تي پڙڪڻ جو شوق.

بي خبرا، اڻ واقف آهن وڻ جي مضبوطيءَ کان هُو،
پو بہ پکين کي هوندو آهي، لامن کي لوڏڻ جو شوق.

منهنجي قاتل جي ڏاڏائي، چالاڪي پڻ آهه عجيب،
سِير وهائي مون تي چئي تو: ’هِن کي آ ڦٿڪڻ جو شوق.‘

ڪيسيتائين آڪيري ۾ ويهي مان آرام ڪيان؟
گازين جي آڏو آئي تو اچلائي اُڏرڻ جو شوق.*

مجبوري آ سچ سان ناتي نينهن نيائڻ جو لاچار،
هونئن نہ تہ هوندو ڪنهن کي آخر سوريءَ تي لٽڪڻ جو شوق.

ڪوشش ۾ آهيان جيئن منهنجو لوح قلم کي هٿ پهچي،
مارن ماٺهن سادن جي آ تقديرن ميٽڻ جو شوق.

راهہ نہ منهنجي روڪي سگهندو، ڪيڏو ڪوبہ لڳائي زور،
آنءَ تہ بادل آهيان راشد! مون کي آ برسڻ جو شوق.

●

---

* گازي: گز هڻندڙ

هاءِ فرقت! واءِ فرقت! تيو مون کي حاصل، فراق،
چئن ويو آهي رُسي دل ۾ تيو داخل، فراق.

اي مٺا محبوب منهنجو جلد ڪر جاني علاج!
هانوَ ۾ وَڍِ تا پَون هي زهر آ قاتل، فراق.

هجرتِ جانان ڪري آ هاءِ هي بدحال تيو،
ويو عجب سيني اندر پيدا ڪري هلچل، فراق.

ڪونہ تو بازار مان گُذران اڪيون آليون ڪري،
ڪو مٺان چئي ڏئي تہ هن کي ويو ڪري پاڳل،. فراق.

دل سڄي ناهي، ڪڇهري ڪيئن ڪيان، ڪنهن سان مِلي،
ويو ٽُڪر منهنجي ڪري آ درد سان هي دل، فراق.

هاءِ! ڪُن ڇڪيو، وري اُڇلائي تو غم، بحر ۾،
ڪين تو خوشين سندو مون کي ڏئي ساحل، فراق!

دل اسان جي آھ جنهن هيءَ درد جي نوڪر سَٺي،
چا سَهي سگهندو ڪوئي نااهل ۽ جاهل، فراق.

سونَ کي جيئن باھ آئي، تيئن اُجري تيو سُنو،
راشدا! توکي ڪندو هي وصل جي قابل، فراق.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ايترو ڏسجي پيو اڄ ڪالهہ يارن ۾ فرق،
ڪونہ تو ڪريو سڳهان پنهنجن ۽ غيرن ۾ فرق.

سينٽجي ۽ شُوڪجي، ٺُوڪجي مِٺون، ڦاڙي اکيون،
اِن طرح وينا جو آيو آ مُهاندن ۾ فرق.

اي زمانا! چالبازيون تُنهنجون چاٽون تا اسين،
ياد رک، ايندو نہ ڪو يڪ - سخن مردن ۾ فرق!

ميٺ محبت جي اڳوٽي گفتگو ويندي رهي،
ڪيترو آهي اڳين ۽ هِنن حرفن ۾ فرق.

اڄ اسان تدبير سان تقدير کي ميٽي ڇڏيو،
ڏس تہ آيو آهہ ڇا هاڻي نصيبن ۾ فرق!

ڪيستائين تون ائين پيو رهندين سوچن ۾ غرق،
راشدا! اڄ ڪلهہ ڏسون ٿا تنهنجي شعرن ۾ فرق.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٻٽيس مان لوهہَ جو ٽُڪرو، ڇپن تنهنجن ۾ آ چقمق،
اڃان ٻيوس پيو چڪجي ڳٽن تنهنجن ۾ آ چقمق.

ٻُڌڻ سان ٻول ٻاجهارا، ويس گفتار ۾ گم تي،
ڪيو تو قيد آ، گفتن مِٺن تَنهنجن ۾ آ چقمق.

پري تو جام آڇيو، هٿ سندم ازخود وڌي آيا،
نہ آهيان پياڪُ اي پيارا! هٿن تنهنجن ۾ آ چقمق،

اها کهڙي ڪشش آهي، وڃان تو ويجهڙو تيندو!
لِکل محبوب سمجهان تو، لٽن تنهنجن ۾ آ چقمق.

مَنو آ ساهُہ، سُوريءَ تي چڙهڻ سوکو نہ آهي پر،
لَنوائي ڪونہ تو سگهجي، سڏن تُنهنجن ۾ آ چقمق.

وَرائي تو پڙهان ٻيهر ۽ ٽيهر ڇا ڪيان راشدَ!
نظرئي ڪانہ تي نڪري، خطن تُنهنجن ۾ آ چقمق.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڪ)

آه دنيا ۾ دلبر جاني! تنهنجي حُسن جي هاڪ،
عيب اسان جي ذات، مگر آ ذات اوهان جي پاڪ.

سيڪاري هن قوم ڪي آهي، تو الفت، تهذيب،
غيرن ۾ پڻ مڙسيءَ سان تو آهه جمائي ڌاڪ.

راتيان ڏينهان محنت محنت، الفت محبت سان،
آهه پگهر مُنهن تنهنجي تي جڻ آهه گلن تي ماڪ.

جاري رکندو آئين جاني! محبت جو پرچار،
ڏينهن هجي يا رات، هجي اڌ رات يا منجهند ٽاڪ.

تو سان جن تي وير رکيو، اج تن جا لڳي ويا ٽاڪ،
تنهنجي همت نيٺ نه ڊاٺا غير جا ٽاٺا ٽاڪ.

تنهنجي اچڻ سان تنهنجي برهه ۾ سيئي ٿيا بيباڪ،
روح جنين جا رهبر سائين! اڳ ۾ ها رولاڪ.

سادو سودو سنڌي هو درويش صفت انسان،
راشد! رات جو پهري آيو پاڻ اچي پوشاڪ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سُونهن سندءِ جي آهہ سائين، هنڌين ماڳين هاڪ،
عشق اسان واري جي آ پڻ ڌرتيءَ مِن تي ڌاڪ.

مال ڦرايو مارُوئڙن ڪان آهي ننڌ نياڳ،
ڀاڳيا منهنجي پونءِ جا پورا، چور ٿيا چالاڪ.

ميريءَ اڪ ۾ آهہ مدائي، صوفيءَ جي دل صاف،
ڪنهن جي لاءِ بُرو چو سوچي، جنهن جا جذبا پاڪ!

پاڻ وڏي ملڪيت جا مالڪ، محبت جا انبار،
پيار اسان جي پونجي آهي، الفت آ املاڪ.

ساقي! اڄ اسان جي لاهي سگهندو ڪونہ شراب،
وِهہ جا آڻ وٽا جو آهيون، عاشق زهر پياڪ!

جيسين سونهن سهارو بخشي، بيوس ۽ مجبور،
گهٽبو رهندو ساهہ اسان جو، چِڪندا رهندا چاڪ.

ڪيڏا غربت گهاءَ ڏئي تي، هاءِ سُجائي تاڪ!
پنجن پارن جون نظرون ۽ گدري جي هِڪ ڦاڪَ!

هڪڙي جاءِ رهي ڪيئن راشد، جوڳين جو هي جوڙ،
وستيءَ وستيءَ پنڪون پيا تا، راتين جا رولاڪ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

راهون سڀ آزاد اسان لئه، ناهي رند نہ روڪ،
ساڙ سڙيا محبت جا دشمن، نيٺ سڙي تيا سوڪ.

ويڄي ويڄي، گهٽجي گهٽجي ٿي ويا غير تباهہ،
آهہ تکي تلوار کان يارو! پنهنجي قلم جي نوڪ.

ٻن ڪي ويڙهائڻ جو شيوو هوس ڪيو اختيار،
شيطاني ڪردار تي ڪئي اڄ ڦٽ لعنت آ لوڪ.

برهمَ ٻڌايو بزدل ماڻهن کي آ بيپرواهہ،
شوق انهن کي شينهن ڪيو جي ڊڄندا ها ڊرپوڪ.

فاتح هاڻ 'اصيل' تيا هِن، پئي بچڙن ۾ ياچ،
نيٺ ختم ٿي ويئي آخر ترڙن جي هر ٽوڪ.

شاهہ عنايت سائي آهي ماڻينداسين موڄ،
ڏاڍ نہ ونندو ڏن اي راشد! جاڳي پئي آ جهوڪ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ک)

وڏو پيار مان جو پري يار ٻک،
مليو ڇڻ تہ مون کي مُرادن جو لک.

جوانيءَ ۾ هر شيءِ ڪدي ٿي حُسن،
اڙي ڪوئلا! تون گهڙي ڪن تہ ٻَڪُ.

خبر دوستن جي پَوئي اي ادا!
مزو مون جيان تون سُجائيءَ جو چک.

نہ ڪنهن يار کي ڪي ميارون ڏيون،
اهي سُور دل جا سيئي دل ۾ رک.

پيا راشدا! پاڻ بيهوش هون،
سِنگهي عشق وارو ويو آهي ڪَک.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏيهہ ڇڏي پرڏيهہ وسايم، ٻيو تہ نہ آهي ڏک"
پر پيارا پرديس ۾ ڪونهي، تنهنجي ٻک جو سک.

جان جلائي جوانُ هجي ڪو جوت ٻَسي سب جڳ،
جوڙ جهانَ جي جوڙڻ خاطر منهنجا جيئڙا جڪ!

چوندءِ دنيا جون سهٽيون چيزون تو تان سڀ قربان،
مور مٺا ماٺهو تون آهين، محبوبن جو مک!

ظاهر پل تہ ذرو نہ ڪري شل مَنَ ۾ ڪري محسوس!
دل ۾ دلبر جي تہ گهڙي ڪن، خيال اسان جا ڪکُ.

دونهون آخر دونهون آهي، مچرن جو ٻہ تہ موتُ،
درد پرينءَ جا، راشد جي دل ۾ تون دم دم دکُ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

آئين نہ چو انجامر تي، هڪڙو ٻہ اکر لک،
پرديس ڏي احوال ڪو منظورِ نظر لک!

بلبل جيئي گل لاءِ تہ مان تنهنجي خطن لئہ،
آ انتظار يار! ڪو احوال اپر لک.

پرديس ۾ آهيمر رڳو تانگھہ توهان جي،
ڪو ديس جو احوال منا زير و زبر لک!

خوش باش هجين شال! خوشيءَ خير خبر لک،
ڪيئن تو منا تنهنجو ٽئي اوقات بسر لک!

اڄ آهہ ملاقات، سڄڻ خط بہ چون تا،
ڏکيا تو گذارين يا پرين ڏينهن سکر، لک.

مون کان جي خطا ٿي تہ اها معاف ڪري ڇڏ،
احوال اگر مان نہ لکان تون تہ مگر لک!

خط تنهنجو قربدار آ راشد جي حياتي،
دمر تو وجي دلدار تون دمر دير نہ ڪر، لک!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وٺي ڪاڏو مون کي ڪاٿي، مون کي ديدار جي آ بُکَ،
نہ مانيءَ جي نہ پاڻيءَ جي، رڳو ٿي پيار جي آ بک.

نہ طعامن جي تراوت ساڻ آهي چاهہ ڪو منهنجو،
اسان پارن فقيرن کي تنهنجي اقرار جي آ بُک.

سوَا لاليءَ جي لب ڳاڙها، ڪجل ريءَ ٿي اکيون ڪاريون،
چوي ٿو ڪير، منهنجي يار کي سينگارجي آ بک.

مکر ڪؤنروءَ کي ڪم آيو، ڦُريائين ڪانڌ ليلان کان،
هونئن تہ ليلان کي ريءَ ور جي، نہ ڪائي هار جي آ بک.

نہ آڃيو طعام راشد کي نہ ڪائيندو سوا هُن جي،
سڄڻ جي مُنهن ڏسڻ تائين دل بيمار جي آ بک.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مان توبهه زاري ڪونه ڪندس، تون زور ظلم کي زنده رک!
مان قيدي تنهنجي قيد سندو، صياد، ستم کي زنده رک!

ڪيڏو به اڇي دل ۾ ڪيرو، پر ظاهر ۾ پيرو نه پچو،
جي راز نه آهي روح سندو، ته به راڄ رسم کي زنده رک.

اڄ انسانيت اجارڻ ڪارڻ، سوچون، تي ساٿي گڏجي،
مان پنهنجي عقيدي تي پورو، تون پنهنجي ڌرم کي زنده رک.

آ پرت وڌائڻ سان وڌندي، ڪُٺندي ته نڪرندو ڏيوالو،
جا سيڙايئي سِڪ جي مُوڙي، تنهن پنهنجي رقم کي زنده رک.

ڪجهه ياد ڪرين ته چڱو آهي، الفت نه سهي، نفرت سان ئي،
پِٽ پاراتو، غربت جي گلا، اِن قرب ڪرم کي زنده رک.

هونئن تون ته گهٽو ئي هيٺو، پر سچ لکڻ ۾ بيٺو ٽيٽو آن،
جو قوم جي ڪم جو آ راشد! ان پنهنجي قلم کي زنده رک.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (گ)

هاءِ زمانا! تنهنجا ڦيرا، واه زمانا تنهنجا ڍنگ!
ڪڏهن گدا کي شاهه ڪرين ٿو، ڪڏهن ڪرين ٿو شاهه، ملنگ.

تات ادب جي جاتي هئي، اُت ڳالهه آ ڪات ڪهاڙي جي،
شرفاءِ شهر جي جاين تي ڏس! پيدا ٿي پيا اڄ اڙٻنگ.

محبت ويئي ماڻهن مان، اڄ ڪلفت، وير، ڪروڌ گهڻو،
ذڪر فڪر جي ڳالهه جتي هئي، اُتي آ ڏنڊو ڪونڊو ۽ ڀنگ.

چوريءَ کي ناموس ٿا سمجهن، رات نه خالي ڪڏهن ٿئي،
اڄيون ڪُهاڙيون، شهپر وٽيل، ڇڏيو وتن گهر گهاٽ ۽ ننگ.

هيٺي تي ڪاوڙ آ سڀ جي، ڏاڍي سان ڪو ڪُڇندو ڪونه،
شاعر جي دل منجهه لڳن ٿا، ظلم ڏسي پيا ڏک جا ڏنگ.

اهڙو ڪوئي واءُ وري، جو آمر جابر ٿئي برباد،
ڏاڍِ غريبن ساڻ ڏسي پيا اُيرن ٿا غم، درد، امنگ.

گهوڙن کي گهر ڏور نه آهن، چاڻ رسيا جي ڪشيا تنگ،
رات نه رهبي يارن وٽ جو پوک ڇڏيءَ جا دنيا سنگ.

هيڻن جو ٿيو آ، هوڻن جو ٿيو آ، هر ڪنهن مان تو عيب ڪڍين،
ڪجهه پڇڻ جي ڪار نه آ، چپ چاپ ڪري ڏِسُ راشد! رنگ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

”سنڌڙيءَ تي ڪو سرڙو ڏيندو؟“ چارڻ چوريو چنگ.
ڪوئي آهي سِرُ ڏئي لاهي، تي نروار نسنگ!

مُلڪ سڄو منصور ٿيو آ، ڪُهندين ڪهڙا جوان،
هر ڪنهن سنڌيءَ جي دل ۾ آ اُڀريو هاڻ امنگ.

هرڪو سِر هوشو ٿي پيو آ، هرڪو آ هوشيار،
دودو، دريا خان ڏسي ٿيا دنيا وارا دنگ.

جوش پريا طوفان اُٿي پيا، ايندو آڏو ڪير؟
باز ڪري پرواز جتي، ات ڪيئن ڪو ايندو ڪنگ.

جي ٿيندا بدخواه اسان جا، تن جا ڪيبا لاهه،
سنڌين جي تہ سڄاڳيءَ سان جي ظالم رکندا زنگ.

مُلڪ اسان جو ننڍڙو آ، پر ننڍڙو آهه وڇون،
نيٺ پَتو پوندو توکي جو هِن جو لڳندءِ ڏنگ.

توسان ياري خوب نڀايم، پر تو رکيو غير،
سُنگ اوهان جو ڇڏي ڏنو مون، هي آ سنگ، ڪُسنگ.

جُهولي جهنڊو سنڌ سندو جيئن، جهومي ٿيئن انگ انگ،
ڪوڙيو اٿئون راشد! ريٽي رت جو ڏيئي رنگ.

●

کاڏي وئي چيلن جي چانگ؟
مارئيءَ کان پوءِ تر پڙيانگ.

ناس هڙيئي ٿيندا نانگ،
ڏاڏا! ڦيري ڏس تون ڏانگ.

گهورن پيا سنڌ دشمن جي،
لاشي ڏانهن ڳجهون ۽ ڪانگ.

ساهيءَ کان پَو هلٽو آهه،
ٻُڌندي يارَ ٻپهريءَ ٻانگ.

مقصد پنهنجو آهه عظيم،
سَنٽا پوندا سيئي سانگ.

سات سڏي تو راشد! تيءَ،
بورَ تي سُوار وَرائي لانگ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڳ)

ڀاڳ ڀريا آهيون اي يارو، واهه اسان جا ڀاڳ!
ڪاڄ ڪڇي ٻه روز تين تا، در در ڏيکيون، داڳ.

لاڙ ڪان پيهون آيا، چانور پار ڪان آيا جام،
اڄ مڻ وَهَه جو چڙي رهي آ، هر هڪ قنبر لاڳ.

صد شڪرانا! شاعر جي دل کي اڄ آهه سڪون،
ڀائر ڀائن ساڻ نهي ويا ڏور ٿيا ڪتراڳ.

اڄ ٿيا مڱڻا، سياڻ پرڻا، نيٺ تين اولاد،
ڄمندا پٽڙا، سهڻا منڙا، وٺندا ڪدڙا لاڳ.

پاڻي چڙهيو، ٻوڏون ٿيون، ٿيا خوش مارو ۽ مال،
آبادي ٿي چئني پاسي، دُور ڏسڙ ۽ ڏاڳ.

غفلت جي آغوش مان اٿيا، ڳوٺ جا هاري هاڻ،
’ڄُوٺالي‘ جا جانب جاڳي ٿيا سڀ فرد سڄاڳ.

دعوت آهي دل وارن جي آيا دلبر يار،
دريا شاهه جي ڪپ تي ويهي ڳايون وينا راڳ.

جهانگي جهومي جهومي راشد! وينا پيار ونڊين،
محبوبن سان ميلا ٿي ويا، وسيا منهنجا ماڳ.

●

ڄوٺالو: راشد موراڻيءَ جي جنم ڀومي، ڳوٺ

موٽي آءُ وطن تي منڙا! موسم جي متجڻ کان اڳ!
آءُ تہ جسمن کي گرمايون، سرديءَ ۾ سڄڻ کان اڳ!

ڏيهي جي پرڏيهہ ويا هِن، ڪاش سندن ديدار ٿئي!
شال نہ پوري ٿيمِ، حياتي، درد هجر گهٽجڻ کان اڳ!

جانب لاءِ جنازو منهنجو، ترسائي رکجو اي يار!
من ڪو ڪيس ميت تي آئي، لاش منهنجو لٽجڻ کان اڳ.

سُست نہ ڪو سڏ ورنائين تو، نيندي توکي ننڊ وتو!
ڇا مان ڇا تي ويندي دنيا، تُنهنجي اک پٽجڻ کان اڳ.

سونهن سنڌءِ تي سرس وئي آ، ايڏو تون ناراض نہ ٿي!
ڏاڙهونءَ ڪڻ جهڙا ڪاتي ها، چپ تنهنجا چٽجڻ کان اڳ؟

ڪيڏا ڪيس ڪيا تو هوندا، تيز نظر جا وار ڪري،
ٻڙڇي هيءَ ڪاتي هئي منهنجي سيني تي سٽجڻ کان اڳ.

شدت پيدا ٿيندي آهي، زخمي شينهن جي حملن ۾،
ايڏو تيز ڪٽي تي لڙيو، شير ببر ڦٽجڻ کان اڳ.

راشد جي سر اُوچي بابت نيٺ نجومين کان پڇيئون،
ڪاٽي جهڪندو ڪونہ، چيائون ڪنڌ اهو ڪٽجڻ کان اڳ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پاڇي جيان تُنهنجي پنيان آ ڪير لڳو لڳ،
ڏئي پير تيَ هُو پيو تو هلي پير لڳو لڳ.

بدنظر ڪان محفوظ هجين شال هميشه!
مان دُعاڳو ڪيان تو سان هُجي خير لڳو لڳ.

انجام تي اڌ رات وجي تي پئي چوهي،
پر آهه ڪهاڙيءَ سان پنيان ڏير لڳو لڳ.

سو ياڻ ڪَتو، جو هئو ديدار جو رستو،
گهرَ ساڻ ته گوريءَ جي هئو ديرُ لڳو لڳ.

ڏج ڪين وڏيرا! توکي پهچي نه سگهي تو،
خنزيرَ پنيان آهه جو ڏقير لڳو لڳ.

محبوب هوا باز کي پيغام ڏيڻ لئه،
تَرندو تو هوا ۾ هُو وجي طيرُ لڳو لڳ.*

رفتار ۾ آ فيل ته منجهه چيلهه اسد آ،
هاٿيءَ سان هڪ ئي جاءِ تي آ شير لڳو لڳ.

مَن مان جي ڪدين ميرُ ته راشد ڏي هلي آ،
دل صاف سان ڪيئن تي تو سگهي غير لڳو لڳ.

●

* طيرُ: پکي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (گهہ)

ڪيو بند منهنجو تہ اغيار لنگهہُ،
منهنجي در جي آڏو تون دلدار لنگهہ!

اسان جو اوهان وٽ اچڻ بند ٿيو،
اچان ڪٿان ٻڌائج ڳجهو يار لنگهہ!

ڏسي توکي خوش ٿي ڪيان ڪم وڃي،
اڳيان منهنجي محبوب منٺار، لنگهہ!

اوهان جي گهٽيءَ ۾ اچان جي نہ ٿو،
تون منهنجي ڳليءَ مان تہ هر بار لنگهہ.

ٺري سينو توکي ڏسي دلربا!
ڪري سرس سهڻا، تون سينگار، لنگهہ!

قدم وچ گُهمائي منهنجي در اڳيان،
ٺرن دل اسان جيءَ تان اوتار، لنگهہ.

سڏي راهہ راشد! اهائي اٿئي،
وڻايو جو توکي پرينِ پيار، لنگهہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪري نيڻ ڪيرا، نظارن جي سگهه،
ڏني آ اسان، سونهن وارن جي سگهه.

ستارن جي تي وئي، جهڪي روشني،
اڳيان چنڊ جي ڪهڙي تارن جي سگهه.

وجي روح چڪجي تو رخسار ڏي،
ڪشش تي ڪري گلعذارن جي سگهه.

ٻُڌا سگهه ۾ ڪيترا ڳوٺ ها،
ڏٺم واهه جي واهُه گهارن جي سگهه.

دريا ٻيرون ڏيندو، ڪيرائي ٻِڪون،
نہ تي ڪاڏِ روڪي، ڪنارن جي سگهه.

ٻجائي رکج رات جو ڪير ۾،
صبح ڪاءَ، ڏس! نر ڇُهارن جي سگهه.

سوين مَتَ سَڪتا تيا مئي سندا،
ڏسي ويئي موڪي، متارن جي سگهه.

چڪيندا هي مَڇ ڪي، چيو مورڙي،
سُجهيس تي پئي سانن ٻتارن جي سگهه.

سڄي سنڌ ذهني طرح تي سجاڳ،
ڏٺي راشدا! ’شاهه‘ پارن جي سگهه.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (گَ)

ڏاڍا وٽن تا مون کي تنهنجا قربدار لگَ،
کاندارجي وڃن تا ڏسڻ ساڻ وار، لگَ.

لگَ يار جا عجيب ڏسڻ ۾ اچن پيا،
هوندا ڏٺا دنيا ۾ اسان پي هزار لگَ.

آئين جو روبرو تون پرين! رعب تاب سان،
وهواهه وٽي ويا هي سندءِ پُروقار لگَ!

ويجهو نہ تو وهين منا! ڪنڊا لڳن تا ڇا؟
توکي نٿا وٽن جو منهنجا خاردار لگَ.

هن عشق جي تپش سندو ڪهڙو ڪجي بيان؟
ڪمزور ڇڻ ڪري ڇڏيا منهنجا بخار، لگَ.

پوري طرح باقاعدي بت کي ڍڪي هلو،
دلبر! هي بد نظر نہ ڏسن نابڪار، لگَ.

ناپائدار ڪيئن سَهن ستم، سختيون،
راشد جا اي سڄڻ! هي اتني پائدار لگَ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڳنديم جو خوشيءَ سان هلي هاڻ سگَ،
جني سو چڏيان چو ۽ چاڪاڻ سگَ!

پلاري اها پونءِ آهي پلي،
چڱو تيو پتائيءَ سندي پاڻِ سگَ.

تکو واءُ چولين کي چوهو ڪري،
جني شل نہ موجن کان مهراڻ سگَ،

چيو راج وارن پرينءَ کي ڏسي،
اهو آهہ خوبين سندي کاڻ، سگَ.

گلن ساڻ سنگَ تيو سنو تيو سنو،
ڪري مون ۾ پيدا ويو سُرهاڻ، سگَ.

عُمر پر جو رشتو آ راشد، نباهہ!
ڪيو توئي پهريان ڪدي کاڻ، سگَ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ل)

مون تہ ناهي رکيو تو لئہ آهي محل،
تي نہ منهنجي پرين دل منجهان بيدخل!

ڇال هرڻيءَ جيان ڏئي اچي تو پرين،
نيڻ هن جا ڏسي مان لکان تو غزل،

ڇو نہ ڏسندڙ سَندو وات پاڻي ٿئي،
ڳلُ تنهنجو پرين انبُ پالي پڪل.

سونهن سيکارِيو آ علم ۽ عمل،
عشق ان جي منجهان روح آهي رتل.

ماڳ رسندو وڃي آ ارادو اٽل،
او مسافر! اجا پنڌ آهي ڳپل.

ڪين سڌريا لتاڙي سگهن تا ٽَڪَرُ،
سوچَ سڪٽي ڪُني، ذهن جن جو تڪل.

آنءُ ويندس اڳي، جاءِ ڏيندو جبل.
جوش ڏياري پيو جنگ جو تو طبل.

سات ڏيئي هُو راشد! وڃيو تا هلن.
هڪ هٿ ڪان پٽائي، ٻئي ڪان سچل.

●

تنھنجو پيار تي ويو عقيدن ۾ شامل،
ڪري ڇڏ اسان کي مُريدن ۾ شامل.

سندس شانَ ۾ تي تئي شعر گوئي،
ذڪر يار جو ٿيو قصيدن ۾ شامل.

جنهن جي عشق ۾ آنءُ ڪافر ٿيس تي،
ڪيو تنھن ئي مون کي شھيدن ۾ شامل.

غلاظت پريون ھِن غليظن جون ڳالھيون،
ٿئين ڇو تو اھڙن پليدن ۾ شامل؟

ٿيون ڪيئن تا مالن مليدن ۾ شامل،
اسان ناھيون اشخاص ڇيدن ۾ شامل.

سدا ڳات اوچو رکيو آھ راشد،
نہ ٿياسين ڪڏھن سرَ خميدن ۾ شامل.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

بحث آ بيواجبي، هي بحث آهي بي حصول،
ڪر ڪٽي هڪوار دلبر منهنجي محبت کي قبول!

پئونر جي الفت کان ڪڏهين گل ڪيو انڪار ناهه،
آ پتنگن لئہ جَلڻ، ناهيو شمع پنهنجو اصول.

گل سٺا، ميوا مٺا ڏئي باغبان کي باغ نيٺ،
وڻ بہ ڏس ڪنهن جي وڃائن ڪين ٿا محنت فضول!

ساٺ ڏي مون سان تہ ڪريون مُلڪ ۾ ميثاج عام،
رَسُ ملي مکِ کي تہ تيندي راڄ کي ماکي وصول.

دل جو آئينو پچين ٿو، پاڻ کي ڏسندين بہ ڪيئن؟
مان بہ ٿي بيچئن ويندس، تون بہ ٿي ويندين مَلول.

فرشتا ناهيون جو غلطين کان هُجون بٺي پاڪ صاف،
تون بہ ڪجهہ ضد تان لهي پئہ! مان بہ بدلايان اصول.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سجڻ سُورن ۾ ويو آهي سَنّي دل،
دلربا درد ڏئي ويو آ ڦٽي دل.

پيارل پيار پھريان ڏئي وري پو،
محب مون کان ويو آهي مَٽي دل.

لڳائي بِرھَ جي مون ساڻ بازي،
ويو مون کان خوشيءَ سان هُو کٽي دل.

سٺم صدما ۽ سختيون، سُور ليڪن،
محبّت کان نٿي هرگز هٽي دل.

دلربا درد سان پرپور آهي،
پرين پڪ لئہ اچي ڏس! تون پٽي دل.

روئي راشد پيو تو رحم ڪريو،
جڏهن جانب وتي آ تو جَھٽي دل.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هٿ منجهه اُگهاڙي ڪري تلوار اُٿي هل!
اي نوجوان! مُلڪ جا معمار اُٿي هل!

دم دوست نه ڪر دير، جي دشمن تو دٻائي،
غالب تي متان غير جي غمتار اُٿي هل!

سُورهيه تون سچو سنڌ جو، ڏيکارِ سچائي،
ٿي ننڊ مان غفلت سندي، بيدار اٿي هل!

ڪم فهم ڪميڻو پيو ڪمزور تو سمجهي،
تون سنڌ جو نعرو هڻي نروار اُٿي هل!

هوشوءَ جيان ڪر هوش، مرين، مُلڪ نه ڇڏجان،
ڪَرُ هيٺ نه ڪر حق جا طلبگار اُٿي هل!

تو جيڏا تنهنجا يار تنهنجي راهه نهارن،
هُو جنگ ۾ جهيڙينِ ٿا جُهونجهار اُٿي هل!

دودي ۽ دريا خان جي هِن ديس جا دودا!
ڏِسُ! وڻ تي وڏي ويا وري اغيار اٿي هل!

هِن يونءِ تي قربان ٿين ياگب يليرا،
اي راشدا! سڏيو اٿئي سالار اٿي هل!

●

ڪونہ پوندو پرت ۾ پنهنجي خلل،
اي پرين پيارا! ارادو آ اٽل.

جيڪڏهن فرهاد هٿ تيڪم هجي،
ڪيئن پلا پوراھ روڪيندو جبل!

آنءُ مومن ڪيئن سهان جُٺ هيتري،
ڪافرن جو وات، تنهنجو پاڪ ڳل.

ڪو مسئلو ناھ جنهن جو ناھ حل،
علم وارو جي نہ آهي بي عمل.

ڊنڊ دل جي اڄ اگر ويران آھ،
هت سياڻي ٿي ٽڙي پوندو ڪنول.

جيڪڏهن نقصان ٿيو رٺو نہ آ،
محنتن سان تو ملي نعم البدل.

آھ دانائي انهيءَ ۾ دوستو!
راشدا! جڏجي ڪٽي ميڙو متل.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جُدائيءَ جو ستمر مون جيئن سهي ڪائي نہ ٻي دل،
ڪٿون ٿا بار هي سِر تي اسان جي آ وڏي دل.

ڪري آزاد ڇڏ صيّاد، هي دل جي تہ بلبل،
ستمگر! قيد تو قابو ڪري ڇڏيو پکي دل.

هتي تنها ٿيو برباد آهي حال دل جو،
وري موٽي ڪري ڦيرو مٺا! تون ڏسُ اچي دل.

سوالي آهيان مان در ىمنديءِ جو خير گُهرجي،
وٺڻ آيس اگر ڏين تا ڪٿي ڏي اي سخي، دل!

منهنجي هن حال تي جن غور فرمايو چون سي،
اوهان جي آهہ سيني ۾ اي راشد! شير جي دل.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ٻاٻاڻن کي گهرجي پل،
اڄ اڄ، ساٿي ڳڏجي هل!

تون ٻہ ڪُميت ڪُڏائي آءُ!
مون ٻہ رکيو سُرخي تي تَلُ.

ڪجھ تہ ڇڏي وڃ نيڪي نانءُ،
آيو آيو چاڻُ اجل.

هي ڌرتي آ جيجل ماءُ،
غيرن جو سهبو نہ دخل.

چاڻ هِتي آيو طوفان،
تيز عمل ڙي تيز عمل!

هلڻو آهہ تہ هاڻي هل!
توڙي آهي ڏينهن تتل.

هر حالت ۾ تون پَڪ چاڻ،
راشد کي ڏسندين نہ ٽڪل.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏس تہ گهٽيءَ ۾ ڪيڏو ٿي ويو آ گهمسانُ ڪلال!
ديوانا ٿئي در تي آيا، کول دڪان ڪلال!

پرهہ جي پياڪن کي ڪو در ڪان روڪي سگهندو دُور،
جو بيهاريو اٿئي در تي هي دربان، ڪلال!

دروازي کي کولي اندر ڪر هڙئي همراهہ،
پيار ڪرڻ جي ڏوهہ ۾ سيئي ڪر چالان، ڪلال!

گند گرا هونداسون پوءِ بہ تنهنجي گس تي گامہ،
عيب اسان جا ڦول نہ، ڏس تون پنهنجو شان ڪلال!

هرڪو جوان پيو واجهائي، پر پٽمان ڪلال!
مئخاني ۾ مهمانن کي ڏي تون مان، ڪلال!

راشد پارن يارن کي تون ڪين ڪجان مايوس،
ماريو بيٺا آهن جيڪي هر ميدان، ڪلال!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (لهہ)

آنءُ ڪيان تو اُتندي وهندي، انساني قدرن جي ڳالهہ،
تو وٽ آهي وحشي ماڻهو! حيواني جذبن جي ڳالهہ.

سُونهن پکيڙڻ آيا آهيون، سونهن پکيڙي وڃڻو آهہ،
اُن جي لاءِ اسان وٽ آهي، سونهن پرين سهڻن جي ڳالهہ.

دهل پرائي احمق نچندو، ڏينگهر تي نہ اتو اُڇلاءِ!
تون ڏارين جي دَلبي تي آن، مون وٽ آ پنهنجن جي ڳالهہ!

تو وٽ پيڙيندڙ طبقي جي، ميرن ۽ پيرن جي ڳالهہ،
مون وٽ پيڙيل پنگين، موچين، حجمن ۽ لُهرن جي ڳالهہ.

هاءِ وڏيرا! واچون ٽيڙيٺي جي نِڪتي جسمن جي ڳالهہ.
اُلٽي آيئي مون کٽي جذهين، رُوحن ۽ ذهنن جي ڳالهہ!

درد ٻُڌايان دل وارن کي بيدردن کي کهڙي ڄاڻ!
اڄ نہ پرين مان تو سان اوريان، ڪا دل جي زخمن جي ڳالهہ!

تو وٽ ليمن، انبن، صوفن، زيتونن، ڪيلن جي ڳالهہ،
مون وٽ ڪِٻڙن، پيرن جي ۽ ڏيلهن ۽ ڏٿونرن جي ڳالهہ.

جذهن بہ نکتي ڪنهن محفل ۾ ڪا سهڻن سخنن جي ڳالهہ،
شعر شمار اسان جا هوندا، شاعر جي غزلن جي ڳالهہ.

راشد جي روئڻ جو ذڪر ٻُلڇي بہ ڪنڌيءَ تي ڪين ڪڇاڻءِ!
شرم کان دريا سُڪندو ويندو، جي نڪتي لڙڪن جي ڳالهہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

آزادي آئي ٻي ڳالهه،
سنڌ جي سرهائي ٻي ڳالهه!

ڳالهير هِت تي هڪڙي ڳالهه،
هُت تو پهچائي ٻي ڳالهه.

هونٺن تہ گلابي گل بہ حسين،
لب جي لالائي ٻي ڳالهه!

ماٺ نہ تي، گهبراهٽ لاهہ!
چئي ڏي، چؤ! ڪائي ٻي ڳالهه.

پيار سوا سيئي بڪواس،
ڏُوڙ، مٽي، ڇائي ٻي ڳالهه.

شعر لکڻ ڪو اوکو ناهہ،
خيال جي گهرائي ٻي ڳالهه.

مارئي ٻي ڪا ٽيندي ڪانہ،
ترواسي مائي ٻي ڳالهه!

چاق نہ آهيان سچ پچ آنءُ،
تو دل پرچائي ٻي ڳالهه.

عاشق موري ۾ هِن ڪوڙ،
راشد مورائي ٻي ڳالهه!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (م)

پيٽ پنهنجي لئہ ڳيي جي ڪانہ ٿي ڳولا ڪيم،
پنهنجي مقصد لاءِ ڪوشش ڏوَ بنا ڏولا ڪيم!

جيئن لڳي لُڪ ٽٿن وڏي وڪ، پير ڪو پٺتي نہ پيو،
ديس جي سُک لاءِ ٿي برسر جَهڪون، جهولا ڪيم.

سُرت جي سبقن پڙهڻ سان ذهن ساماٽا سوين،
انقلابي سوچ ڏيئي تيار ڪئين ٽولا ڪيم.

آڙ ۾ اسلام جي پيرن، ملن پئي ٿي قريا،
ڀائرن کان هڙ ڀجي، سڀ ڏور ٻوَ ٻولا ڪيم.

موت مارڻ لئہ وڌيو هو، موت کي ماري ڇڏيم،
سورهين ساٿين سنڌين لئہ سڀ سبب سولا ڪيم.

حُسن کي هنج تي کٽي مون عشق جي آندو اڳيان،
پيار ٿيو پڌرو جو پاسي عام تان اولا ڪيم.

قرب جا ڪارب گهڙي، سيرت جي سانچي ۾ وجهي،
ڊول ۾ ڊولائتا ڪئين ذهن ٻي ڊولا ڪيم.

راشدا! منصور کان هِن دؤر تائين اي ادا،
جيترين صديون ختم ٿيون، اوترا چولا ڪيم.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

موٽي مُند بهار جي آئي، مست ٿيون دليون مغموم،
واهُ وصل جو وريو دلڙي! تون بہ خوشين ۾ خوش ٿي جهُوم!

پيار جي نظرن سان ڏسن ٿا يار، عجيب متو آ ميل،
هنج ۾ هڪڙو آهہ حسين ۽ پر ۾ محبوبن جو هُجوم.

دُور ڏڪاري غيرن کي هُو قرب مان آيو آهہ قريب،
جن کي اڳ ۾ ويجهو هو سي هاڻ رقيب رهيا محروم.

مُنجهيل جو محبوب ڏٺو، لب لال چُريا، فرمايو يار،
پاڻ ڪڏهن چو ڪاڻ ڪنهين جي، پنهنجي محبت آ معصوم.

سال نئون، احوال نئون، هت حال نئون، نت نئون آ خيال،
ميڻ ٿيو محبوب اُهو جو هوندو، هو اڳ شوخ ۽ شوم.

راشد راز ۾ آهيون بيٺي، هُو ۽ مان لازم ملزوم،
مان بيمارُ تہ هُو آ حڪيم ۽ هُو آ حاڪم مان محڪوم.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مون وقت سجايو گهاريو آهي، نيڪ دلي جذبن جو قسم!
آ سُونهن سان روح وِرونهن رڳو، دنيا جي سين سهڻن جو قسم!

ڀرپور سهارو حاصل آهي، سِڪڻو ٿيندس ڇا جي لئہ،
مون چيز پرائي ڪانہ تکي آ، مون کي تنهنجي نيڻن جو قسمَ!

ماڻهن تہ الائي ڇا سمجهيو، پر تون بہ ميار ڏئي وينئين،
مان مقصد کان تِرُ يي نہ هٽيس، محبوب سنڌءِ مهڻن جو قسم!

جي مون کي شڪار ڪرڻ آيا، مون تن کي شڪار ڪيو آهي،
مان آهيان زخمي شينهن ڀرين! آ تنهنجي ڀرُن ڀالن جو قسم.

تو جو بہ ڏنو، مون جهول جهلي، مون سيني تي سَوَ تير سَٺا،
جي گز اڇلايا گفتن جا تو گاري! انهن گلڙن جو قسم!

ڪن پنهنجن پيڪڙ پاتا هِن، نہ تہ راشد! پختا ناتا هِن،
مان زنجيرن کان ڪونہ ڊڄس، سچ پچ تہ سنڌءِ زلفن جو قسم.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چا لئہ تون آهين گم سم؟
اٿ ۽ مون سان گڏجي گهم!

تيسين پنهنجي ڄاڻ هلاءِ!
جيسين خبرون ڏِئي معلم.

انسانيت زنده باد،
فرق متايو هم ۽ تم.

ڏوهن کان انڪار نہ ڪر،
پيار ڪرڻ، جي آهہ جرم.

مسجد يا مندر نہ ڏنم،
سونهن کي سجدو روز ڪيم.

جنهن جنهن ۾ ڪا سمجهہ هئي،
تنهن تنهن سان پئي سات ڏنم.

جيڪو مصريءَ جهڙو هو،
سو اڄ جهڙو لوڻ لڳم.

جنهن دلبر کان درد مليم،
شان ۾ ان جي شعر چيم.

ڀاڳ ڦٽي، جنهن برڪت ساڻ،
راشد، روشن رخ کي چُم!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پاڻ کي هلڪو ڪُيم ۽ يار کي ڳورو ڪيم،
عشق ۾ مون کان پڇو: ڇا ڇا ڪيم ۽ ڇو ڪيم!

دل ڀڪيءَ جي چوٽ تي تا، تر سندو داڻو ڇڳان،
زلفَ جي ڦاهيءَ ۾ پاڻهئي پاڻ کي سوگهو ڪيم.

ڪيس چاهي، جڏ تہ مون پنهنجي عزت نيلام ڪئي،
بار بَديُن جو ڳرو برسر بجا بوجو ڪيم.

دل ڏنيِ مون بي بها ۽ درد مليو لا دوا،
سور سوَ صدما سنم، تي سرن جو سودو ڪيم.

سات سک ڏئي ڪين سگهيا، سيگهہ ۾ تي ويا جدا،
سور تي ويا سنگتي جو نينهن سان ناتو ڪيم.

هوڏ ڪئي دل جي حڪومت تي اڇي جو ٻن ڄڻن،
عقل کي ٽيلها ڏنم ۽ عشق البيلو ڪيم.

راشدا، سمجهيم نتي اگ ۾، تہ سِک سُتري نہ آ،
عُمر جو رستو هٺو، سوکو ڪٺي اوکو ڪيم.

●

ڪهڙا ڦاهيءَ چاڙهيندين ۽ ڪهڙا ڪندين قتلام،
مان هڪ ڏوهي ناهيان هِت آ هر ڪنهن تي الزام!

قيامت ايندي، دنيا ٿيندي هڪ ئي وقت تباهہ،
اهڙي وائي ڪڍ نہ واتان دوست نماءِ شام.

توکي ٿئي تڪليف، تہ ٿيندي مُنهنجي ننڊ حرام،
چاهيان ٿو تہ هُجي من! تُنهنجي منهن تي مُرڪ مدام.

هونئن تہ هوندو آهي تنهنجي گفتن ۾ گلقند،
منڙا ماڻهو، اڄ ڇو آهين ايڏو تيز ڪلام!

جنهن جنهن ماڻهوءَ آهِہ بنايو پنهنجو عشق امام،
تنهن تنهن خام خوديءَ کي ٽڏيو، هستي هوڏ حرام.

راشد رات لکيو آ ويهي پيار سندو پيغام،
صبح ٿيو آ هاڻ ڪبوتر، ڪڻ هي خط، اُڏام!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڀِر)

گذر ٿيا زندگيءَ جا ڏاڍا حسين لمحا تڪڙ تڪڙ ڀِر.
ڪيان ٿو توکان تہ موڪلائي سميٽي جذبا تڪڙ تڪڙ ڀِر!

پرين پريشان ڪن ٿا مون کي، انيڪ خدشا ۽ وهم دل جا،
وري الائي ڪڏهن ملڻ ٿئي، ٻہ چار بوسا تڪڙ تڪڙ ڀِر!

ڏئي نہ ويساند وقت ظالم، گهڙي بہ ضايع نہ ڪر اجائي!
ٻہ ٻول پنهنجا ٻڌاءِ ۽ ٻُڌ ٻہ گفتا منهنجا تڪڙ تڪڙ ڀِر!

سفر جو توشو ڪپيم سائين! سهارو مرڪن جي ياد هوندي،
سگهو تون مرڪي نهار مون ڏنهن، ڏي ٿهڪ ملڪا تڪڙ تڪڙ ڀِر!

هلي آ مون ساڻ ڀاءِ ڀاڪر، ملاءِ سيني سان هاڻ سينو!
ٻڌي ونون هڪ ٻئي جي جاني! دلين جا دهڪا تڪڙ تڪڙ ڀِر.

ٻڌين تہ ٻڌ غور سان هي جملا، وري ڀو ورجاءِ آهِ مشڪل،
متان ڀو سوچين تہ يار راشدُ، چئي ويو ڇا تڪڙ تڪڙ ڀِر!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

فضيلت فهم آ فڪر آشنا ۾،
محبت ۾ گُم آ، سو گم آ خدا ۾.

ڏسڻ ۾ تہ ڪيڏو صفا سادڙو آ،
وڏي ذات آ ’خاصخيلي گدا‘ ۾.*

خوشيون خاڪ تي ويون متو آهہ ماتم،
اسان جڻ تہ ويٺا هُون مجلس عزا ۾.

دوا ڪوڙِي سمجهي ڏئي ڳيت وياسين،
مليل زهر هو ڪوئي شايد دوا ۾!

اسان پيار ريءَ ڪا نہ تا ڪار جاتون،
اوهان کي مزو ايندو آهي گلا ۾.

سدا رهندو ثابت قدم يار راشدُ،
ڪڏهن پير ترندو نہ راهِ وفا ۾.

●

---

* گدا خاصخيلي: ڳوٺ نوان جتوئيءَ جو يلوڙ شاعر.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وهندو ويجان تو واقعي جذبن جي وهڪري ۾،
جلدي وني هلو ها اي دوست! مئڪدي ۾.

هڪڙو ئي فرد هو جو آتت ڏئي سگهيو ٿي،
سو ٻي اچي ويو آ غيرن جي اشڪنجي ۾.

نازان آهه زر تي ناحق رئيس زادو،
پرجي هوا وئي آ منحوس جي مٽي ۾.

ڪيڏا ابوجهه آهيو، ان سان عقل جون ڳالهيون،
اڙجي ويو جو آهي محبت جي مامري ۾!

خوش تي ڪٿي قبولي، جنهن عشق جي غلامي،
راضي رهي نه سگهندو، چڙواڳ آجپي ۾.

ان ڪي مزو ڪڏهن پيو، ايندو نه توبري ۾،
ڪائي هِريو جو هوندو، هر روز هاڏري ۾.

اي سونهن ور سراپا! راشد سان ساٿ ۾ رهه،
هلندو هلان تو تنهنجي صورت جي سوجهري ۾.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏسون ڇا تہ ٿئي آھي محبت مات جي ضد ۾،
اسان جو عشق آيو آ پرين! حالات جي ضد ۾.

اھا ڪاريگري قابل ستائش آ مصوّر جي،
بيھاريو جھُوپڙيءَ کي آھہ جنھن محلات جي ضد ۾.

وزن ۽ بحر موجب خيال پنھنجو شال ٿئي پورو!
اچي وئي شاعري آ فاعلنَ فعلات جي ضد ۾.

ٽين ڳالھين سان ڳالھوڙا، پون راڄن ۾ ڦيٿھڙا،
پُڄي ٿو پيار پيارن جو جڏھن شبھات جي ضد ۾.

پھاڙي پئي ٿئي پرزا، ڪنيو فرھاد ھٿ تيشو،
ڏڪي ٿو ڏاڍ، ڏاڍائي اچي وئي ذات جي ضد ۾.

آسر جا چار ٽيا آھن، نہ آئي ننڊ آ ليڪن،
اسان جي رات ھرڪا ٿي رھي فڪرات جي ضد ۾.

ڪٿي ھٿيار سائنس جو ٽپي ميدان ۾ پيو آ،
اچي انسان بيٺو آ خدا جي ذات جي ضد ۾.

ڇيو سُرٻاٽ ۾ سيني: اسان کي روشني گھرجي،
رکي ٻاري شمع مون راشدا، ظلمات جي ضد ۾!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تيو ڪُوڙو يارو، وچن ۾،
وئي رهجي من جي من ۾.

طوفان لڳو تہ اُڏاڻا،
مون آس رکي ڪک پن ۾.

بنواس گذاريان ڪيئن مان،
هِت ڪونہ مزو آ بن ۾.

تنهن دل کي حيف سدائين،
جا دل نہ لڳي تي وطن ۾!

مُنهن هيٺو نيڻ نماڻا،
ڪا طاقت ڪانهي تن ۾.

سڀ هار سينگار ئي وسريا،
غم دل ۾، سوز بدن ۾.

مان هيٺائيءَ ڪان آهيان،
تيو پوڙهو جوڻي سَن ۾.

تو ماٺهو اکرين اڙجي،
ءِ ڏور ٻجهن ٿا رسن ۾.

اڄ قاصد آيو راشد!
ڪا ڳالھ ڪري ويو ڪن ۾.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اچا ڪاهي پيا وارَ ڪارڻ ۾،
عُمر گذري ٿي انتظارن ۾.

اسان کي عشق جو ڪري ڪافر،
وڃي ويٺين تون ديندارن ۾!

عشق انگورجي پيو آهي،
ڦٽَ اُٿلي پيا بهارن ۾.

شهر آباد چڻ ته بر پٽ آ،
دل لڳي ئي نه ٿي نظارن ۾.

هل ته اونهي ڏي ڪشتيون ڪاهيون!
ڪو مزو ڪونه آ ڪنارن ۾.

راز راشد! رَقيب جي آڏو،
ڪاش، سمجهي سگهين اشارن ۾!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مان هتي مجبور آهيان عاشقيءَ جي قيد ۾،
تون هُتي مسرور آهين بي رُخيءَ جي قيد ۾.

هاءِ! هيءَ اٺهوند، جو اشراف، لڇ بنجي ويا،
ماڻهپو ماڻهن وڃايو، مفلسيءَ جي قيد ۾.

هر نشي کان هي اٿائو آهہ طاقت جو نشو،
جن ڇوايو نيڪ تي، ڦاٿا بَديءَ جي قيد ۾.

مان سٺي سيرت جي خادم جو بہ خادم آهيان،
لوڪ آهي لالچي، چمڙيءَ اڇيءَ جي قيد ۾.

چوءِ تہ گڏهن کي ابو ڪوئڻ تي دل ڪنهن جي چوي،
شل نہ ڪو ماڻهو پوي يارو گتيءَ جي قيد ۾!

ڪابہ طاقت قيد*توکي ڪانہ رکندي اُٿ رڙو!
ڪيترو رهندين اي راشدا بيوسيءَ جي قيد ۾.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

محبوب تيو منهنجو مهمان ٻڍاپي ۾،
سمجهان تو، تيو آهيان نوجوان ٻڍاپي ۾.

ننڍپڻ تي ختم سڪندي جواني وئي سورن ۾،
اڄ عيش جو آ مليو سامان ٻڍاپي ۾.

تُوڙي وهان يارائي، حرڪت ڪيان ٻارائي؟
اهڙو نہ رهيو آهي امڪان ٻڍاپي ۾.

تورو نہ لهڻ جوڳو، ڳائڻ لئہ عُمرِ گهرجي،
اهڙو تو ڪيو آهي احسان ٻڍاپي ۾.

هي عاشقيءَ جي آتش، هي تات تڙپ دل جي،
هيئن ڪوبہ نہ تي سگهندو شمشان ٻڍاپي ۾.

ماڻيا مون مزا ڪيئي، حسرت نہ رهيَ باقي،
سو ديس تان مان ٿيندس قربان ٻڍاپي ۾.

ماضيءَ جون حسين يادون ڪتڪائي ڪدن دل کي،
سارو ٿيون ساري تو انسان ٻڍاپي ۾.

بازار حسن مان چو گذرين تو پيو پوڙها،
ڇاڇا! نہ لڳي وجئي بهتان ٻڍاپي ۾.

راشد جي عقيدت ۽ الفت بہ اهائي آ،
اي سونهن سلامت آ ايمان ٻڍاپي ۾.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

باقي چمار گهاريون ساقي! سنڌ ۾ اڃهي ۾،
موٽي اچي پياسين محبوب مٽڪدي ۾.

بحر ۽ وزن ۾ پورو پنهنجو خيال ڪٿي ٿئي،
ڪيڏو وڏو اسان جي سوداءَ آ متي ۾!

منهنجي خوشي غمي سڀ ڳنڍيل آ لوڪ ڀئي سان،
مان خوش رهي سگهان ڪٿي جي ڏيهه آ ڏڇي ۾.

جيئڻ ڪان وڌ پلا ڪا ٻي آس ٿي سگهي ٿي؟
خواهش پڇي ٿو، ٿاهيءَ ڦندو وجهي ڳلي ۾.

رومال ريشميءَ ۾ لائي عطر لپيٽيم،
تحرير آهه تنهنجي هن پرت جي پني ۾.

اٿندا هي وقت ٿي سڀ خاموش ڪونه رهندا،
اميد آ اسان جي هر ڪنهن چڱي مني ۾.

الفت جي ابتدا آ، مايوس ڇو ٿيو ٿا،
تڪجي پِيئو چا يارو! پهرين ئي مرحلي ۾.

ساروٽيون سراسر ويئون عذاب بنجي،
راشد سڙي رهيو آ ڪنهن ياد جي ٻني ۾.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سجايو پنڌ تيو منهنجو، جو مِليو منتار موري ۾،
مِليو محبوب تيو منهنجو دفع لاچار موري ۾.

وِڇوڙو هو جو ورهين جو ويو وچ مان وري نڪري،
پيو جو ياڪرين اڄ پرجهلو پوتار موري ۾.

اچي ويو اوچتو آڏو، مليو محبوب تيو ميلو،
عجيبن کي ڏنم ايندو، عجب اسرار موري ۾.

انهن جي اچڻ سان تي وئي اسان جي آرزو پوري،
وتيو بيڪار تي گهمندو نذر نادار موري ۾.

شُڪر آ جو ملي ويو هو ُجڏي جيءَ جيار موري ۾،
ڪري ڪا ڪير نہ تہ راشد! پرينءَ ريءَ پيار موري ۾.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سرفرازي آ تنهنجي اڪرن ۾،
دلنوازي آ تنهنجي اڪرن ۾!

لفظ هر هڪ ۾ شاعري آهي،
بيت بازي آ تنهنجي اڪرن ۾!

خط پڙهي نيڻ ٿي پيا آلا،
ياد تازي آ تنهنجي اڪرن ۾!

جو پڙهي ۽ پروڙي راهه لهي،
ڪارسازي آ تنهنجي اڪرن ۾!

ڏِسُ تہ ڪيئن تير ڳُجها، پيو تو هٽي،
ڪو تہ گازي آ، تنهنجي اڪرن ۾! *

اي سڄڻ! تنهنجي بات تان صدقي،
شعر سازي آ تنهنجي اڪرن ۾.

سنگدل ميڻ ٿي پيو راشد!
ايذي آزي آ تنهنجي اڪرن ۾.

●

گازي: گز يا تير هڻندڙ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڳلڙن سان وارن جون ڳالهيون،
گورن سان ڪارن جون ڳالهيون.

تنهنجي نظرن جون خبرون ڇڻ،
مهلڪ هٿيارن جون ڳالهيون.

تنهنجي محفل غيرن سان ڳنڍ،
گلڙن سان خارن جون ڳالهيون.

خواب، حقيقت جهڙا آهن،
ننڊ ۾ بيدارن جون ڳالهيون.

مارئي وقلي روز ڪندي هئي،
ڏونرن جي ڏارن جون ڳالهيون.

محب ملڻ جو موقعو آهي،
پِير جي سُومارن جون ڳالهيون.

آهلِ فن جي اوطاقن تي،
فن ۽ فنڪارن جون ڳالهيون.

دل راشد جي ياد پرينءَ جي،
جهنگ ۾ گلزارن جون ڳالهيون.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ن)

ٻُک ڪيا بيگانا آهن،
نيڻ منهنجا نيرانا آهن.

مجنوءَ جي سِر تي صحرا ۾،
ڪکرن جا شاميانا آهن.

هيٺيون هانيون، ماٺهو ڪانيون،
ڪڙٻ جا چڻ ڪي ڪانا آهن!

شرط بنيادي آهه سچائي،
ملندا ڪوڙ بهانا آهن.

وڏندا نفسياتي مونجهارا،
بند ٿيا مئخانا آهن.

سوريون سيجون، ڦاهيءَ ڦندا،
ڳرڻ جي لئه ڳانا آهن.

ياد پکيئڙن دل جي وڻ تي،
آڏيا اڄ آشيانا آهن.

رهيل رات هتي ها جوڳي،
تي ويا هاڻ روانا آهن.

سارا سونهن - حضور ۾ راشد!
گيت غزل نذرانا آهن.

●

Scanned with CamScanner

زبانِ حال سان توڙي ٻڌائي ڪونہ ٿا سگهجن،
ڏنا تئي درد ايذا، جو لِڪائي ڪونہ ٿا سگهجن!

پکي تصوير تنهنجي پر چٽو چهرو نٿو پسجي،
زلف تنهنجي مهانڊي تان هٽائي ڪونہ ٿا سگهجن.

ٻٽيون عيدون مثل ماتم، وريو آ واءُ ڪو اهڙو،
خوشين جا ڏينهن پڻ خوش ٿي ملهائي ڪونہ ٿا سگهجن.

اجايو جوش ۾ ٿي شمع! پنهنجو پاڻ کي ڳارين،
نہ ٿي سمجهين تہ پروانا ڪٽائي ڪونہ ٿا سگهجن!

نہ ڪر ڪوشش غدارن ساڻ پنهنجو ٺاهہ ڪونهي ڪو،
اهي ڪم ظرف سيني سان لڳائي ڪونہ ٿا سگهجن.

هِتي جي هُت بڪڻ وارا، بنائن نانگ نوڙيءَ مان،
ڪچهريءَ ۾ چغل خورا، گهرائي ڪونہ ٿا سگهجن.

ڪٽي ڪيڏي شريفانہ گذاريون زندگي پنهنجي،
پلوَ الزام ڪان پنهنجا ڇڏائي ڪونہ ٿا سگهجن.

وتن ڏمريا جي ڏاهپ تي، عقل ۽ علم جا ويري،
دليلن سان اهي ماٺهو مڃائي ڪونہ ٿا سگهجن.

جنين جي ذهن ۾ ڪانگن جي ڪان ڪان گهر ڪري ويئي،
تنين کي ٻول ڪوئل جا ٻڌائي ڪونہ ٿا سگهجن.

اُتي ڪنهن جي مجال آهي، جتي پيو نرڳُڪي ترجي،
نياپا تنهنجا ات راشد! پڄائي ڪونہ ٿا سگهجن.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جن کي بخشيئي نُور سي تو تي تارا ڦوٽارينِ،
اکيون چو نہ کيدي ڇڏجن جي دوڏا ڏيکارينِ.

جن ماڻهن کي ڪانهي پنهنجي محسن جي بہ سُڃاڻ،
تن وحشين کي مارن ماڻهو، سَپ کي پَل ٽارينِ.

مانُ مٿاهون تن جو جيڪي ٻُڏندن کي تارينِ،
تن تان صدقي سؤ سؤ ٻيرا جڏڙا جي جيارينِ.

تنهنجي اوسيئڙي ۾ سارو جوڀن گذريو آهہ،
آءُ هلي او منڙا! هيٺا هڏڙا تا سارينِ.

ٻٽڪيو ٻٽڪن ٻيراڳن جيان لعلڻ لڙ هر لوءِ،
جن کي لنؤُ لڳي سي خوش تي گهر ۾ ڪيئن گهارينِ.

هوندن ڏي هر ڪنهن جو رايو هائي هيءُ اٿهوند!
ڏاون کي ڏائي تو هرکو، پياسا کي پيارينِ.

چانديءَ جي چمچن سان کي تا ڪائن ٻوڙ پلاءَ،
ڪوسي رپ وجهي کي ويٺا نِڪرن ۾ نارينِ.

ساهہ بہ پيارو آهي ليڪن، سنڌڙي جيجل ماءُ!
منڙي ماتا! مون کي منهنجا مهٽا تا مارينِ.

تيسين پنهنجي ڪوشش راشد! جاري رکڻي آهہ،
جيسين ٻک ڪان ماڻهوءَ ٻچڙا ٻار نہ ٻاڪارينِ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

محبت اچي ڪيو آ، مُنهنجو مڪانُ روشن،
دلبر جي ديد سان ٿيو دل جو جهانُ روشن.

هڪ ٻئي جو ضد هئڻ کان پوءِ بہ ڏين ونن تا،
ڌرتيءَ کي ڏس! ڪري تو ڪيئن آسمان روشن.

محبت سواءِ ماڻهو، مشهور ڪونہ ٿيندو،
آ عشق کان اسان جو نامر و نشان روشن.

اهلِ نظر وِساري، مون کي ڪڏهن نہ سگهندا،
مَرڻي کان پوءِ بہ جٺندس، آهي گُمان رُوشن.

آهي عجيب يارو! هي فلسفو حياتي،
جٺن جٺن مون سوچِيو، ٿيو تٺن تٺن ڏيان روشن.

راشد! جهين ۾ پيدا منهنجو وجود ٿيو آ،
ذهني طرح سان رهندو، سو خاندان روشن.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رات بڻي رنگين، ملي وئي جذبن کي تسڪين،
تُنهنجي اچڻ سان ڏس تہ ٿڙي پيا گل وانگيان غمگين!

دنيا ۾ جيڏانهن نظر ڪر پکڙي پئي آ سُونهن،
هُن جي ڳالهہ ٿي پي آ لوڪو! هونئن نہ تہ ڪوڙ حسين.

مغروري ڇڏ، ڇو تہ وڏي تو ناڻءُ سخاوت ساڻ!
دلبر! تو ڪان دان ۾ پيا تا ماڻُ گهُرن مسڪين.

حق گهُرڻ سان ناهن ملندا، ڇو ٿيو عرض گذار،
پاڻهئي پاڻ ڪيو تا پنهنجي نظرئي جي توهين.

انڌن جي لئہ ڳالهہ آ ساڳي، اوندهہ يا چانڊاڻ،
چانڊوڪيءَ سان چاهہ رکن ڇو، نيڻن ڪان نابين.

آنءُ ڪٿان تو هٿ دعا لئہ اوهان چئو آمين!
راشد يار! سگهوئي ٿئي شل نفرت جي تدفين.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هوائن جي رُخ تي ڪڪر ڪارڙا ڪٺين قطارون ڪري ٽا اتر ڏانهن اُيرن.
پرينءَ سانوري جو مليو سات آهي، تہ سانوڻ ڏهاڙا سڪيا ڇو نہ گذرن!

صبح ويل پَکڙن هُو پوپٽ ۽ سانجهيءَ پنيورين جي پويان پيا ٻار ڊوڙن،
۽ راتين جو جگنوءَ ڪيو جي ڪو چمڪو، تہ ان کي وڻن لئہ ٻنيءَ ڏانهن نڪرن.

نہ سِرڻن جو جَهپُ آ، نہ بازن جو ڊپ آ، نہ شڪري جو جهٽ آ، امن ئي امن آ،
اڱڻ ۾ پيا ٽا چُگن ڪوڙ چوزا، هوا ۾ پيا ٽا ابابيل اُڏرن.

طنبيلن ۾ تازي، اڱڻ منجهہ مهري، ڏڳا ڍور پٽ تي توانا ۽ تازا،
وڻو وڏ ڦڙو ۽ ٻنيون ٿي پيون سايون، سگهارا ٿيا سانگي، ڪيا ڏوپ ڏبرن.

امن شانتيءَ جا اچو گيت ڳايون، خوشيءَ سان حسن کي گلي سان لڳايون،
پيون ۽ جيون پر، پيون اڄ تہ اهڙو سڄي عُمر راشد! نشا ڪين اُترن.

●

سونهن تي تون نازان مان تنهنجي محبت ۾ مستان،
هڪڙو مان نه، هزارن کي آ حسن ڪيو حيران.

پاڻ کي مون پئمال ڪيو، پي پرت سندو پئمان،
سر تي سڀ ڪجهه سهي سگهان ٿو، بار، بديون، بهتان.

طعنا ٽُنڪا، خلق جي خواري، سورن جو سامان،
ناهي ڪم نادان جو هتڙي، مرد ڪٽي مردان.

مانجهي مرد ملهائن، هي آ محبت جو ميدان،
جهڙي تهڙي جي نه جڳهه آ، جبرو ايندو جوان.

ديد ڪيو ديوانو آهيانَ، حيرت ۾ حيران،
محبت ۾ مستان قران، ڏي دردن جو درمان!

پياسو آهيان پيار پرين! محبوب وسئي مئخان،
ڪونه چگو چونڊءِ جي اُجيو، مارينديـن مهمان!

تون محبت جي مئه آهين، مان پرت سندو پئمان،
تون مرشد، مان راشد ۽ تون شمع ته مان پروان!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چشمن کان تہ نہ چشم ڦِرن،
هرڻن کي چڏ پل تہ هِرن!

اندر آ شو ڪيس ۾ گل،
ٻاهر پيا تا پئونرَ پرن.

ڏات جي ٻير ٿِمائي ڏانءُ،
ڳاڙها ڳاڙها شعر ڪِرن.

سِرَ سِرَ ۾ آهي سوداءُ،
ڪاش! سيئي هڪ طرف سِرن.

سوچيندڙ لئہ لفظ بہ گهاوَ،
چُليو سينو آهہ چِرن.

راشدُ بيپرواهہ فقير،
ٻهڙا پيا تا ڪوڙ گِرن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ن) غنو

تو پڃاڻان تنگ ڪن ٿيون ساھ کي ساروٽيون،
خير جو خط موڪلي ڏي هانوَ کي ڪي ٿُوٽيون.

مون بہ چاهيو ٿي تہ منهنجو لسٽ ۾ نالو هجي،
ورنہ ڇا يوسف تہ ڇا توريون ڪپھ جون پُوٽيون!

عشق کي ڏاڍو لڪايم، راز ظاهر ڪين ٿئي،
مان رهان خاموش تو ڳوڙها ڪٿن تا جُوٽيون.

درد بنجي ويو سراسر دوستيءَ جو دائرو،
سي دليون پرپور ٿيون، جيڪي هيون ڪجھ اوٽيون.

واھ جو دلبر، تو منهنجي درد جو دارون ڪيو!
ڦٽ وڇوڙي جا ڳهرن مرهم، وڃين تون لوٽيون.

بي سهارن جا سپيئي حق ڳهي واڳون ويا،
وات جن جا ويڪرا ۽ پيٽ جن جا ڳوٽيون.

جو نہ همت ساڻ هاٿي پَٽُ ڪٽي ڳاڙهو ڪجي،
آءُ راشد! دنگ واري ٻير ڏُنبي ڏوٽيون.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دشمن سان خير خواهي ته ڪيان،
دوست چوندا هِن، تباهي تو ڪيان.

جنهن گهڙيءَ توکان ٽيان تو ڌار مان،
پاڻ کي بي آبِ ماهي تو ڪيان.

ڪاٿ جي تختي کي ڄاڻان تخت تو،
ڪال هوندي بادشاهي تو ڪيان.

يار جو ديدار، ڄڻ ڪو فصل ٿيو،
انتظاري ڏسُ ڇماهي تو ڪيان.

پاڻ کي ٽاندن تي اُڇلي ٽڇڪندي،
خوش ڏسو ڪيئن ڏات ڏاهي تو ڪيان!

پيار سان پنهنجو پلؤُ پختو ٻَڌي،
پاڻ لئہ ڄڻ تيار ڦاهي تو ڪيان.

راشدا! اُن جي سزا ڀوڳيان پيو،
جرم جيڪو بي گناهي تو ڪيان.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اڄ وري ڇو پيلا مُنهن لٽل ٿو لڳين.
رات ڪاٿي هُئين؟ جو ٿڪل ٿو لڳين!

تا عمارت جي اهميت هي کنڊر ڏسن،
مور! موهن دڙي جو محل ٿو لڳين.

سنڌ جو باشندو يا فلسطين جو،
پنهنجي ڌرتيءَ تان بي دخل ٿو لڳين.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

توکي پيٽيان هماليہ جبل ساڻ تو،
جو ارادن ۾ پنهنجي اٽل تو لڳين.

شاهہ جا اي رسالا، چُميو تو چماڻءِ!
ڇڻ تہ محبوب منهنجي جو ڳل تو لڳين.

تنهنجي دامن مان هرگز نٿو هٽ ڪيان،
جو تہ تڪليف هر ڪنهن جو حل تو لڳين.

دور ڇڙواڳ جيئن چيڪ تي تو گهمين،
آنهہ انسان، پر بي عمل تو لڳين!

سونهن ڏسندي ڪو ٽيڙُو تو سرجي پوي،
خوب محبوب! هائيڪو- پل تو لڳين.

نيٺ ياڪر ۾ آئين تہ مرڪي ڏنم،
منهنجي محنت سموريءَ جو ڦل تو لڳين!

گند ماحول ۾ ڪيئن گذاريو اٿئي؟
ڍنڍ ميريءَ ۾ ٽڙندڙ ڪنول تو لڳين!

اي حسن! منڪرن کي ڪيو ڪجهہ نہ تو،
عاشقن لاءِ جهڙو اجل تو لڳين.

جنهن کي پڙهندي پون ٻُت ۾ سياندڙا،
سَچ راشد جو اهڙو غزل تو لڳين!

●

چندبَ کان مايوس، موٽي! ٿين متان،
اي چڪوري! چٽنگ کي ڇهڻ متان!

ڪر پلائي تا تئي تنهنجو پلو،
جامِ خود غرضي پيارا، پين متان

جي سهين سختي سهيلي، ساٿ ڏي!
پوءِ پاراتا پنهل کي ڏين متان!

ڪر نہ ڪوتاهي ڪڏهن پرواز ۾،
ڳجهہ وانگر ڏوندِ تي ڏُرڪين متان!

زَندگيءَ جو آ مزو تحريڪ ۾،
راشدا، سک سانت کي ڳولين متان!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هو خيال تہ باغ گھمڻ تا وڃون، ڪنڊن مان اچي ڦاٽا آهيون،
هِي ڏينگهر جانِ ڇڏن ئي نہ ٿا، ڇگرن مان اچي ڦاٽا آهيون.

ڪو ڪاڏي ڇڪي، ڪو ڪا ڏي ڇڪي، ڇڪرن مان اچي ڦاٽا آهيون،
هِڪَ ڏين ۾ ٿي سؤ سَٿ فرقا، فرقن مان اچي ڦاٽا آهيون.

هُئي آس تہ وڃبو ميلي ۾، پر واٽ وڃي پئي ٻيلي مان،
افسوس! اسان هِت خنزيرن ڦٽيلن مان اچي ڦاٽا آهيون.

جي جاڳايون تہ ڇڙيون ٿا هٽن، جي ڏيونِ ڇڏي تہ مري پوندا،
سچ پچ تہ انهن نيندي ماڻهن، سُتلن مان اچي ڦاٽا آهيون.

او دُولهہ دريا خان اُٿي! مخدوم بلاول واهر ڪر!
ارغونن ۽ ترخانن جي ٻاٻنْ مان اچي ڦاٽا آهيون.

هي ڏُکيون ڳاڙيون هر هنڌان، سنڌڙيءَ ۾ اچي ٽيون ٻار ڄٽن،
ڪو هڪڙو حرامي ڪونهي ڪو، ڪتڪن مان اچي ڦاٽا آهيون.

مان ڪونہ مڃان، پر ڇا ڪريان، گھر واريءَ جو ويساهہ وڏو،
پيرن ۽ مُلن جي ٽوٽن ۽ ڦيٽن مان اچي ڦاٽا آهيون.

هڪ گھر ۾ هڪ بيدار ذهن پيدا ٿيو تہ ٻہ ڇا حاصل،
سڀ چريو چوندس گھر ڀاتي، وهمن مان اچي ڦاٽا آهيون.

هُونئن راشد! تون مٽيءَ جو ذرو، پر مٽيءَ آهي مانُ لڌو،
اڄ هرڪو هنيلو ڇٽي تو سنڌءِ شعرن مان اچي ڦاٽا آهيون!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

لاتعلق هر وار، الائي ڪيئن تو تين،
ايڏو نِنڊڙو يار الائي ڪيئن تو تين!

مئخاني ۾ رندن سان ٿئي ويرُ رکيو،
گهر ويئي مئخوار، الائي ڪيئن تو تين!

گُلَ جهڙي خوشبوءِ، نہ تو ۾ سونهن رهي،
ڪنهن جي ڳل جو هار الائي ڪيئن تو تين.

توکان پنهنجو بارُ کنيو تو ڪونہ پُڄي،
قوم جو خدمتگار، الائي ڪيئن تو تين!

پاڙي وارن کي پئي آزاريو آ تو،
چورَ تون چوڪيدار، الائي ڪيئن تو تين!

بورَ انهي شهزور تي لانگَ ورائيندين؟
ڄٽ! تَون گهوڙي سوار الائي ڪيئن تو تين!

مولانا مسجد ۾ پڙهہ تون نفل ٻَٽي!
منصوري ڪردار، الائي ڪئين تو تين!

وقت جي پابندي بہ رڳو توکان نہ پُني،
منهنجو پڳ مَٽ يار، الائي ڪيئن تو تين!

راشد کي تو پنهنجي هٿن سان پاڻ ڪُٺو،
هاڻ تون ماتمدار، الائي ڪيئن تو تين!

●

١ بور = گهوڙي جو قسم.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

آ چُني چمڪندڙ تر جي ناريءَ مٿان،
چند جي روشني جڻ تہ واريءَ مٿان.

رڪَ جي ڏير هيٺان ٿا ٿاندا سُجهن،
پيرُ چوڪر نہ ڌر، جُوت جاريءَ مٿان!

عشق تنهجو الاڙي، الڙ چوڪرا!
ڪيئي بُهتان آيا ڪنواريءَ مٿان.

مون نہ ڄاتو تہ منهنجو پرين تو اِچي،
ٻُٽ اجرڪ جي هئي جو سونهاريءَ مٿان.

ڪونيٽن جي پريان ٻيريون ڄاڳريون،
پير ڳاڙها تہ ڏس! ڇهڇ ٿاريءَ مٿان.

عشق تر جي پٽن سان ڪيئي راشدا!
لاهہ ڏک سور ڌرتيءَ ڏڪاريءَ مٿان.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پيغام غم سندا تا اچن پيا هتان هُتان،
هڪ جاءِ تي نہ چئن آ، پيو تو اَچان وڃان.

ٻاهر نہ آ قرار ۽ اندر نہ آ خوشي،
گهر تو وڃان وري ٻہ، وڃي تو گهران وران.

ناڪام حسرتن جي ٿهيل چٽڪ دل اتم،
ناڪام تي وري تو اچان مان جتان ڪتان.

ڪوشش ڪري خوشين سان ڪيم دل کي پُر مگر،
وريو تا اچن درد الائي ڪتان ڪتان!

پئمال ڪئي آهہ ڏکن منهنجي جواني،
ڳڻتين جو تيس ڳاهہ، سو پيو تو ڳران، مران.

سيني منجهان نڪري تي اچي درد ڪان هي دل،
پٿر رکي مان هانوَ تي، پيو تو هلان گُهمان.

جيڪي جهانَ ۾ تيو ظالم جي ظلم ڪان،
مون ڪان پُڇي ڪو، روز مان ڇا تو ڏسان، ٻڌان!

تنهائين ۾ راشدا، دنيا ڪان تنگ تي،
مُنهن آ ڪتاب ۾ رکو پيو تو پڙهان، لکان!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪڙهياسين گهٽو قيد ۾ لاچار ٿياسون،
داخل ٿياسون بستري بيمار ٿياسون.

قربانُ ڪري پاڻ اُصولن کي بچائي،
ڪن خاص متن لاءِ گرفتار ٿياسون.

انسان نئين دؤر جو آئينُ پراڻو؟
رسمن ۽ رواجن منجهان بيزار ٿياسون.

هاڻي تو پڪاري چوي هر قوم جو ماڻهو،
افسوس گهٽو پوءِ خبردار ٿياسون.

هر فرد تي فتويٰ ڏني، ڪافر تي چيائون،
جڏ سمجهه - وندا ٿيا، گلي جو هار ٿياسون.

آقا نه ٿياسون، نڪي نوڪر ئي بنياسين،
بي واجبي ڪنهن تي نه ڪڏهن بار ٿياسون.

چڙهٽو پيو سُوريءَ تي چئي هاڻ اناالحق،
راشد! وڃي جو واقفِ اسرار ٿياسون.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

شوق تُنهنجي ۾ ٻڌجي ويو شمشان هان،
ڪجھ تہ تون قياس ڪر، مان بہ انسان هان!

ڪنهن جي سياست نٿو آنءُ سمجھي سگهان،
تُنهنجي ليکي تہ اهڙو ڪو نادان هان؟

منهنجي سيني ۾ آهي اوهان لئہ جڳھ،
سات ڏيو گُل رُخؤ! آنءُ گلدانُ هان.

سُونهن تنهنجيءَ سندو مان ثنا خوانُ هان،
مان غزالي اکين لئہ غزل خوان هان.

منهنجي محنت سان جو تُنهنجي محبت ملي،
هاڻ بنجي ويو عظمت جو نيشان هان!

چئين ٻجي شام جو توکي اچڻو هيو،
رات جا ڏھ ٿيا هِن، پريشان هان!

شانَ پنهنجي مطابق ڏيو مانُ ها،
چار گهڙيون پرين، آنءُ مهمان هان!

دل ۾ متضاد خيالن سندي جنگ آ،
اڄ بہ ٻڌجي ويو، مياڻيءَ جو ميدان هان.

هُونئن تہ اعليٰ اُتم راشدا آنءُ پر،
تُنهنجي در جو تہ محبوب! دربان هان.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (نہ)

چوڻ جي لاءِ لک چوٽيون، عمل ٿيندو بہ آيا نہ،
مٺو واقعي صبر جو يار ڦل ٿيندو بہ آ يا نہ!

سُکي چپ ٽوٽ ٿيا تنهنجا، تنهنجي ڳل تي آ سوکهڙو،
اهو ميوو رسيل ڳاڙهو پڪل ٿيندو بہ آ يا نہ.

”زمين جنبد، نہ جنبد گل محمّد“ تا ٻڌون ليڪن،
ارادي ۾ ائين ماٺهو اٽل ٿيندو بہ آ يا نہ!

پڇي پورا تہ ٿي سگهندو، هتي پرتي بہ ٿيندو چا؟
جڳهہ اصليءَ کان کجهہ ٻُنتي جبل ٿيندو بہ آ يا نہ!

متي کان هيٺ تائين شاهہ بند، هر بند ٿئي ان جو،
پُڇو شعراء کان کو اهڙو غزل ٿيندو بہ آ يا نہ!

اجا غفلت ۾ پيا آهيو، اوهان کي کا خبر کانهي،
پنهنجي ڌرتيءَ تان ڪوئي بيدخل ٿيندو بہ آ يا نہ؟

بظاهر فرشتن جهڙا، ڏٺاسون ماٺهپي وارا،
مگر اهڙن جي اندر ۾ خلل ٿيندو بہ آ يا نہ.

ٻٽي گل تنهنجي نيڻن ۾ رهڻ چاهي پيو راشد،
انهن اکڙين جي ڍنڍن ۾ ڪنول ٿيندو بہ آ يا نہ؟

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اڻ هيريا هيراءِ نہ، هيريل وري ڦيراءِ نہ!
شوخ! لاغرضي ڪري محبت منهنجي نڪراءِ نہ.

تنهنجي دولت، منهنجي غربت فرق ڪافي آهہ پر،
پنهنجي هٿ سان مار مون کي، ٻئي هٿان ماراءِ نہ!

تنهنجي الفت، عشق ۾ ڪنهن کي بہ ليکيان ڪونہ ٿو،
انڌ جي گهوڙي چڙهيو آهيان تہ تون ڪيراءِ نہ!

خاڪ ۾ وئي آ مِلي منهنجي عزت تنهنجي ڪري،
پيار تون ڀهريان ڪري پو ڪنڌ هيٺن ڪيراءِ نہ!

هوش گم ٿي ويو اتم آ عقل کي تالو لڳو،
کهل ڪر ڪا، قرب محبت کي ڪفن پاراءِ نہ!

ڪاش تون واقف هجين هِن عشق جي آزار کان،
دم دلاسو ڏئي مون کي هڪدم چوين: گهبراءِ نہ!

آسمان کي گود ۾ آڻڻ جي ڪوشش تو ڪيان،
تا چون ماٿهو مون کي هئن: ڪيس تون چَورِاءِ نہ!

عيد جو آ ڏينهن، راشد ڪي سنوارج سيگهہ مان،
پيار سان پنهنجي هٿين ڀهراءِ تون، لهراءِ نہ!

●

ٻول نجومي! ايندو اڱڻ تي يارُ، ٻڌاءِ تہ ها يا نہ؟
ٿيندو حاصل دلبر جو ديدار، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ!

هٿ جون ليڪون جا ٿيون ٻڌائن جلدي ڪر سمجهاءِ مون کي،
چاهيان ٿو جنهن کي سو ڏيندو پيار، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ!

هاءِ حياتيءَ جي رڻ پَٽَ ۾ ڪاهي پيو آهيان تنها،
سونهن اچي مون ساڻ ڪندي سهڪار، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ!

ظالم پاڻ پڏائڻ وارو مون سان ٿو ناراض رهي،
ناهہ تي ٿيندو مجبور ۽ لاچار، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ!

پاڻيءَ لاءِ پريشانيءَ ۾ واڍارو ٿيندو تو رهي،
وَهندو هي درياهہ تي تارو تار، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ!

ويندو چڙهي اي ويجَ ڪري ويچار ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ،
ٻچندو هي بيمار ’صديق پرهيار‘، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ!

ٿيندو ختم هي نفرت جو سنسار، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ،
قرب جو راشد! ٿيندو ڏور ڏڪار، ٻُڌاءِ تہ ها يا نہ!

●

صديق پرهيار: مشهور ڊراما آرٽسٽ ۽ رٽائرڊ استاد، جيڪو ڪجھ وقت سخت بيمار هئو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ڻ)

ڏات وڏاڻ ڪٽي آئي آ منهنجو مغز ڪُٽڻ جي ڪاڻ،
تون ڇا جي لئه تيار ٿيو آن، مون کي تير ڇُٽڻ جي ڪاڻ!

خونَ منهنجي ۾ هَٿَ رڱين ٿو، ڇو ٿو ڪٽي هِي سِر الزام؟
پنهنجا ئي ڏِسُ آتا آهن، منهنجو ساهُ گُهٽڻ جي ڪاڻ.

ساڳيا عشقيه ٻول ٻرن ٿا، ساڳيا پيا ٿا چَپَ چُرن،
ڪيڏا زور لڳايا دنيا، منهنجا ٻول ٻُٽڻ جي ڪاڻ.

ساڳي مستي، ساڳي هستي، ساڳي ماٿهن ۾ آ موج،
ڪيڏن ڪٽڪن ڪاهيو آهي، منهنجي لوءِ لُٽڻ جي ڪاڻ!

مرهم ساڻ ته ڪين ڇُٽن ٿا، آءُ پيلا ٻرڪي وچ لوڻ!
ڏاڍا مَڪَ مکيا مون آهن، دل جا ڦٽ ڇُٽڻ جي ڪاڻ.

مون ڳنڍڻ جي ڪوشش ڪئي آ، پر تون ٽوڙين ڏيئي زور،
رت جا رشتا هوندا آهن، ڇا هيئن روز ٽٽڻ جي ڪاڻ؟

راشد يار! اڪيلو وڻ پي ڪونه ٿهي ٿو ڪُڙم سواءِ،
مان وڃڻ ٿو چاهيان پيهر، گوشن ساڻ ڦٽڻ جي ڪاڻ.

●

وڏاڻ = جنهن سان لوهر لوه کي ڪٽيندا آهن.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دل جي پوک پيو تو پيلي وهمن وارو ڏڻ،
اچ ڙي راڪا! جلد انهي ڏڻ کي تون ڏِک ۾ هڻ!

منهنجي ڪم جهڙو هي آهي تنهنجو قد ڇَهو،
خيال جي گهوڙي کي هڪلڻ لئه گهرجي يار لڪڻ!

اوچي اوچي قد تي ڳاڙها لب ۽ ڳل جا گلَ،
آهي چڻ محبوب ٻه منهنجو بيم باڪس جو وڻ!

ٿهڪ ٽڙيا تي جنهن موسم ۾ سا موسم آ دُور،
هاءِ الا! هِن روئڻ رُت ۾ اُجهي ڪين ڪِلڻ.

قدرت کي منظور هو تنهنجو منهنجي لاءِ جمڻ،
مون ٻه ڪيو منظور پرين! آ تنهنجي لاءِ مرڻ.

ڪونه ڏنو تئي رک ۾ راشد! ڌانڌڻ جو تمڪڻ،
ڏسندين ٻن ڏينهنِ کان پو تون پنيت جو پڙڪڻ.

●

ڇَهو: سنهو لڪڻ.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

موسم بهار آئي آ ساقي شراب آڻ!
اهڙو پيار پيگ، جو وسري وڃيم پاڻ!

لب لال يار جا ائين گل- رنگ جڻ شراب،
پر چپن جي ته چاش ۾ آهي مزو مٺاڻ.

جيڪر پري ڏين جان من! هڪ جام لاجواب،
مستن کي ٿئي موج ۽ ڪنهن جي ڪڏون نه ڪاڻ.

آداب عشق مان نه تا ڄاڻن هي بدمعاش،
ڪا نينهن جي نشي سندي ناهي ڄڻن کي ڄاڻ.

توکان سواءِ ساقيا! محفل ۾ سُود ناهه،
مئخوار تڙپندي چون ته: دير ڪر نه هاڻ!

مون کان اگر خطا به ٿي ته ڪر عطا پرين!
راشد جا عيب ڏس نه! پرين، پاڻ کي سڃاڻ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪانہ مجيسين ڪڏهين ساتي! اونداهين جي آڻ!
ان جو آهہ نتيجو نڪتو، چوڌاري چانڊاڻ.

يوڳي يوڳي جس هجيئي بر پٽ ڪيئي باغ،
محنت جو ڦل آهي مالهي! ساوڪ ۽ سرهاڻ.

اُڄ اُجهائيسون ڌرتيءَ جي رت جا ڏيئي ريج،
آهہ اڱڻ تي پنهنجي اڄ ڪلهہ گلڙن جي ڳاڙهاڻ.

آڳاٽي يا نئين ڪي ڇهڻون چيچڙن جيان چا لاءِ،
ڪاڪا ڳالهہ پُراڻي بهتر، ڪا ڪا خوب نواڻ.

وقت مقرر ڪونهي ڪنهن جي سُڌرڻ جي لئہ ڪوبہ،
سو بہ نہ ڀُليو، جيڪو پهتو، پٽڪي پٽڪي ياڻ.

مُرڪي مُرڪي پيئنداسين اڄ وِهہ جهڙي ڪوڙاڻ،
جاڳي ساري رات ڪنداسين راشد ساڻ رهاڻ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هي ريت رسڻ جي سکئين چو، ڪجهه مون کي به تہ سمجهاءِ سڄڻ!
ڪر دل کي ڪشادو معافي ڏي، ڪين گذريءَ کي ورجاءِ سڄڻ!

اقرار جرم مون جڏهن ڪيو، انڪار وفا ڪان تون به نہ ڪر!
مون آڻ مڃي ۽ ڪاڻ ڪڍي، اڄ اوري ۽ ڳل لاءِ سڄڻ!

انسان خطا جو گهر آهي، انسان کان ٿيندي آهہ خطا،
ڪجهه منت منهنجيءَ کي مڃ سهڻا، ڪين ٺوڪر هڻ، ٺڪراءِ سڄڻ!

تا يار يارن سان مُرڪي ملن، مان تنهائيءَ سان سُور سليان،
اڄ عيد ڏهاڙو آهہ پرين! اڄ پيار مان ياڪر پاءِ سڄڻ!

راشد سان رسڻ، منٿون نہ مڃڻ ۽ ظلم ڪرڻ تو ڪونہ ٺهي،
وڌ رئندن کي نہ رُئارِ پرين! اڄ پيار ڏئي پرچاءِ سڄڻ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

خوش تو گھاريان جڏهين تي آ توسان چاڻ سڃاڻ،
ڪاش ٿئي ها، اڄ ڪان پيارا، پهريان چاڻ سڃاڻ!

پوشيده رکيو مون تنهنجو ناتو رشتو آهه،
ڪيڏي ڏس تہ لڪائي آ مون لوڪان چاڻ سڃاڻ!

تنهنجي مشڪل جي حل جي لئہ هلندس ڏينهن ۽ رات،
منهنجي ناهہ ڳجهي او جاني! تو ڪان چاڻ سڃاڻ.

جڏهين چاهين مون سان ملڻ لئہ، موري هَليو آءُ!
توکي راڄ ڏسيندا، پُڇندين جنهن ڪان چاڻ سڃاڻ.

جِيڏو رلندو، ايڏو ڪُلندو آ هرڪو نوجوان،
ڪوبہ نہ آڻيندو آ ماءُ جي پيٽان چاڻ سڃاڻ.

توکان پو ڪو لڳ لاڳاپو قائم رکبو ڪونہ،
ساري دنيا جي مان گھوريان تو تان چاڻ سڃاڻ.

تيسيتائين راشد سائين! سات ڏجان مون سان،
جيسين تائين ٿئي ڪا اوريان پَريان چاڻ سڃاڻ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (و)

روز چئين ٿي تہ پٽي چکان چا ٿو.
نيڪ اي دل! نہ آ اهو آٽو.

ٿِمي تيمز هوا جي جهُوٽي سان،
پير پانڌڙ لئہ گهرجندو ساٿو.

دوستيءَ جو مثال بنجي ويو،
تنهنجو منهنجو هي واسطو گهاٽو.

عشق جي ڏنگ خوب ڦٽڪايو،
جڻ تہ چنبڙي پيو ڪو چيلاٽو.

مون تہ گمنام عاشقي ٿي ڪئي،
ڦاٽ هي اوچتو ڪٿان ڦاٽو!

آهہ ڪو، رهبري ڪري راشد!
منهنجي آڏو هي آهہ چوواٽو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جهڙو آهي سرد اڇوڪو،
اهڙو ڏينهن ڏٺو آ تو ڪو؟

ماڻهن تي ماٺار ڄمي وئي،
ڪونهي ڪوبہ پڙهو يا هوڪو.

سيرت جي ڪر ڳالھ سياڻا،
صورت آهہ نظر جو ڌوڪو.

اخلاقي قدرن کان آجو،
هڙو ڪونہ سماج ٿيو ڪو.

تو وٽ قرب جو ڪال اهوئي،
مون وٽ ساڳيو پيار پروڪو.

جيجل ڪان جو لنوائي راشد!
ڪوبہ نہ هوندو اهڙو ٽوڪو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

الائي ڪُمهلو هي ڪنهن آ پڪاريو؟
يري چرڪ مون آ اُتي ديپ ٻاريو!

ڏسي منهنجي هيڏي پريشان حالي،
منهنجي پاڇي مون ڏانهن مُرڪي نهاريو.

اسان جنهن لئہ آهيون پرھ تائين جاڳيا،
سنجهي مان وجي سو سوير ئي قراريو.

صبح، شام، آڌيءَ، منجهند ٽاڪ ڏاري،
تنهنجي يادگيريءَ ڪو ٽاٽو نہ ٽاريو.

انهي ڪان اڳي جو بغاوت جو سوچي،
رتل روح کي ڪنهن طريقي ڏتاريو!

وفا کي ڪرايو غسل خونَ سان جن،
انهن لاءِ راشد! ٻٽي لڙڪ هاريو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هُو بہ دشمن جو جڏهن پاسو وٺي بيهي رهيو،
حوصلو منهنجو صفا اڄ پِڙُ ڪڍي بيهي رهيو.

ڪير آ مون ساڻ جو ملهہ ۾ اُٿي سندرو ڌٺي؟
ياءِ منهنجو اهل محفل مان اٿي بيهي رهيو.

وار هو خونخوار منهنجو، ها مگر روڪي رکيم،
يار ٿي اغيار جي آڏو اچي بيهي رهيو.

طيش مان آپي کان ٻاهر، ٿي ويو وحشي پٽو،
ڪو جهلي مُنهن سامهون آ آرسي بيهي رهيو.

سنڌ ماتا! تهنجي سڏ کان ڪو لنوائي ڪيئن سگهي،
تو جڏهن سڏيو تہ هرڪو تيار ٿي بيهي رهيو.

شان سان راهي آ راشد! دار ڏي ديوانگي،
وقت جو منصور آ نعرو هڻي بيهي رهيو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مان ننڍڙو ڪجهه سُوتن جهڙو،
تون آن شاهه بلوطن جهڙو.

هُو جڻ اعليٰ ذات برهمڻ،
هُن لئه آن ۽ اڇوتن جهڙو.

ڪوڪو ماٺهو آڪَ جي انبڙي،
ڪوڪو منڙو تُوتنَ جهڙو.

هاءِ چنيسر! ديس ڦرائيئي،
ڪم ڪيو تئي جُوتن جهڙو.

آدمزاد لڳين ڪاٿي ٿو؟
پوءُ ڦهلائيئي پُوتن جهڙو.

منّي ۽ - هاڻو ماٺهو آهيان،
پائن ساڻ پيوتن جهڙو.

راشد! دنيا ۾ نه وٺيو ڪو،
سنڌوءَ جي نه سپوتن جهڙو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هي بہ هڪڙو زندگيءَ جو مرحلو پُورو ٿيو،
آسرو پورا ٿيو ۽ پروسو پورو ٿيو.

سڀ سنڌءِ انجام ڪُوڙا نيٺ ثابت ٿي ويا،
ڪوبہ هِڪُ تنهنجو نہ جاني! واعدو پورو ٿيو.

وقت هي دلسوز ۽ انسانيت آزار هو،
ٿي ويو پورو مگر ڏاڍو ڏکيو پورو ٿيو.

اي زمانا! تون بہ هاڻي ياد پيو هر هر ڪندين،
مان رهيس ثابت قدم، هر حادثو پورو ٿيو.

جنهن سوا هڪڙي گهڙي گهارڻ بہ مشڪل ٿي لڳي،
رابطو تنهن سان ختم، هر واسطو پورو ٿيو.

التجا اکڙين جي پڙهندو هُئين اُهو يي وقت هو،
سوال دل جو هرکو پئي ٿي اڻ گهريو پُورو ٿيو.

نوجوانو! وِک وَڌايو، قوم جي خدمت ڪريو،
دوُر راشد جو تہ هاڻي دوستو! پورو ٿيو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

يار سان انجام آهي شام جو،
شل سچو ثابت ٿيان انجام جو!

تنهن پرينءَ جي پيار تان صدقي ٿيان،
جنهن مُکو آ پرزڙو پيغام جو.

شام جلندي شمع، پروانو اچي،
جو بہ عاشق آهہ ان جي نام جو.

رت ڏيڻ جي لئہ ملان کي ٿا چون،
هوُ تہ عاشق آهہ تازي طعام جو.

خير گهرجي بنگلي ۽ کار جو.
رئيس کي الکو نہ آهي عام جو.

مون مڃيو شاعر ٿيا پيغامبر،
کوڙ کونهي کو مٿن الهام جو.

اي ميان! فتويٰ جا صاحب مان بہ هان،
نوڙ وجهہ منهنجي ڳچيءَ الزام جو.

رات ساريءَ جو ٿيو تڪ راشدا!
خيال گهرجائو ٿيو آرام جو.

•

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

انن کي تو کپي لاٽو ۽ گهوڙن کي کپي داڻو،
ڪنئين مشتاق نيزاري ته محبوبن وري ماڻو.

مڇي پاڻيءَ سوا ۽ گل سوا خوشبوءِ ڪيئن رهندو؟
پرين پاڙي اسان جي ۾ اچي اڏ، يار آڏاڻو!

اوهان تا دور سمجهو، پر اسان ڪافي قريب آهيون،
وڃايو ڏاند جو چاڪيءَ، گهمي پيو تو اُهو گهاڻو.

اسان شاهي ڪنداسون ٻئي نڪي پرڏ اگهه چڙهنداسين،
تماچي تون ته مان نوري نه مان مومل نه تون راڻو.

ٺٺا سمجهي سگهن ماڻهو، متو منهنجو فقيراڻو،
اسان جو خيال شاهاڻو، زمانو ذهن ٻاراڻو.

دنيا وارا ٺٺا ڄاڻن، عجائب رمز رندن جي،
اوهان کي تا اسان سمجهون، اسان کي تا اوهان ڄاڻو!

اسان ٻئي کير کنڊ آهيون، اسان ٻئي چنڊ چاندوڪي،
تيس مان لار ماکيءَ جي ته تون آهين مکڻ چاڻو.

اسان جو مُنهن سدا ڀڪيو، مصيبت ۾ نه ڪُوماڻو،
پچي تيو لال جيڪو ڪالهه تي ڪوري اندر ڪاڻو.

اهوئي مرد آ راشد! وطن جي لئه وڙهي جيڪو،
وڙهن جي پاڻ ۾ تا تن جو جهيڙو آهه زالاڻو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جيترو تُنهنجي ڪري مون بارُ ڍويو هو،
اوترو ئي تو گھٽو مون کي ڏکويو هو!

اڄ اڪري فائلن ۾ تو لکي جاني!
هر دفعي مون نُور پٽي ڪيڏو نچويو هو.

خط ڪري پُرزا، پُڇين ٿو حال دل هاڻي،
خط انهي ۾ خيال مون سارو سمويو هو.

تنهنجي گڏ هوندي نه ٿي ڪنهن تي پُڏي اک پر،
ساٿ تو ساٿي ڇڏيو سو لوڪَ لويو هو.

ڪا سجاڳي ڪانه هئي هارين غريبن ۾،
هاريي واري کي بچندو هِڪ به ٽويو هو.

دوُر سنڌي ادبي سنگت جو هُيو بهتر،
سيڪريٽري مرڪزي جڏ **تاج جويو** هو.

دير ڪيئي، گُل ويا ڪومائجي دلبر!
توکي پائڻ لاءِ راشد هارُ پويو هو.

●

ٽويو = مٽ جي چوٿين پتي.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

امانت ڪري دل ڏيان آن؛ ڪنهن کي، امانت ۾ ٿيندي خيانت ڏسان ٿو،
وڏي ويئي ماڻهن ۾ مطلب پرستي، محبت ۾ ڏاڍي ملاوت ڏسان ٿو.

ڏسي ٿوهه سهڻا چڪڻ تي چوي دل، مگر ذاتي ۾ ڪَڙائي پريل آ،
چمڪ ظاهريءَ تي نه سهڻن جي هِرڪو، انهن جي اندر ۾ عداوت ڏسان ٿو.

ڏکن ڏوجهرن ۾ ڏين ساٿ مشڪل، مزن محفلن ۾ ٿين پاڻ شامل،
جتي سهنج آهن اتي سونهن وارن، ڪئي آهه سِرَ جي سخاوت ڏسان ٿو.

ٻلي روشني ڏي قدر ڪونه ٿيندءِ، حسينن کي تو ۾ نظر داغ ايندا،
اجايو ٿو چمڪين، الائي نه ڪنهن لئه، اڙي چنڊ تو ۾ به چاهت ڏسان ٿو!

جڏهن دوستي تي ڪماليت کي پهچي، تڏهن تي انهي جي زواليت شروع ٿئي،
وڏائج نه راشد! تون قُربت ڪنهين سان، قرابت جي پويان رقابت ڏسان ٿو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

لڳي توکي شايد عجب، تي سگھي ٿو،
وڇوڙي ۾ ڪو جان بلب تي سگھي ٿو.

جتي ساري دنيا جو غم سانديي رکجي،
رڳو هڪڙو منهنجو قلب تي سگھي ٿو.

ڪئي عقل آ تيز رفتار ترقي،
نہ حق هاڻ ڪنهن جو غضب تي سگھي ٿو.

منهنجي دل متاهينءَ جي منزل تي آهي،
اتي قومي جهنڊو نصب تي سگھي ٿو.

نہ تو اچ خوشيءَ ڪان نہ ڪپڙن ۾ ماپان،
اوهان جي اچڻ جو سبب تي سگھي ٿو.

اسان سوگوارن جي گھر ڏانهن سائين!
اچين تون نہ عيش و طرب تي سگھي ٿو.

حياتي پئي پنهنجي سورن ۾ گذري،
ملي هُو نہ سوکو جنب تي سگھي ٿو.

وٺي نانءُ تنهنجو وضوءَ ڪان سوائي،
نہ راشد ڪڏهن بي ادب تي سگھي ٿو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

عاشق جنهن بہ قطار ۾ بيٺا پنهنجو پاڻُ ڳڻائي ڇڏبو،
پيار ڪرڻ کان پاڻ نہ پلبو، لسٽ ۾ نانءُ لکائي ڇڏبو.

چاهہ اسان جو چقمق جهڙو، جي نہ ڪشش تي چڪجي آئين،
ڪوٺو رُپيو سمجهي توکي، پاسيرو اُڇلائي ڇڏبو.

سونو هار غلاميءَ وارو، ڳل ۾ پائڻ کان اڳ يارو!
قاسي ڪائڻ لئہ ٻَڪ سمجهو، ڳل ڳيراهو پائي ڇڏبو،

سِر جو سانگو لاهي، سينو ساهي، وچ تي ڪاهي پئبو،
جَلندڙ جوءِ بچائي ونبي، ٻرندڙ مَچُ اُجهائي ڇڏبو!

ڏاڍُ چوي ٿو: ڏاهن کي اڄ، گهاڻن ۾ پيڙائي ڇڏبو،
هوش چوي ٿو: ڳڻتي ناهي، هيٺن کي همٿائي ڇڏبو.

وقت مقرر کان اڳ راشد! پنهنجو ڪم اُڪلائي ڇڏبو،
واندو ٿي پو سونهن پريءَ لئہ سُرهو هنڌ وڇائي ڇڏبو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چَپَ چاهہ ڪان محبوبَ جو ڳل روڪجي ويو،
پڪ سمجھہ تہ تخليقي عمل روڪجي ويو.

ٻوٽو جو هيو خيال ۾، رُخ ڏڪجي وڃڻ سان،
هُنَ زلف هٽايا تہ خلل روڪجي ويو.

ويجهن ۽ عزيزن تہ ڇڏيو آسرو لاهي،
ڏوليو جو اچي ويو تہ اجَل روڪجي ويو.

يونين ۾ اڄڪلهہ عهديدار اچي ويا،
هر مسئلي مشڪل سندو حل روڪجي ويو.

هُن ڇڙٻ ڏني، لڙڪ ڪرڻ تي ها، اچانڪ،
پڇتاوَ تي ئي ردِ عمل روڪجي ويو.

اشد ڏي ڪنيا مُرڪي سڄڻ نيڻ غزالي،
پورو نہ ٿيو وچ تي غزل روڪجي ويو.

●

ارادو اڄ اٿئي شايد وڃڻ جو!
ڪري وچ واعدو واپس ورڻ جو.

اي منهنجي شمع محفل رهج روشن!
پتنگن پهه ڪيو آهي پچڻ جو.

ڇڏيان تنهنجي پچر ڪيئن مان پيارا!
اوهان سان نينهن آهي ننڍپڻ جو.

اسان جي آهه ۾ اهڙو اثر آ،
جگر تي چاڪ سگهندو آ پهڻ جو.

غريبي حال تي ڪو پال ڪر تون!
سقيمن ۾ نه آ معدو سهڻ جو.

سهي ڪر راز دل نيڻن منجهان ئي!
زباني آهه ڪم ڪهڙو ڪڇڻ جو.

ننڍي ڪان ئي سبق ازبر تيو آ،
اوهان ڪي غم ڏيڻ، مون ڪي وٺڻ جو.

رئاري ڪير پر تُنهنجي ڪري ئي،
تيو قائل سنڌءِ راشد رئڻ جو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پرينءَ جي ڪاش! پيرن ۾ ڏيان ها سر ته بهتر هو،
هجي ها يار مقتل ۾ هُتي حاضر ته بهتر هو.

نه ماري ها مون کي اهڙي طرح ڪافر ته بهتر هو،
هجي ها ڪين سهڻي جي ڳڻتي تي ترُ ته بهتر هو!

نٿو محبوب ڀانئي ۽ زماني ۾ گلا ٿي پئي،
ڪيان ها عشق پنهنجي کي نه جي ظاهر ته بهتر هو.

ٻين کي واڳ ڏئي پنهنجي ٻٽيس ٻيوس ۽ ويچارو،
رهي ها ٻيو نه ڪو دل تي ائين قادر ته بهتر هو!

ملي سچ جي سزا آهي، خوشيءَ سان ڀوڳڻي پوندي،
ٿيان ها ڪين اي راشد ادا! شاعر ته بهتر هو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

لڳي جا چوٽَ آ تنهن کي نظر انداز ڪرڻو پيو،
زماني ساڻ دل پنهنجيءَ کي آخر ساز ڪرڻو پيو.

نہ اوري چانوَ پاڻيءَ جو، سهارو ڪو مليو تنهن لئہ،
پکيءَ دل جي کي اڄ آهي، پري پرواز ڪرڻو پيو.

پُراڻي پرت پَرَ ساهي، وئي پيجري منجهان اُڏري،
نئون آ نينهَن نعري جو، وري آغاز ڪرڻو پيو.

جڏهن بازن جي بستيءَ ۾، مون کي رهڻو پيو آهي،
ڪبوتر دل کي ڪوشش ساڻ آ شهباز ڪرڻو پيو.

ڪيائون ڪين ڪَنَ سَرلا، ٻُڏي ٻوڙن نہ ٿي ٻولي،
تہ پنهنجي بانگ جو بيشڪ بلند آواز ڪرڻو پيو.

چڙهيو منصور ڦاهيءَ تي، اناالحق جو هڻي نعرو،
رکي راشد سُنت زنده تہ ظاهر راز ڪرڻو پيو.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (هہ)

چاهجي چاندا۽ کي تو چنڊ کي انڪار ناهہ.
جت مِڙن پيئونرا نہ خوشبو تي، اهو گلزار ناهہ.

چون ٿا تارُو تري تو ۽ ٻُڏي تو پڻ اُهو،
جنهن ڪڏهن ڏک ناهہ ڪاڏو، سو تہ سائين سوار ناهہ.

پاند آندم نيٺ پالهو هاءِ! پيئڻ ڪان پني،
مُلڪ سارو منگتو آ، ڏيهہ ۾ ڏاتار ناهہ.

سادگيءَ مان مات ڪائيندؤ انهن کي سمجهجو،
گفتگو غازين جيان ڪن ٿا، مگر ڪردار ناهہ.

خود ٿنا ماڻهوءَ کي ڪو انسانيت لئہ پيار ناهہ،
خود مطلبي، دوستو! ڪنهن جو بہ ٽيٽو يار ناهہ.

ڏِسُ مريضن جو طبيبن کي نہ آهي ترس ڪو،
ڪو بچي تو يا مري تو، ويج کي ويچار ناهہ.

دوستو! بيسود هي آهي حڪيمن ڏي هلڻ،
چو تہ اهڙو ويج ناهي، خود بہ جو بيمار ناهہ.

گل سجائج خيال سان بنجي نہ گلدستو خراب،
راشدا! هوشيار، هرڪو گل بہ خوشبودار ناهہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هڪڙي آفت وئي تہ مٿاھون ٻي ڪا شامت آھہ،
صحت سلامت ڪيئن رھي، جي عشق سلامت آھہ.

مير ۽ ملان، پير ۽ پينو، پيار کان پالھو ناھہ،
قرب جي ڪاٺ ۾ ڪٿين، رڳو مون تي نہ ملامت آھہ!

ھُن جي ھُو چاٽي، تون پيارا! پنھنجي توڙ نباءِ،
ياري لائي توڙ نڀائڻ، شان شرافت آھہ.

حاتم جي تربت کي ھڻ لت، مون کي ياڪر پاءِ!
دنيا کي ڏيکار تہ سھڻن ۾ بہ سخاوت آھہ.

ھاڻ زمانا! ڏار ڪندو ڇا تُنھنجو ظلم ۽ زور،
توکي کھڙي ڪل تہ ھيءَ چرين جي چاھت آھہ.

ورتو آھہ اسان جي ھر دم ڏک ۾ ڏيل قرار،
حيف انھن کي جن پئي ڳولي، سک ۾ سامت آھہ.

شان وڏي سان دل منھنجيءَ ۾، درد جي دعوت آھہ،
پاڻ کي راشد يار! سدائين رنج ۾ راحت آھہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سڀ چون ٿا ڪر ڪٽي تون حالتن سان هاڻ ٺاهه،
پر مون کان ٿيندو نہ ڪڏهين سچ لِڪائڻ جو گناهه!

پل سهي سنيري، سياڻا سيبتا، سوريءَ چڙهو،
عاشقن لئہ هر گهڙي آ هرگهٽي قربان گاهه.

آنءُ پاهڻ تي جيو آهيان ۽ جيئڻو آ اڃا،
لالچون آجيومِ جو ٿا عيش سان ڪونهيمِ چاهه.

اڄ ڏٺم مرٽينگ هڪ مزدور جا ٻچڙا ٻکيا،
جو رزق ڏئي ٿو سين کي، سو ڪٿي آهي الله؟

بُک ۽ بيروزگاريءَ، پيار کان پالهو ڪيو،
نوڪريءَ ڪارڻ ڇڏيومون، ناز پرور سان نباهه.

خواب خوشين جا ختم ٿي ويا خساري ۾ پئي،
صبح سانجهيءَ پيا ڳهون ٿا، ڳٽتين جو هاڻ ڳاهه.

راشدا، ڏک آهہ جو پريٽ پيا تنقيد ڪن،
روبرو جي شعر منهنجي تي پيا ڪن واهه واهه!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

جي جلايوتا، جلايو آشيان منظور آهہ،
عاشقن کي عشق جو هر امتحان منظور آهہ.

ڪين بلبل پنهنجي گل کان پل رهي سگهندي پري،
باغ ۾ باندي ٿيڻ اي باغبان! منظور آهہ.

سون تي سيٽُن مٽڻ جو مون سبق سکيو نہ آ،
اڄ مان آخر عُمرَ جي ڪيئن چوان منظور آهہ.

مڙس تي رهجان، مرڻ منهنجي پڇاڻان اي ٻچا!
ظلم جي فرمان تي تون چئين متان، "منظور آهہ"!

'اي پتنگو! اڄ پڇڻ جو، جي ڪيون تهراءِ پاس؟'
شوق سان گڏجي چيو سيني: اسان، منظور آهہ.

عيش عشرت جو ڏهاڙو، ڏوهہ ۾ سمجهون شمار،
جُهد جاري هڻ هٽان ۽ وٽ وٺان منظور آهہ.

موت مردن جو رِليءَ ۾ ٿئي نہ راشد! حيف آهہ،
ويڙهہ ۾ وڙهندي يلي وڍجي وڃان منظور آهہ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رديف (ع)

ڇا ڇا ٿيو مون سان مٺا! توکان ڇڄڻ کان پوءِ،
ابتر ٿي ويو حال آ، وڇڙي وڃڻ کان پوءِ!

صدقي تون پنهنجي سونهن جي ناراضگي نہ ڏار،
تڪليف آ پهتي گهڻي تنهنجي رسڻ کان پوءِ.

مون جيئڻ نہ ڪير آهہ جو سر مفت ۾ ڏيندو،
پڇتائڻو پوندءِ پرين! منهنجي مرڻ کان پوءِ.

روزن جي پنيان عيد اچي ٿي پئي ضرور،
حاصل ٿين ٿا سک سدا، ڏکڙن ڏسڻ کان پوءِ.

ڳٽتين ڳٽڻ جي لاءِ جَڙيمہ جيءُ جاڳ سان،
دل ٿي ٿڏي ٿئي ذرا، شعرن لکڻ کان پوءِ.

خوابن جي دنيا ۾ بہ تو توکي ڏسان جڏهن،
ڇرڪي اُٿان تو رات جو ننڊ ۾ رهڻ کان پوءِ.

مون کي آ مليو درد اوهان کي ڏسڻ کان پوءِ،
توکي ڇا مليو آ مون کان مُرڪون کسڻ کان پوءِ؟

ڪائي بي سمهن ٿا جڏهن گهر جا سيئي ياتي،
ويهي رئان تو راشدا، روزي رکڻ کان پوءِ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سپني کي ساييان جو ويس ڍڪائڻ لئہ،
وقت اچي ويو آهي پير وڌائڻ لئہ.

گهاٽو ڏُڌ بي، قوم سمهي آرام ڪيو،
شاعر در در سڻن هنئي جاڳائڻ لئہ.

هيڏهن پيگ تي پيگ پيڻ سان مست تيس،
هوڏهن ناصح آيو آ سمجهائڻ لئہ.

ڪوٽ جي ڪالر تي چو سُرخ گلاب هنيئي؟
لب ئي ڪافي آهن ڏيانُ ڇڪائڻ لئہ.

آزادي آئي تہ بهار ختم ٿي ٿئي،
موسم سويا پَرَ پاسي بدلائڻ لئہ.

هيڏهن دم پرواز ٿيو آ راشد جو،
هوڏهن تياري آهي جشن ملهائڻ لئہ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سجڻ! سخت دل تي وساري ڇڏيئه!
مون کي ڏسَ ته ڪنهن جي سهاري ڇڏيئه!

ڀَري جام محفل مان اُٿئين مگر،
اسان ڏي نهاري، پو هاري ڇڏيئه!

اڱي رُئندي رئندي ڪلايئه پئي،
هينئر ڪلندي روئاري ڇڏيئه!

نڪي ننڊ آئي، نه ڳوڙها سُڪا،
جو اڌ رات ير ڪان اُٿاري ڇڏيئه!

ڪٽي تيز نظرون، جو مون ڏي ڏٺئه،
نگاهن جي اٿرن سان ماريَ ڇڏيئه!

وطن ڪان ڀَري تي غمن ۾ پئين،
اسان کي به ڳٽتين ۾ ڳاري ڇڏيئه!

ڇڳو تيو جدائيءَ جا صدمان ڏنئي،
ته راشد کي ويتر سَنواري ڇڏيئه!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

بدلبي قسمت سندم اي شوخ! شوخي ڇڏ تہ پوءِ،
وندري ويندي طبع، نهڪر جي بولي ڇڏ تہ پوءِ.

تنهنجي هٿ کي ڇهڻ خاطر جام تو توکان وٺان،
مان پيڻ ڏيندس ڇڏي، تون مئي فروشي ڇڏ تہ پوءِ!

هُن وڏي قيمت گهُري آ، شال پورو پئي سگهان!
مون گهُريو بوسو، چيئين: سگريٽ نوشي ڇڏ تہ پوءِ!

قوم مجموعي مفادن لاءِ تي توکي سڏي،
مان بہ گڏ توسان هجان، سياست گروهي ڇڏ تہ پوءِ!

وهم تنهنجي گهر منجهان نڪري سگهن ٿا ان طرح،
پير صاحب جي مڙها! تون دست بوسي ڇڏ تہ پوءِ.

گهر ۾ گهاريندي ڪرين ٿو راشدا، سڪٽيون سڏون،
قوم لئہ ڪجهہ ٿي سگهي ٿو ڪڇ ڪوسي ڇڏ تہ پوءِ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

لائق ناهه، اڇو تا ساتي! مون کي لوڻ لاءِ!
آهه اوهان ۾ مون جيئن ڪوئي نُور نچوڻ لاءِ؟

واٽن تي سب ويهي رهيا، ماندا تي ماڻهو،
ڪرهو ٻٽيس، بار برهه جو ڳوڙرو ڍوڻ لاءِ.

خيال نه ڪر آهين هتيڪا، موتي جهوليءَ ۾،
سِڪَ جو ڌاڳو آهه سلامت، ڳوڙهن پوئڻ لاءِ.

پل نه يزيد ٻٽي بيهاريو، پاڻيءَ تي پهرا،
نيٽن جي ٽن آهي منهنجي مُنهن کي ڌوئڻ لاءِ!

آڌيءَ اُٿيو آنءُ پني تي پيڙا پيو پَلٽيان،
ڌات ڏنو آ شعر جو رستو، خيال سموئڻ لاءِ.

ڏينهن سڄوئي محنت، سانجهيءَ ماتم پيار سندو،
راتيون ڇڻ ڪي آهن راشد! منهنجي روئڻ لاءِ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

خوش طبع لاچار تي غم ڪاٺو پوندءِ!
ساٿ ڪان وڇڙئين تہ پوءِ پڇتائڻو پوندءِ.

دوستن جي پروسي تي ڳاٿ اوچو تو رکين،
جي اڪيلو ٿئين ڪٿي، سِر نُائڻو پوندءِ.

تنهنجي شخصيت رعب واري آهه سنگت جي ڪري،
ظالمن آڏو وڃي ٻاڏائڻو پوندءِ.

توکي ڳهندي تي وڃي پئي خود پرستيءَ جي ڏُہڻ،
اِن چِڪڻ مان پاڻ کي ڪڍرائڻو پوندوءِ.

قيد تنهائيءَ ۾ ڏسجان تنگ تي پوندين تڏهن،
جنهن کان نفرت تو رکين ڳل لائڻو پوندءِ!

وقت ڪاوڙ ۾ ننڍو تون وات تي قبضو ڪرين،
سوچ! راشد کي جڏهن پرچائڻو پوندءِ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پرجهلو تي ديس جو ينيث وري پڙڪاءِ ياءَ!
سنڌ تنهنجي آهه ڌرتي، سنڌ جو لهُه سُڌ سماءَ.

ڏس اچي تون حال هتڙي، آءُ جوڌا، جلد آءُ!
ڪنهن جو سينو ناهه زخمي، ڪنهن جي دل تي ناهه گهاءُ.

ڪر تون مادر سنڌ جي خدمت ته خوش تي ڏئي دُعا،
ڏس ته مرضن ڪيئن مروتي آهه تنهنجي مرد، ماءُ!

ڪئي گهٽي ترقي زماني، پر سنڌي ساڃيا بُکيا،
دُور ڪر بيروزگاري، بُک مرڻ کان ڪر بچاءُ.

ديس جي دشمن کي چوُ، شيشو پڳو، خنجر ٿهيو،
درد وارن جي دلين تي ڪيترو هلندو دَٻاءُ!

تنهنجي نرميءَ جو ته ناجائز نفعو وٺندا رهيا،
حق جو نعرو هٽي اُٿ، هاڻ کهڙو لِڪ لِڪاءُ!

باز آهين راشدا، پنهنجي پرن کي آزماءِ!
ڪين تو روڪي سگهي رستو سنڌءِ کو تيز واءُ.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پاڻ کي سمجهاءِ پهريان، ٻين کي سمجهاءِ پوءِ،
عادتون بدلاءِ پنهنجون، مُلڪ کي بدلاءِ پوءِ!

ڪو ڪلڻ خواريءَ برابر، ڪو روئڻ راحت ٿيو،
ڳالهه کي توري تڪي ڏسُ، ڳوٺ سان ڳالهاءِ پوءِ!

ساٿ سان سنگت ڦٽائي، سڪ سمهي سگهندو نه ڪو،
رس رهائي راڄ وارن سان، ڪجان دلجاءِ پوءِ!

دانهن ڪرڻي آ اُها، جا درد دل پيدا ڪري،
سُرن کي سُلجهاءِ، سهڻو ڪر، سُريلا، ڳاءِ پوءِ!

پنهنجي تاريءَ جو تَري ٿو، تنهن کي ’ويچارو‘ نه چؤ،
تيار ٿي حملي جوابيءَ لئه لفظ ورجاءِ پوءِ!

نيڪ نيتي ناهه لڪندي، نيت ظاهر ٿيو پوي،
اول سينو صاف ڪر، راشد سان ياڪر پاءِ پوءِ!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

خون ناحق جن ڪيا، سي ڪيئن چوان غازي ٿيا؟
اي پرين پيارا! انهن کي ڪيئن قبي بازي ٿيا.

مون جڏهن موسيٰ سڏائي، ڪنئي عصا آهي ڏکي،
وقت جي فرعون آڏو ڪيئن ڪيان آزي، ٿيا؟

چو ڪمانن مان پرن جي ڪانَ ٿو ٿهري هٽين؟
وات ويندن تي ڪيئي چو تير اندازي، ٿيا؟

ناز پرور ناز ڪر پر نياز وارن کي بہ ڏِسُ!
ڪنهن کي اي سهڻا! نهي تي، ايڏي بي نيازي، ٿيا؟

چو ڪُماٺل گل جيان محبوب منهنجو آ سندءِ،
چا، طبيعت ۾ ڪا آهي يار ناسازي، ٿيا؟

’جان عالم، انجمن آرا‘ قصا تي ويا ختم،
اڄ اچي راشد! اسان کي شاعري تازي ٿيا!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

چھن ورھين جو چوڪرڙو ۽ سخت سيارو سيءُ،
پنڻ وڃي پيو پيٽ اگھاڙو، جنھن جو ماءُ نہ پيءُ.

جيڪي چورن جي ناني ۽ پڻ پاتاريدار،
سي ڪيئن مال ڏين موٽائي، حال جنين جو ھيءُ!

سڻ اي فصل ٻنيرا، پنھنجي مطلب جا تہ مُريد!
ٻنيوري يا مَڪِ ڪان بھتر آھ تہ ٻئونرو ٿيءُ!

جيءُ چوان مان، جيءُ چوندن ڪي، جيءَ ۾ ڏيندس جاءِ،
چوندو چا جي لاءِ ڪھين ڪي، قوت ٻُنيان ڪو جيءُ!

ھوڪو آھ ھٿيءَ جو تنھنجو گاريون ۽ ڦٽڪار،
منھنجي محنت لاءِ اوھان جو آھ اجورو ايءُ؟

تنگ ڪيو آھي دنيا جي چيھن ۽ چڪتاڻ،
شايد ھاڻ سھارو ڏيندي ڏاڪ - پَريءَ جي ڏيءُ!

●

رديف (ي)

مَهل هِي محبوب تُنهنجي موڪلائڻ جي نہ هُئي،
راهَہ ڪا مون وٺ رهي، توکي ٽڪائڻ جي نہ هئي.

منهنجا جذبا ئي اصل نازڪ هُيا، ٽُڪرا ٿيا،
مان مڃان ٿو تنهنجي مرضي، دل ڏکائڻ جي نہ هئي.

هُنَ مون کي موقعو ڏنو، احوال دل اوري وٺان،
ها! مگر مون ۾ تہ شڪتي غم ٻُڌائڻ جي نہ هئي.

پلڪ ۾ ٿي ختم ٻاونجاهہ سالن جي خوشي،
هِن عُمرِ ۾ ڪابہ طاقت چوٽ کائڻ جي نہ هئي.

سالها سِڪندي وڃي مس سهنج جو پاسو مليو،
دل رهي سَرَهي سا مرضي درد ڏائڻ جي نہ هئي.

اٺ! عمل جي لاءِ توکي ساٿَ هو ساٿي سَڏيو،
هيءَ گهڙي راشد پرين! تصور پڇائڻ جي نہ هئي.

●

ختم شام جو ھي پھر ڪيئن تو ٿئي!
خبر ھوندي ھُو بي خبر ڪيئن تو ٿئي!

ڪُلهي غير جي تي رکي ٻانهن، پڇيئين،
تہ ”خوش آھين؟ اڄ ڪلھ گذر ڪيئن تو ٿئي؟“

پِڳل آھ گاڏي، قِتل آھ رَستو،
ھِن حالتن ۾ سفر ڪيئن تو ٿئي.

چڙھي ھاڻ جيت تي اچي ڏس تماشو،
ڪُھڻ منھنجي لئہ گڏ، شھر ڪيئن تو ٿئي!

نہ سڏڙين ڪي ڪا چاڻ ھوندي اي سائين!
ڪُسي عشق ۾ ڪو امر ڪيئن تو ٿئي.

حقيقت نہ سمجھيم، سو حيران آھيان،
ھي معصوم دل جو پٿر ڪيئن تو ٿئي.

نہ عاشق ٿئين ۽ نڪا سمجھ آئي!
عطر جھڙو ڪنھن جو پگھر ڪيئن تو ٿئي.

ڏسي ڪنھن کي رُئندو پريشان آھيان،
تہ ٻوندن مان راشد! بحر ڪيئن تو ٿئي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

وڻ ٻَري ويندا سڙي، ڏونگر ڏري هِن آهَہ تي،
جڳ جلائڻ نيڪ ناهي، تيءَ راضي ناهہ تي!

اڄ سياڻي موت ايندو ۽ وٺي ويندو مون کي،
مل مٺا محبوب، ڪونهي، ڀروسو ڪو ساهہ تي.

ياد تنهنجي تي ستائي. پر نہ توکي خيال ڪو.
هاءِ! جو عاشق تيس بي غرض بي پرواهہ تي.

رات ريبدن ساڻ عاشق دل لڳائڻ آ غلط.
جي لڳي وئي آهہ تا پڇتاءُ ڪهڙو چاهَہ تي؟

شال! سوچين تون بہ منهنجي، اي مٺا ويساهہ تي،
ڀروسو آهي ڪيو مون، تو حسن جي شاهہ تي.

پٽ ڏٺيءَ جو آهہ ميلو چوڏهين تاريخ تي،
اڄ پرين گڏجي هلون ٿئي، شاهہ جي درگاهہ تي.

بس اچهو آيو ڪِ آيو، جانُ آيو هانِ هُو،
راشدا! ويٺو رهان تو، آسري ۾ راهہ تي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڇڏي ڏي شوخ، لاغرضي، مجي ڇڏ منٿ زاريءَ کي،
نہ پهچان بي وسيءَ کان مان، برهہ جي بيقراريءَ کي.

صبح کان شام ٿي ويئي، اسان جو سر، اوهان جو در،
لڳي ويا چار چنڊ آهن، اسان جي انتظاريءَ کي.

ڪٽي آئي آ فصلِ گُل مٺا پيغام مسرت جو،
اوهان رکيءَ ڇا ڪريان محبوب باغن جي بهاريءَ کي.

پرينءَ جي پيار ٿي مائل ڪيو مون کي چريائيءَ ڏي،
نہ ٿو ڪا چيز مان سمجهان ملامت يا خواري کي.

ٿيا مغلوب اڄ اغيار مون سان ٿي مدد تنهنجي،
وساريندس نہ مان ڪڏهين اوهان جي غمگساريءَ کي.

اسان جي طبع تي پوندڙ ملن ٿا دوست! خوش ٿيون ٿا،
سدائين ياد ڪريون پيا ڪچهريءَ ڪيف واريءَ کي.

زماني ۾ عزت کان وڌ نہ پياري چيز آ راشد!
ڪريان ٿو يار تان قربان پنهنجي چيز پياريءَ کي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ان ڪري ئي مون پچا ڪئي دار جِي،
طلب آهي دل ڪئي ديدار جي.

مُرڪندي قاهيءَ قندو ڳل ۾ وڌم،
جو تہ خواهش آ ڳچيءَ ڪي هار جي!

تي سگهي تو ڪاميابي ماڻجي،
آس آهي سونهن جي سهڪار جي.

پاپ هُن جا سب ڪٽي پڌرا ڪجن،
ڪاش! آزادي هجي اظهار جي.

لڙڪ ٻٽيا نيٺ صورت لار جي،
تار ويئي ٽاٽجي آ سارَ جي.

گل ڇهڻ جي ايءَ سزا راشد ملي،
نوڪ آڱر ۾ چُبي وئي خار جي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سونهن کي ڳاءِ مداحن وانگي،
اي دل! چرين چاهن وانگي.

تنهنجي ديس ۾ آيو آهيان،
ڏينهن ٻہ چار سياحن وانگي.

جوڙ اهو ٻہ ٽُٽي ويٺو آ،
غير فطرتي ٺاهن وانگي.

ماڻهوءَ جو هِت مانُ اهو آ،
روز تو ويچي ڳاهن وانگي.

آهہ وجود غدارن وارو،
ڌرتيءَ لاءِ گناهن وانگي.

ساهہ سلهاڙي ساٿ سچي سان،
ذات ورهايم ڏاهَن وانگي.

هير سڌير ڪري وئي دل کي،
تُنهنجي سُرهن ساهن وانگي.

ڪيسيتائين رليءَ ۾ رهندين،
مُنهن ويڙهي تون چاهن وانگي.

راشد! قوم جي ڪشتيءَ کي تون،
پار پڄاءِ ملاحن وانگي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

گهر ۾ پيو گهوٽالو آهي،
تُنهنجي ڇَپ تي پيالو آهي!

ساٿين جي نہ صلاح سُٹين تو،
ڏاهپ جو ڏيوالو آهي!

مون کي چيئن تو موتيا آٹيان!
هُن جي هٿ ۾ پالو آهي.

سهٹا پيا بہ گهٹا دنيا ۾،
تنهنجو ڍنگ نرالو آهي.

سونهن جي وصفن تي او سائين!
لکيو مون بہ مقالو آهي.

مند ملٹ جي موٽي آئي،
ڪيڏو ڏس تہ جهُڙالو آهي!

آءُ تہ ٻئي موسم کي ماڻيون،
رُتِ جو رنگ نرالو آهي!

ايڏي تو ۾ آس اسان جي،
جيڏو تنهنجو نالو آهي.

راشد تي ڪو رحم نہ آيئي،
ڏس معصوم اپالو آهي!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

نيڪ نہ آهي مغروري،
يار منهنجي ڏِسُ مجبوري!

منهنجي چرياٿپ کي ڍَڪ ڏي،
تنهنجي ٿيندي مشهوري!

تنهنجي اکڙين مست ڪيو،
آب نہ پيتم انگوري.

تون مان آهيون سنڌ اندر،
جام تماچي ۽ نوري.

تُنهنجي آئي عيد ڪيان،
دل جي آس ٿئي پوري.

خوشبوءِ جي لئہ کوڙ مِڙيا،
زلفن ۾ ڇڻ ڪستوري.

سڪ کي پنڌ نہ آهہ پرين!
ماريندي نہ مون کي دُوري.

راشد کي تہ ازل کان آ،
پيار ڪرڻ جي منظوري.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

منهنجي پر مان گذري ته مُرڪي هلي وئي،
الائي اکين سان ڇا چئي هلي وئي!

نه ڄاڻان ڇو پُلجي ڪيئي ياد مون کي،
تنهنجو نانءُ ورتم ته هڏڪي هلي وئي.

سڄا خيال شيشي جيان چُور ٿي ويا،
لکڻ مس وينس ته بجلي هَلي وئي.

ائين هند جا گُهنج چُغلي هڻن ٿا،
منهنجي لاءِ ترسي هُو ڪَڪ ٿي هلي وئي.

وڃي هُن جي خُوشبو ڪٿي آئي آهي،
هَوا منهنجي جذبن کي سمجهي هلي وئي.

زماني جي رسمن تي سوچي اي راشد!
اکيون پيس جُلڪي ته روئي هلي وئي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اي هاءِ خزان! صد حيف هجئي، تو سونهن لُٽي گلزارن جي،
رت پيئي رُئاري بلبل کي، هر ساروٽي تہ بهارن جي.

ڪيئن وچڙي ويون چانديءَ تارون، جن سونهن گهٽائي زلفن جي،
ڪنهن وقت تہ واقعي رات هئي، هِت ڪارن ڪارونيارن جي.

چهرا جي اُهي تو زرد ڏسين، سي ڪالهہ ائين پيلا نہ هُيا،
چا ڳالهہ ڪيان مان ڳلڙن جي، تن ڳاڙهسرن ڳردارن جي.

ڪجهہ ساهہ لَڪيءَ ۾ هو اٽڪيل، مُنهن ڏسڻ جو هو اطلاع ڏنل،
هِت روح پئي ڪاڏيون هِچڪيون، هُت سوچ هئي سينگارن جي.

هِن عشق اسان سان چا نہ ڪيو، هِن پيار اسان ڪان چا نہ ڪسيو،
اڙيون اکيون اُت اي راشد! جت جاءِ نہ مجنوءَ پارن جي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

صبح سويرو نڪتو آهيان، ويو آ سج لڙي،
سج ۾ سونهن سهيڙيان پيو ٿو، سارو ڏينهن سڙي.

دوست نوان در پيٽن ٿا، من حاصل ٿئين سُڪون!
پاڻ اتي ٿي آهيون جاتي! پهريان اک اڙي.

دردونديءَ دلڙيءَ کي ڏي ڪا دلداري دلبر!
تنهن پل پاءِ ڳراٽي جنهن پل، ڳوڙها پون ڳڙي.

لوهه جي سيرن کان بهتر آ ساٽي سونَ رتي.
جاهل ساڻ حياتي ساري، سالڪ ساڻ گهڙي.

ساهي ڏي اي سُور! ڪري ڪا پل ڪن اک ڪڙي.
مَس مَس هاڻ سُتو آ راشدُ ساري رات رڙي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

پَوان پُلجيو ٻٽيندي سؤُ نہ تو ٿئي،
الائي ڇو چمن مان ديؤ نہ تو ٿئي!

اوھان جي عشق ۾ خوش باش آھيان،
مون کي ويجھو ڪڏھن تپ تؤُ نہ تو ٿئي.

ملڻ لئہ رات جو موقعو ڀلو آ،
دفع جو ڏينھن جو ھؤُ ھؤُ نہ تو ٿئي.

اڙانگي راھہَ آھي عشق واري،
مگر مون کي ڪڏھن ڪو ڀو نہ تو ٿئي.

شڪيءَ کان شوم بھتر آ، چون ٿا،
سگھو ئي ڪم جي باري چؤُ نہ تو ٿئي.

پرينءَ راشد! پياري رات جو مٺي،
ختم تيو ڏينھن پرگھٽ مؤُ نہ تو ٿئي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪڏهن تلوار ڪم آئي تہ ڪڏهين تير ڪم آئي،
ڪري ٿو ڪيسُ اڪڙين جو عجب تاثير ڪم آئي.

حسن يوسف بہ هو ليڪن، مصر ۾ عقل جيتي ويو،
ڪيائين بادشاهي خواب جو تعبير ڪَم آئي.

پنهنجي هٿ جي لکيل تحرير يا تصوير ڪا تنهنجي،
اهو ڪي ڏيار غم وٺي، ڪٿي دلگير ڪم آئي.

پنهنجي هر قول ۾، هر فعل ۾، هر جاءِ هڪجهڙو،
اچا ڪو فرد آهي، جو سدا سچ سير ڪم آئي؟

ڪچهري ڪيئن ڪجي توسان جو ڳالهين ئي ڳالهين ۾،
ختم حيثيت ڪيئي منهنجي، اسم تصغير ڪم آئي.

نڪي اعمال بهتر ۽ نہ آهي عِلم جو گوهر،
وڏن جي ڳالهہ ٻئنل ڪي پيو تو پير ڪم آئي.

تڏهن ئي ساهہ سک جو هُو ڪٿي سگهندو زماني ۾،
پنهنجي آزاد حيثيت ڪي جڏهن ڪشمير ڪم آئي.

حياتي آهہ سڦلي هاڻ ان جي ئي غلاميءَ ۾،
ڪيو جنهن قيد راشد زلف جو زنجير ڪم آئي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

تو يارُ يارُ ڪريان، پر آهه يارُ ڪاٿي،
مطلب جي آهه دنيا، محبت، پيار ڪاٿي.

لاهي ڇڏيو ڇپائين، بوسي جي آرزو بس!
مان هُنُس تنهن حَوس ۾، پر اختيار ڪاٿي.

دل جا زخم پَسايان ۽ حال دل سُڻايان،
ڪَن ٻُڌڻ لاءِ ۽ اڪ با اختيار ڪاٿي!

مجلس نہ بزم جي آ، ساقي نڪو صُراحي.
مئخوار مُرڪندا پر، مئي خوشگوار ڪاٿي!

گل جي حسن فروشي، ڪنڍن جي ديس ۾ ٿي.
مون کي ڏسيو تہ آهي، زردارُ خار ڪاٿي؟

ڪشمير منجهہ ويهي، ڳالهيون بهار جُون ڪر،
سنڌڙيءَ ۾ آهہ سانوڻ، ليڪن بهار ڪاٿي؟

سمجهو هئم تہ شايد مرندس تہ چئن ايندو،
ليڪن قبر ۾ آهي راشد، قرار ڪاٿي!

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

رنج تي دنيا سڄي پل قرب جو رستو ڪٽي،
بس رڳو محبوب منهنجو ڪين شل مُنهڙو مٽي!

مُنهن ڏئي ويندس، مخالف جي زمانو تي ويو،
ساٿ ڏي مون ساڻ ساٿي ياڳ پو منهنجو ڪٽي.

ياد تنهنجيءَ منهنجي من کي آ ڪيو اُجرو پرين!
سارَ تنهنجي ايئن سٽي تي، جيئن ڪٽي ڪپڙا سٽي.

جوانَ سي آهين جيڪي واعدن تي سِر ڏين،
مرد سو ناهي، جو مشڪل ۾ اصولن تان هٽي.

محنتي ماڻهو محبّت سان وڃي بازي ڪٽي،
ڪاهليءَ جون جو اندر مان تو ڇڏي پاڙون پٽي.

هاءِ! حاسد هر طرح پيو رشڪ راشد سان ڪري،
مون چُميا ڳل يار جا، چپ هُو پيو پنهنجا چٽي.

●

نڪي دعا تي لڳي ۽ نڪي دوا تي لڳي،
حياتي هاڻِ جڻ ته شامِ ڪربلا تي لڳي.

اڳي هر وقت پيا ٽهڪ خوب ٽڙندا ها،
ڪچهري پنهنجي اڄ ته مجلسِ عِزا تي لڳي.

نه جَنهن کي ڪوبه سُٺي ۽ نه جنهن کي موٽ مِلي،
اسان جي رڙ به ڪا صحرا سندي صدا تي لڳي.

اوهان جي زلف مسلسل جي ڳالهه نڪتي هئي،
الائي ڪنهن تي چيو: هي ڏکي ڪَٿا تي لڳي!

ڏٺي آ دل جو اهو اُن سان فيصلو ٿيا جو،
انهيءَ کي ڏوهه نه ڏي، مُنهنجي ئي خطا تي لڳي.

پيار پنهنجو انتها کي پُڳو آ راشد!
پرينءَ جي ستم ظريفي به هڪ ادا تي لڳي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

دل منهنجيءَ تي ڏس تہ اچي تون زخمن جي گلڪاري،
درد وندي، کي ڏيج اچي اي دوست مٺا! دلداري.

هڪ تہ وڇوڙو تنهنجو ٻي بُک جي آ بيماري،
دشمن کي بہ نہ شال! اچي هينئن ڏک جي ڪا ڏيکاري.

منهنجو دشمن ڪنهن بہ سبب ريءَ گلا ڪندو وتندو آ،
اُٺ رَڙندو، پو خالي توڙي بارُ کڻي کو باري.

مون تہ ڪيو ڪجهہ ڪونهي پيارا! خالي آهي خواري،
مُلڪ ڇڏائيندي شينهنِ کي آخر آ ٺيڪاري.

ماڻهو، پاڻ شريف سڏائي، مون کي ٻُچڙو ڄاڻن،
ڪاري مينهن چوي ٿي ڳئونءَ کي، "هل ڙي تون ٻُچ ڪاري"!

پاڻ اهي ناهيون، جو ڪنهن جي اوبر تي پلجون ها،
لومڙ ڪائيندو آ راشد! شينهنِ جي ئي ماري.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

عيد ڏيهاڙي وڏي،
ان طرح ٿاندا نہ ڏي.

ڪاش! دل وس ۾ هُجي،
مان سگهان توکي ڇڏي.

سڀ نہ هڪجهڙا ٿيا،
ڏين نہ ها گاريون گڏي.

تو مٿي تي چاڙهيو،
ورنہ هُو ڇا تي پَڏي!

اٿ! عمل لئہ تيار ٿيءُ،
سات تو ساٿي سڏي.

ڪيتري جاڪوڙ ڪئي،
جيءَ آ منهنجي جڏي.

ڪيترا ويڙهاڱيا،
ڏِسُ ڪُتا زر جي هڏي.

راشدا، اڄ يا سڀاڻ،
لوءِ مان وڃبو لڏي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڪا لالچ ناهي ساوڪ جي، هَرڻن جي هِرڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي،
هن دل منهنجيءَ جي بر پٽ ۾، سهڻن جي رهڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي.

بوسو نہ سهي، ڪي ٻول ٻٽي، ڪا ترڇي نظر هلندي ئي سهي،
چو هوندي سوندي ڇيڻن تو پرين! فقرا کي ڏيڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي.

افسوس عزيزن سان تنهنجي، نهراءُ ڪرڻ ممڪن نہ رهيو،
محبوب منهنجي مجبوري آ، جو ڏند پرڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي.

هي ڪئمپ آ بک هڙتالين جي، هِت بيک گهرڻ آ بي معنيٰ،
ڪشتو تو ڦري سيني آڏو، ڪشتي ۾ وجهڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي.

چو ٻار پڙهي مسڪينن جا، ڪرسيءَ تي وِهن رئيسن آڏو،
بنگلو نہ نوابن جو نهيو، اسڪول نهڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي.

بنگلو بہ مليو، گاڏي بہ ملي، عهدو بہ اديب کي آهہ وڏو،
هاڻي نہ مواد ڪٿي ويو آ، مضمون لکڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي.

ٻل راشد آهي ٻانهنِ جو، اي دل! هيٺي ٻولڻ نہ ڪپي،
چو ڇيڻن تي ترهو ڪونهي ڪو، درياهہ ترڻ لئہ ڪجهہ ڪونهي!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

هاڻ هچندو رهيو، جوءِ جهچندي رهي،
رت ڦوهار سان پُوڻ پِچندي رهي.

ڪنهن ڏنو، ڪنهن چنو، ڪنهن ڪان ڪجهه بہ نہ پُنو،
نوڪ خنجر جي تاريخ لکندي رهي.

جيستائين نہ آئين اسان جي اڱڻ،
تنهنجي تصوير اکڙين ۾ ڦرندي رهي.

هڪ گلابي گُلن واري محبوبڙي،
منهنجي جهوليءَ ۾ رابيل وجهندي رهي.

هي نموريون ڏُکن وينا نوريئڙا،
هوءَ ٻلي جُوهَہ پائي آ ڏسندي رهي.

سڀ ڍهي ڍير ٿيا، نيٺ ظلمت ڪده،
روشنائي اسان ڏانهن سِرندي رهي.

راشدا، رڻندي رڻندي مون مُرڪي ڏنو،
وارُ دشمن ڪيو، سنڌ کِلندي رهي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

ڏينهن جو گڏ هئڻ سان خوشي ٿي ملي،
شامر جو وقت آهي اداسيءَ ٻلي.

تيستائين تي ساهڙ سان سهڻي ملي،
ساٿُ دل سان ڏنو جيستائين دِلي.

عشق منهنجي کي تا آزمائڻ گهرو،
ڳوٺ سارو نہ ٻئجي وجي ترٽلي.

تون نہ آهين تہ تصوير آهي سنديءِ،
جيڪا هر وقت منهنجي اڳيان پئي کلي.

آهہ مضبوط سنگهر نہ ٽوڙي سگهان،
مون کي جڪڙي ڇڏيو ياد جي سلسلي.

خواهشون! شور ايڏو نہ برپا ڪيو،
مس تہ ٽڙيي ٿو راشدُ هينئر آهِلي.

●

سو عاشق ناهه سچو سڏبو، جو پنهنجو پاڻ فنا نه ڪري،
سو مرد نه چئبو مردانو، جو قول ڪري ته وفا نه ڪري!

پي جام محبت مستيءَ جو، ڏسُ راز اناالحق هستيءَ جو،
سو واقف ٿيندو وستيءَ جو، جو پنهنجو فرض قضا نه ڪري.

ريءَ شوق جي ڪانه شريعت آ، نه طريقت آ نه حقيقت آ،
نه معرفت جو مُلهه قيمت آ، جي سينو پاڻ صفا نه ڪري.

جن زور رکيو آ ڪيني تي، تن ڪَٽ چاڙهي آ سيني تي،
افسوس انهيءَ ته ڪميني تي، ٿي عاشق، جان فدا نه ڪري!

هي منهنجي لاءِ عبادت آهي، خدمت سنڌڙي جيجل جي،
ڪو پيرُ پٽيندو پَل نه رهي، ڪو مُلان پَل ته دُعا نه ڪري.

اڄ عشق مون کي آواز ڏنو، ڪو سوز ڏنو، ڪو ساز ڏنو،
جنهن راشد کي آ رازُ ڏنو، سو هڪ پل شال! جدا نه ڪري.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

اوهان جي اچڻ جو اهڃاڻ، ڪلهه ڪان اڪ ڦري آهي،
سنڌءِ نالي وڻڻ سان اڄ به هڏڪي ختم ٿي آهي.

لنوي پيو ڪانگ ڪوئي تي، مون سمجهيو هو ته ڪو ايندو،
ڏسي توکي کُلي منهنجي اميدن جي دَري آهي!

اسان جي دل جي ريجهڻ لئه هئڻ تنهنجو ضروري هو،
نه آهين تون اگر مون وٽ ته ڪهڙي زندگي آهي؟

مصيبت ۾ ڏسي مون کي نه يارن مان لڙيو ڪو،
اچي وئين تون، اچڻ تنهنجي سان ئي محفل مَتي آهي.

بنايو واٽ ويندي کي هئو مون همسفر پنهنجو،
نه اُن کان خيرخواهي ٿي جو آخر اجنبي آهي.

خبر ڇا هُئي ته ماڻهو، 'تومر مان ٿي زعفران' پوندا،
خسيسن کي اجايو پئي، اسان اهميت ڏني آهي.

ڏنگن کي ڏيهه ۾ ڪوئي، نه روڪي ٿو، نه ٽوڪي ٿو.
پوي ٿو بارُ ڪانيءَ تي، سنئين جيڪا سِڌي آهي.

نتيجو صاف دلين جو صفا اڄ صاف ٿيو راشد!
ڏسو نقشي ٿي دنيا جي امر ٿي سنڌڙي آهي.

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

عشق ڳل لايو اسان کي، بي ڪَسي ڪاٽي ڇڏي،
عاشقيءَ کي مان ڇڏيان، پر عاشقي ڪاٽي ڇڏي!

دلبرن کان دلبري ٿي، دلربائي ڪانہ ٿي،
دُور ٿيان دلدار کان پر دل لڳي ڪاٽي ڇڏي!

سُوَر ريءَ ساري دنيا ۾ ڪوبہ ساٿي ڪين ٿيو،
مان پڇان پر سُوَر جهڙو سنگتي دڪاٽي ڇڏي.

تنگ ٿي مون زندگيءَ کان زهر پي پيتو مگر،
زندگيءَ کي مون ڇڏيو، پر زندگي ڪاٽي ڇڏي!

حُسن وارن جي فريبن ۾ نٿو ڦاسڻ گهران،
شوخپائي ٿي ڪجي پر، سادگي ڪاٽي ڇڏي!

قوم جو غم هڪ طرف ۽ ٻئي طرف غم پيٽ جو،
ماستري ڇڏيان نہ ٿو سو مفلسي ڪاٽي ڇڏي.

صحت جي لئہ راشدا، آهي ضرورت ننڊ جي،
پر اچو آڌيءَ اٿاري، شاعري ڪاٽي ڇڏي!

●

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

مان ادب جي الف کان بہ واقف نہ آهيان مگر سائين راشد مورائي جو هيٺيون گيت ٻڌم-

دل جي ويران رڻ تي ڪڪر بانورا!
ٿورڙو ئي وسين ها تہ ڇا ٿي ٿيئي..!
ڇانورو ٿي رهين ها تہ ڇا ٿي ٿيئي..!

تہ حيران ٿي ويس ۽ ارادو ڪيم تہ اهڙي شخصيت کي ڏسجي سو هڪ دوست سان ڳالهہ ڪيم جنهن ملاڻ لاءِ هاءِ ڪئي. وڏيڪ حيران اُن وقت ٿيس تہ سائين قربُ ڪري منهنجي آفيس ۾ آيا پهرين ملاقات ۾ مون سائين راشد کي جيڪو ڏٺو اُهو مون لاءِ متاثر ڪندڙ ملاقات ثابت ٿي سائين طبعيت ۾ ملنسار-ارڏو ۽ ارادي جو مضبوط ۽ وقت جو پابند اهي شيون ڏسي مان سائين جو شيدائي ٿي پيس ۽ سائين جي ڪتابن ڇپائڻ جو عهد ڪيم سائين سان ذڪر ڪيم سائين اجازت ڏني هي پيو ڪتاب اوهان جي هٿن ۾ آهي جنهن کي ڇپائڻ جا بہ امتزار هياسين هڪ مان ۽ ٻيو محترم عاجز منگي صاحب. محترم عاجز منگي کي عرض ڪيم تہ اهو ڪتاب مان ڇپرايان جن نهايت خوشي سان اجازت ڏني آءُ سندن ٿورائتو آهيان. سائين راشد مورائي جا چاهيندڙ تمام گهڻا آهن. جيڪي پروانن وانگر سندن باريل جوت تي پاڻ جلائڻ لاءِ ڦرندا رهن ٿا. شال هي ٿورڙي خدمت قبول پوي ۽ پڙهندڙن طرفان موٽ قربائتي ملي.

محمد مريد بلوچ
وڪيل انڪم ٽئڪس
دادو / مورو
0300-3011541

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com Scanned with CamScanner

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سنڌس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، ڇو ته تاريخ هميشه انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نه رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊيجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.

اسان جي خواهش هئي ته سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.

۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد ته سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نه صرف ڀرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو ڀورو ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book